

I. N. 7.

DISSERTATIO PHARMACEUTICO-
THERAPEUTICA
DE
**NATURA TINCTU-
RÆ BEZOARDICÆ**
D. JOHANNIS MICHAELIS

Cum

Appendice collectaneâ

Ob naturam symbolicam & homogeneam,
De

MISTURA SIMPLICI,

His præfixæ sunt Epistolæ honorariæ nonnullor-
um Veteranorum Medicorum.

OPERA ET STUDIO THEMATICO

GODOFREDI SCHULTZII, Med. D.
& Practici in Patriâ Lutheri.

Symbol. Ama contemni.

HALL. SAXON.

Sumptibus **SIMON. JOH. HUBNERI.**
Literis Christiani Michaëlis, Anno 1678.

DEO PATRI, FI-
LIO, SPIRITUI
SANCTO,
TER OPTIMO, TER MA-
XIMO,
DEO TRINUNI
& UNITRINO,
Benedicto In secula.

Hoc qvaliscunq; Talenti Lucellum,
sacrum esto.

In Laudis & Gloriæ
sacrificium

Gratæve mentis

Libamentum

Hoc,

O Indulgentissime DEUS,
benignus accipe

à

Famulo Tuo æternô humilique
Cultu Tibi devotô

G. S.

EXCELLENTISSIMI

W E D E L I I

Med. D. & Profess. Jen. celeberrimi Epistola ad me missa 30. Novembr. 1676.

P. P.

REsponsum ad gratissimas Tuas, VIR Excell. statim dedissem, nisi Propositum hoc meum negotiis variis interpolatum, nunc demum integrum fuisset ex parte exequi. Magnifico Affectum tuum, eundemque ut firmum mihi serves, maximopere rogo; Vicissim Ego nullam intermittam occasionem, quâ ullô modô inservire Tibi potero. Dn. U. nostrum è flore studiorum suorum pronuper emigrantem doleo, postquam Eum non ab ore tuo, ut credideram, pendere percepi, nihilominus spero, illum strenuè quoque domi inceptam prosequi viam. *Propositus Tibi Labor non potest non Publico obtingere utilissimus*, siquidem inter Universalia non infimum tenent locum Bezoardica & inter hæc ipsa

A

Tinctu-

Tinctura bezoardica D. Michaëlis, toto
 literario vel medico faltem deprædicata
 orbe. Jubes quidem me Noctuas Athenas
 ferre, dum quid circa ejus Processum U-
 sumque moneri posse statuam, amicè à
 me exposcis. Ne tamen planè filere vi-
 dear, profiteor in genere *Tincturas bezoar-*
dicas remedium esse maximè polychrestum, ad
quàm plurimos Morbos ex eodem quasi fonte,
oriundos, Febres imprimis malignas, Pleuriti-
des, Dysenterias &c. nobilissimum. Confieri
 autem possunt Eædem duplici potissimum,
 modo, vel simplici mixtione, qualis est *Mistura*
simplex quâvis ratione tincta, cum vel sine cam-
phorâ, vel Extractione perfectâ ex speciebus be-
zoardicis, vel qui modus medius est, ex duobus
hisce mixtus. Ad primam illam classem omni-
 nò pertinet *Tinctura bezoardica Michaëlis, nisi*
quod concentratas magis habet vires, adeo;
 non tam diffusâ eget dosi, unde cum Mix-
 turâ simplici absolutè coincidere rectè
 quidem negatur, abluere tamen à Pro-
 cessu consimili, frustrâ videtur asserti: Ego
 & hâc & alterâ magis specie familiariter
 utor *Tincturâ essentialiter bezoardicâ, cu-*
jus vires satis deprædicare non possum. Usus
 verò prioris potissimum proficu⁹ mihi vi-
 sus

sus est in Principio maximè, ubi Volatilia
 magis conveniunt, ubi Camphorata non
 æqvè ingrata sunt, unde è contrariò facile
 patet, quantum egeat cautionis in statu
 Febrium, in continuatione protractâ, in
 rarioris Texturæ sanguine, & capite debi-
 liori. In hoc verò maximè sæpe errant
 Medici, qui continuò hujus Ufû rarefa-
 ctionem sanguinis intendunt, qui inter-
 fixa & volatilia distingvere negligunt,
 nec tam refrænant sanguinem & serum,
 quàm extimulant. Unde non rarò Vigi-
 liæ, deliria, caloris exacerbatio cum reli-
 quis accidentibus. Hæc summatim quasi
 de Ufû hujus Tincturæ sufficiant, quæ
 ipsa procul dubio jam latius omnia expo-
 fueris. Junxi his Theorematum medi-
 corum Exemplar unum, & alias duas,
 quæ ad manû erant, Disputationes. Nunc
 sub prelum missa quoque est Pharmacia,
 in Artis formam redacta, quam quidem
 voco eò nomine, quod singula circa ope-
 rationes hujus occurrentia certis com-
 prehendat Regulis. Quid si ulterius vel
 quoad Propositi tui Progressum, vel in
 aliis Rebus, quæ maximè ad Honorem,
 tuum promovendum facient, inservire

potero, promptum me & candidum habebis. Videris in illo æmulari Claudii Deodati studium, qui *Aquam cordialem Herculis Saxonie* peculiari libellô exposuit, seq̃ue unâ cum Auctore vel hîc ipsô in Posteritatis memoriam vindicavit. Servet Te Deus. Dab. raptim Jenæ ê Museô

*Nobilissimi T. Nominis
Cultor devotus*

G. W. Wedelius.

Excellentiss. WEDELIO

Sal. & Off.

P. P. **A**Ccepi literas tuas, nuper ad me amissas &c. Cæterum, quæ de Tincturâ bezoardicâ doctè & candidè monuisti, perplacent mihi. In nonnullis verò Mentem tuam assequi nequeo. Verba, quæ dubiorum plena sunt, in nuperis literis Tuis sic habent.

Conferri possunt Tincturæ duplici modo, *vel simplici Mixtione* &c. vide supra usq̃ue: concentratas magis habet vires.

Hîc sphalma dubio procul literarium commisit calamus ob festinationem &

pro

pro Mixtione Destillationem, voluit chartæ inarare. *Destillatio* enim & *Extractio*, quoad actus pharmaceuticos, sibi invicem opponuntur melius, quam *Mixtio* & *Extractio*. Deinde *Mistura* simplex fit *destillatione*, & post demum *Mixtione* spirituum. *Tinctura* verò bezoardica *Extractione* & *Mistione* spirituum, & sic utraqve *Mistione* participat, non verò *Destillationem*. Si autem species *Theriacales* primùm destillantur, & novæ species hōc *Menstruō* destillatō, & viribus *Theriacalibus* jam imbutō, denuò extrahuntur, & miscentur spiritu vitrioli & Tartari, tunc habetur medius modus *Præparationis Tincturæ* bezoardicæ, qui constat ex *destillatione*, *extractione* & *Mistione* *Miscendorum* reliquorum, & hōc modō *Tinctura* bezoardica esset intensè, &, phrasi tuâ, essentialiter bezoardica. Ad hæc non video, quomodo *Tinctura* bezoardica ad i. speciem *Præparationis* pertinere possit, sive *Mistio* intelligatur, sive *destillatio*; quocunqve enim modō præparetur, miscenda est. Accedit, quod *Tinctura* bezoardica Mich. præparetur etiam vulgò nulla prævia *destillatione* specierum, sed

statim Extractione, vel per simplicem spiritũ vini aliquvô modo rectificatum, vel per spiritum sambuci, bacc: Junip. per-
 ferm. paratum. Itaqve Tinctura bezoar-
 dica non ad 1. speciem, sed ad 2. scilicet ad
 Extractionem refertur. Verũ ut dixi,
 aliarum fortean Rerum cogitationes ani-
 mum Tuum subierunt, cum hæc scribe-
 res in eâ Negotiorum Tuorum Multitu-
 dine. Monere tamen id ipsum volui, cum
 Literas opellæ præfiger. Honoris & Te-
 stimonii gratia constituerim, si prius inti-
 miorem earum sensum impetraverim.
 &c. &c.

T. *Prisio verbó pauli σήδεα καὶ
 pauli ἰούμα*

Godofredus Schultzius, D.

Responsio ad hæc dubia.

P. P. **G**Ratissimæ Tuæ redditæ mihi
 sunt, cum in Gothanâ aula dege-
 rem &c. Quod Tuum attinet dubium cir-
 ca Tincturarum bezoardicarum notio-
 nem, ex Nuperis meis natum, studiô fanè
 scripsi, illas fieri vel simplici Mixtione, vel Ex-
 tractione perfectâ. Cum ergò de posteriori
 inter

inter Nos conveniat, dari Tincturas bezoardicas, quæ affuso speciebus commo-
do Menstruo propriè extrahuntur, hæc-
quæ hinc Tinctura gaudent, facile constare
puto, hodiernò quidem more alteram
harum classem illam esse, quæ non tam
suâ gaudet genuina & domestica virtute,
per extractionem parata, quàm in rei ve-
ritate sola Mistione, *inductâ aliunde Tinctu-
ra*, quæ cæteroquin nil planè de viribus
confert, v. g. Ponamus Mixturam simpli-
cem (quæ proculdubio, siue destillationem
præviā consideres, siue non, Mix-
turæ titulo rectè venit; neque enim nisi
confusione vel Mixtione trium certorum
spirituum confit) tinctam fantalina Tin-
ctura, venditari pro Tinctura bezoardica,
quæstio inde exoritur, sitne hæc Tinctu-
ra ex ipsis speciebus bezoardicis extra-
cta, an sola sua Mistione conflata, &
quoad corporaturam suam, ceu veste,
palliata Tincta. Prius sane affirma-
ri nequit, nisi dicere velimus, potio-
rem cum colore hanc virtutem deberi fan-
talo r. id quod vix ullus affirmaverit.
Nihilominus tamen Virtus bezoardica &
hanc modò, si curiosè procedatur, ei-

dem rectè tribuitur, suo quidem modulo &c.

N. T. N.

par. Cult.

G. W. Wedelius D. PP.

In,

Epistola

EXCELLENTISSIMI VIRI

D. ECCARDI LEICHNERI

Medici, Philosophi, & Didactici

eximii

ad me missâ

sequentia extant, :

P. P. **D**E Tinctura illa constat, merè interpolatum esse Diaphoreticum Paracelsi in Peracutis, quod vulgò Mistura simplex audit, & interpolatum quidem, quod ego sciam, Dn. D. Michaëlis Auctore, *cujus etiam parandi Modus præ aliis mihi aridet. Eandem porrò uti meritis suis laudibus haud dedignor, ita vulgò in officinis vendi sventam haud magnifacio; & pluris sæpe Ipsam illam Misturam simplicem, propriâ tamen quodq; manu confectam, ut quæ ab ulteriore etiam usu in chronicis quibusdam Morbis apprimè se commendat. Verbo, utrobiq;*
res

res pendet à dexteriore Ingredientium ,
 utpote spir. Theriac. Tartari & vitriol. præ-
 paratione. Addo quod in Malignis etiam
 plus tribuam ferè Bezoardicis miner. cū
 ½ diaph. & admisto tantillo camphoræ
 propter datam ibi ebullitionem , spirituo-
 sis concedere nesciam.

In aliâ hæc :

Circa Ichnographiam Dissertationis
 Tuæ de Tincturâ bezoardica id unum
 fortassis quis monuerit &c. Animi cau-
 sa circa Methodum levicula quædam
 adjicio , utpote 1. haud injuria negari for-
 tean, esse vel verè dici Tincturam bezoar-
 dicam, cū quidem Medicamentum be-
 zoardicum sit, sed non ejus nominis Tin-
 ctura: quia Tinctura est ab extraneo, non
 bezoardico 2. Causa Efficiens quare præ-
 cisè habeatur Auctor primus, exclusa ar-
 tifice , qui conficit, destillat, miscet ? 3. Ma-
 teriam & Formam cōfundi , videtur enim
 omninò Modus ac Processus conficiendi
 ad Formam potiùs , quàm Materiam spe-
 ctare. Internam Formam consistere in
 Naturâ ingredientium & compositionis
 Indole, colorem, consistentiam esse acci-
 dentia superficialia &c. *Ceterum laborem*

censeo in Praxi studiosæ imprimis Juventuti & Incautioribus aliis perutilem.

Responsio.

AD I. Tinctura dicitur, non quia bezoardica est, sed quia consistentiam habet Tincturæ, quô respectu opponitur Extracto & Essentiæ. Tinctura dicitur à Formâ externa fluida, bezoardica ab interna Materia ex qua, Fine, & usu. Deinde omninò Ingredientium (quæ bezoardicò Titulô gaudent, ob vires Badzahar orientali analogas, si non superiores) colore tingitur nativô & domesticô Liquor noster bezoardicus. Negari enim nequit, Tincturam bezoardicam etiam ante extraneam colorationem cum papav. rh. fant. r. &c. suum obtinere colorem, quem Ingredientia Menstruo suppeditant, & cum colore vires suas. Duplex itaqve color est Tincturæ bezoardicæ: 1. nativus ab Ingredientibus bezoardicis seu bezoardico-æmulis. 2. extraneus, ab extraneo; ut fantalo r. papav. rh. &c. Hinc nonnulli medici nativo suo colori eandem relinqvunt, nec papavere, nec fantalô tingunt: Nativus color obumbratur, extraneô, in se verò non tollitur, quando

Tinctu-

Tinctura per extractionem parata fuit.

Ad 2. Neque hoc ego dixi vel scripsi. Titulus & caput 2. habet: de Auctore & Æmulis. Per hos intelliguntur omnes, qui in Tincturæ bezoardicæ confectiōe, variatione &c. occupati fuerunt, aut adhuc occupantur, siue sint Medici, siue Pharmacopæi, quemadmodum etiam ipsa Exegeſis cap. 2. Id ipsum paulò latius deducit. Verbo: Causa Efficiens hîc includit Principalem, & minùs principalem, ministerialem, solitariam, sociam, & sic porro.

Ad 3. Materia & Forma scil. interna & externa ipsius nempe Medicamenti nostri compositi (de hâc enim sermo est) non confunditur. Materia enim ex quâ, seu Numerus Ingredientium, quò modò in confectiōe Tincturæ se invicem excipere, & per Extractionem, Mistionem & colorationem tractari debeant. cap. 3. *ὁ φαρμακοφανε, ὡς* per aliquot Processus proponitur. Modus verò hic, qui secundum Prius & posterius circa elaborationem Tincturæ observari debet, non ad Formam, sed ad Efficientem, & Necessitatem Materiæ spectat, & ab hâc in Cap. III. separari

rari non potest. Forma verò Interna, seu Natura Tincturæ propriè sic dicta, cum qualitatibus primis, secundis & occultis cap. IV. inculcatur. Et sic nulla, fit confusio Materiæ (ex quâ) Formæ (Internæ & externæ) & Proprietatum, si modò singula ad ipsam Tincturam restringuntur. Processus alicujus Compositi propriè ad Efficientem, & Materiam, spectat, non ad Formam; Nisi Formam & Formale intelligas modum operandi per antecedentium, concomitantium & consequentium nexum. Hujusmodi tamen Formale etiam ad Cap. 3. de Materia reducitur; Impossibile enim est, quin simul modus agendi secundum prius & posterius determinetur; quando Ingredièntia ordine recitantur; ut patet caput III. Dissertationis nostræ legenti.

E P I S T O L A

EXCELL. HENRICI WOLFFII

Medici aulici & Physici Ordinarii Halberst. p.m. inter alia hæc habet :

P.P. aß mein H. H. mich mit seinem Schreiben gewürdiget / solches erkenne für eine sonderbahre Gewogenheit und Freundschaft / wünschend / daß mit demselben mündlich möchte reden / und in bessere Freundschaft könten. Zu edirung des Tractats de Tincturâ bezoardica, wünsche Glück ; Es ist diesem herrlichen Medicament eben das / was dem Balsamo Δ , begegnet / in dem es hier und da ab Agyrtis & Mulierculis verfälscht herum getragen wird / dadurch solche Träger nur ihre Nahrung suchen / und unter solchen hohen Namen Leute zubetrieden trachten. Die Formul meiner bezoar Tinctur, so ich bisher in usu gehabt / übersende meinem H. H. hiebey / denn ich damit in Praxi durch Gottes Hülffe viel außgerichtet / sonderlich in Morbi Principio, und nachdem die subjecta gewesen / mit den Herzk = Wassern gegeben / und wircket die Unterste / so mit dem Θ viperarum vermischet / geschwinder / wie die andern. Sende auch den Bericht de &c.

Halberst. den 16. Nov. 1676.

Prefatio

Præfatio ad Lectorem.

Sisto Tibi Lector ευχόμενος, Tincturam bezo-
ardicam insignis illius Practici & Chemicus
D. Job. Michaëlis υἱοῦ ἐκ ἀγαθῶν ἀγίων, cum
Auctore suo in plurimis Germania locis
multorum applausu inclytam. Causas mi Le-
ctor, quæ me impulerunt, ut ex variis meis Cu-
ris medicis præsentem Fœtum ingenii & Labo-
ris continui primum omnium in lucem & cen-
suram publicam exire paterer, ipse conjectare
potes. Etenim communem omnium Doctorem,
& scriptorum finem seu scopum forsân nōsti, qvī
est aut saltem esse debet; inservire sibi &
proximo post DEI unius & Trini glori-
am. Divini Numinis bonorū suprema lex est
omnis Horistica medica, quæ hoc ferè singulare
& sibi proprium præ aliis fovet scripturis, ex-
tra Scripturam illam, quæ Principium Fidei &
vitæ nostræ αὐτοῦτον est, ut Numinis cœlestis
omnipotentiam, sapientiam, & gratiam cum
Gloriæ perpetuâ serie in singulis Medicina Parti-
bus & Energematis non rudi pietatis penicillō
unâ depingat. Testis erit omnis, qvī in medi-
cis sacris vel sacer est Anagnostes, vel Acroasi
& Horistica Asclepiadeæ aures benevolas ma-
numve accommodat, vel deniq; ipsis oculis iat-
trica

trica Eleusinia in Igne lustrat. Huic divina Glo-
ria, qvi Gloriola, Jactantia & Ostentationis
proprie particulam ex procrefi subdit & instar
Numinis coli cupit, nondum τὸ πῶς θεὸν & σε-
οῦτὸ probiter imbutus est. Nobis verò ipsis in-
servimus scribentes, & scripturientes, dum,
benè (modò etiam quòcunq;) agendo, malè age-
re dediscimus, neq; σαπνας, Otiantium indivi-
duus comes, nos otiosos offendit, & sub otianti
libidine tetrìs peccandi stimulis ad varia flagi-
tia faciendà impellit; Otiosæ cogitationes &
multa malorum incitamenta non sunt nobis de-
linquendi incitamento, quando in Re Utili cala-
mo perficiendâ etatem nostram, Ingenium, oti-
um & bonas horas consumimus. Ad hoc crescit
sapientia & virtus scribendo, & Testimoni-
um rei benè gestæ, non amoris sui, sed modestiæ
& veritatis stimulo percitè à Viris doctis expe-
ctat. Etenim Vir modestus virtutis laude non,
supercilia erigit, sed deprimìt, & modestiorem;
quamvis alacriorem, se gerit in virtutis, labo-
ris, & stationis suæ stadio; quemadmodum con-
trà, & malignè sentientium Crisi, & hypocrisi,
cui se hodie tantùm non omnes in orbe Christia-
no pervulgant, non frangitur, sed DEO com-
 mendat Momum ἀπαίδευτον, donec ad sanctio-
rem, saniorem & sapientiorem mentem, ac
melio-

meliorem frugem redeat per DEI nutum seu
 Patris cœlestis. Tractum. Intellectus humanus, si
 ullâ operatione mentis, certè Horificâ accuratâ
 & methodicâ proficit. Ad Artificium Doctrinæ
 pertinet docta Scriptura, quæ elicit, monstrat &
 roborat legendi, judicandi & colligendi ordi-
 nem ac dēvāpūv; & quas non fecundâ quasi
 matrice promit & parit utilitates genuinæ &
 ordinatæ, non confusæ scriptio? Emolumen-
 to non minori Proximo quoq; est docta pro viri-
 li & utilis Horistica; Quia communicat Ipsi la-
 bore bono animo susceptum, participem facit
 peregrinum propriæ epicriseos, dispersas ubiq;
 bonorum Auctorum sententias haud citra Judi-
 cium colligit, & in simplicem quasi obtutum
 cogit, ansam suppeditat ulterius judicandi, ut
 de suo etiam aliquid addat Lector, quod ante
 Eum observavit nemo, & facit, ut plenâ appli-
 cationis mensurâ communicatus labor Proxi-
 mo denuò effundatur. Quæ omnia, quæ plura
 esse possint, si plura velim, vides, mi Lector, quæ
 collineent, ut meâ hypothese post hanc Thesin
 Tibi ferè non sit opus. Tincturæ hujus Bezoardi-
 cæ Nomen, Usus & quid non aliquo modo ubiq;
 ferè innotuerunt. Genuina tamen ipsius Formu-
 la in Multorum, Juniorum inprimis Practicorum,
 fuit desiderio, quin non Formula solum, sed

sed & plenus & ordinarius Tinctura hujus Conceptus multos sollicitos tenuit, quia polychresta est, & nobilissimum medicamentum, quod non carere debet aut potest etiam contractissima officina aut Medici aut Pharmacopæi pharmaceutica. Variæ Processus variationes, cælum, Terræ & ignem aquæ miscentes, Inutiles, superflue, absurde, nimis curiosæ aut preciosæ, penes multos fuerunt in usu, aut hujus anomie pharmaceuticæ ignari plurimi ex aliorum communicatione possederunt adulteratam ex proæresæ sepius, aut variò modo corruptam, satis tamen ingenti præciò venientem, ut & ob hanc causam apud quamplurimos non debitus panchesto huic remedio bonos amplius constiterit. Variæ pertulit Variorum Judicia hæc Tinctura bezoardica, sinistra satis, & præcipiti animò & calamò sepius eructata, cui Judiciorum præcipitio optima quæq; cum Auctoribus & Viris optimis, integræ vitæ sectatoribus omni tempore exposita fuerunt. In plurimis Morbis neglectus Ipsius usus, quibus labenti Naturæ præsidium ferre potuisset, in aliis adhibita fuit, ubi & quò tempore adhibenda non erat. Ut itaq; his paraptomatis & desideriis obviam ex aliquâ parte irem, tentavi cum DEO meo presentem ἀναλογίαν ἑγχαστὴς ἑγχαστὴς Thematicam, quæ totum
B
hujus

hujus Tincturæ corpus exenteravi, & ad uberiorem ejus culturã & Locos Communes quæst, ac observationes vel factas vel fientes colligendas, si placuerit, viam ostendi. Id mihi Initiô propositum non erat, Pharmaceuticam Materiam primùm in orbem medicum producere; Alia enim, & quæ altioris sunt Indaginis, luci publicæ donare decreveram; stetit enim sententia ORDINE Pensum scriptionis medicæ persequi, & post universalem, systematicam plenamqve sic Præcognitorum & Cognoscendorum Medicinæ adumbrationem, ubiq; Faculâ Didacticâ acroamaticâ prælucente, ad particularia demum Thematata, in quâcunqve Parte Medicinæ libuerit, descendere, & sic Judicii, Ingenii & Laboris vires, primùm in Universalibus & Generalioribus, post in Particularibus & specialioribus pio, navô & industriô conatu cum DEO experiri & cum vitæ Terminò finire. Videbam enim Methodum acroamaticam studii medici nobis adhuc deesse, Quæ post Naturam Medicinæ alterum est Præcognitum in scibili medico, quæ Methodus systematicam omnium Partium Medicinæ sciagraphiam in apodicticâ connexionem & Dispositionem omnium Caputum Cujusvis Partis repræsenteret.

Quæ primas Regulas offerret, monstrantes viam regiam citra ambages ad $\text{Νοητὸν \& γινώσκον}$ medicum universum. Quæ quoq; mysteria Collegiorum medicorum & omnis generis consilia adaperiret, Incipienti & pergenti in stadio Medico decurrendo maximè necessaria, ut firmò & non Vacillante gressu ad Principia medica in omnibus Medicinæ abstractæ Partibus Integrabilibus cognoscenda properare & finem suum theoreticum & practicum citiùs assequi possit. Videbam, Systema Medicinæ desiderari, in quò Totum Scibile medicum secundum omnes Partes & Capita cultrò Methodi acroamaticæ divisum Unicò illo ordine analyticò dispositum esset, ut singulæ Partes Medicinæ rectò collocarentur ordine & locò, Partium verò singulæ summa Capita perfectâ, non mutilâ & mancâ serie se invicem exciperent, ut ita Compages Scibilis Medici seu $\text{Συνωστισμὸς τῆς ἰατρικῆς}$ medica systematico-thematica omnibus numeris absoluta esset. Videbam porrò, Modum tractandi Capita medica seu Materias & Themata, medica in singulis Partibus adeò sæpè difformem esse, ut multa exinde absurda Methodi arbitraria, & superflua alia quamplurima pullulent, Thesis & antithesis non plenè & ordine tractetur, aut sibi opponatur, ubi non

opponenda erat, Principia Veterum & Recen-
 tiorum non benè subordinentur, & ita omne
 damnum in pubem Medicam & tandem in
 Praxin redundet, Lectoribus verò confusionem
 & difficultatem pariat; Proinde è re Discenti-
 um & Aliorum fore, si Methodus genuina ape-
 riatur, aut saltem suppleatur, quæ omnia con-
 venirent & conspirarent amicè, quæ in univer-
 so Circo medico contineantur. His & aliis ut
 mederer pro eorum mensurâ donorum, quæ
 DEUS concedidit suo inutili servo post pias
 seriasq; preces & Laborem perpetuū totq; vigi-
 latas noctes, circa Scibile medicum in merâ
 Abstractione versari, & cum orbe erudito
 Laborem meum communicare decreveram,
 probè sciens, quantum Universalium & Ge-
 neralium plenè & verè apprehensorum
 Cognitio in aliquo Scibili postea inserviat
 particulari Applicationi; Licet Hæc Talia
 puri puti Medici Practici & quasi Empirici pro
 inanibus habeant speculationibus ad Praxin
 feliciorē & λογιστικῇ minùs aptis, qui ta-
 mèn, nā intelligendo faciunt, ut nihil intelli-
 gant. Propterea ejusmodi ferè multa Ener-
 gemata medica didactico-acroamatica in
 chartam conjeci, quæ paulum revisa in lucem
 publicam modesto calamo exire potuissent. Fa-

ta tamen mea noluerunt primum laborem primum omnium in oculis hominum versari; sed factum hunc quasi abortivum maturioribus Ingenii Foetibus pramiserunt, ut doctorum Virorum suffragia colligeret, an arripiendus porro, an verò ponendus sit Industrius & feriari nescius calamus? Proinde prodeat nunc temporis numero in scenam Pharmaceuticam pharmaceuticum hoc γένος, multâ pace Christianorum Medicorum & cum multâ divini Nominis benedictione; Et ut uberiori Methodi Thematicæ scrutinio olim, abstractè cum DEO, enucleanda & divulganda præludam, Rationem Modi nostri tractandi, quem observavi hîc in Tractatulo, breviter edisseram.

Methodô & studiô thematicô dixi in Titulo Thema nostrum Bezoardicum pertractatum esse. Duplex enim est Methodus, Systematica, quæ Facultatem & Disciplinam ordine analyticô dispescit in Partium segmenta sua, essentialia & Integralia, quæ dicuntur, Pars Generalis ex Specialis, Partes subordinatæ, & ex Divisione primâ natæ; & Thematica, quæ Capita summa singula Illius Scibilis uniformi ordine in Thesi & antithesi evoluit, estq; ferè Parens ordinis Systematici, & in eandem cum hoc recidit analysin causalem, de quâ tamen hic

non ampliùs disqviremus. Hæc Methodus Thematica unica est norma, regula, helice & cynosura omnis accuratæ scriptio- nis, dispositionis, lectionis, meditationis, imitationis, probationis, omnis Judicii & memoriæ, omnis Theseos, & antitheseos, omnium deniqve operationum Intellectûs. Hæc post rò An sit, quando de eó dubi- tatur, vel dubiam sedem in Scibili involvit, Cu- jusq; Rei Nomen, in qvò Res latet, In Etymolo- gia, Synonymiâ, & Homonymia expendit, itemq; Causas Intrinsecas & extrinsecas tanqvam, Essentiale Constituens, & Proprietates Rei tan- qvam Essentiale Conseqvens, illa qvòq; non ne- gligit, qvæ circumstant rem, Locum & Tempus, qvæ cum Naturâ Rei pugnant, opposita Pugnanti- a seu Contraria, qvæ conformitatem habent cum Re, Similia, seu Cognata, Comparata & Homogenea; Testimonia qvòq; affert verbalia & realia, cum Epidromo suo, Divisione, qvæ ex ipsâ Naturâ Rei ejusq; Causis & Proprietatibus fluit. Hæc Methodus Thematica plenum parit de Re qvâvis Conceptum in Docente & Discen- te. Hæc non carere possunt Theologi, Jcti, Mè- dici, Sophi κατ' ἐξοχὴν sic dicti, & qvicumq; de- mum ad aliquam Classsem Scibilis pertinent Intelligentes, Sapientes, S. ientes, aut Pruden-

tes VIRI. Quicquid agis, ut Vir Doctus, secundum hanc Thematicam cynosuram agas oportet, etiam quando Ignarissimus es hujus regulæ, & interdum impugnas eam, eò ipso, dum impugnas Terminos hosce communes, receptos, probatos, in Rei Naturâ fundatos, approbas, applicas, sensa animi Tui iis Ipsis distingvis, & tamen impugnas? Hæc Methodus communis est regulæ omni Facultati Superiori & Inferiori, Principali & minus Principali, Veræ & Veri simili, Liberali & Illiberali. Theologia per omnes Partes suas, ex primâ Divisione i. e. τὸ Generati & Speciali ortas, ex Themate suum depromit ordinem & modum Tractandi: In Parte Exegeticâ omnes Dispositiones Capitum biblicorum in Versiculis suis connexis, quas adhuc Logicus & accuratus Exegeta desiderat, sunt Thematica, & verè acroamatica, id est, genuina, non contorta, inversa, disjecta, arbitraria, sed sensui Spiritus S. conformes, probatissimum sensus literalis scrutinium & mystici ac allegorici promumcondum. Et qualis quæso est Concionum Dispositio, Expositio, Amplificatio & Applicatio, quando Thematicam ἀρεῖαν cum Pathemate in hac quadrigâ non respicis? quæ facit, ut gladius Spiritus cum prudentia didacticâ geratur, quæ non contra venit efficaciam,

*Verbi DEI, quàmvis efficax etiam sit sæpius, si-
 ne ullâ Methodiâ, ut sic loquar, methodicâ,
 Nam & Methodus DEI donum bonum est,
 DEUS ipse nil nisi ordo est, & tot Oratoriæ Ec-
 clesiasticæ, quàmvis à regiâ Methodi viâ inter-
 dum aberrant latius, modum docendi incul-
 cant, quæ omnes abjiciendæ forent, si quis igna-
 rus Methodi acroamaticæ & oratoriæ sacræ in
 omnem Methodum concionandi artificialem,
 fortè invehderetur. In Theologia Positiva seu
 Theticâ omnes Loci Theologici, qui promiscuè
 quoq; Articuli Fidei dicuntur, si Thematicè, ple-
 nissimâ serie pertractantur. Thesis & antithe-
 sis, omnia Dicta probantia, probationes & ra-
 tiones singulæ juxta hoc Thematicum scrutini-
 um expenduntur & ordinantur, ut Isagoge,
 Synopsis, & Systema, singula tamen thematica
 emergant pro Infimis, mediis & Supremis Theo-
 logiæ Consecraneis. Exempli seu Testimonii locû
 esse potest D. Job. Friderici Rönigß Theologia
 Positiva, Magnifici D. Olearii Manuale Theolo-
 gicum & alia Systemata Thetica, quorum Aucto-
 res ordini singulorum articulorum fidei themat-
 ico insistere tentant: In Polemicâ quantum
 lucis fœneretur Controversiis singularum He-
 resium ordine disponendis & tractandis Thema-
 tica, hæc Pharus, dici non potest, & viva ac in-
 sensus*

sensus externos incurrens Praxis dulcior est Verborum ac Præceptorum nudâ Theoriâ, oculus enim plus videt, hîc & auris plus audit & manus plus efficit, quàm Intellectus in antecessum capere potest. In Ethicâ Theologicâ, omnis Virtus, omne Vitium utriusq; Tabulæ juxta Methodum Thematicam, ineffabili perspicuitate, ordine, Facilitate adumbratur, & plenè traditur. Eadem ratio sit Theologiæ Eusebianæ, Paracleticæ & Casisticæ. Sed manum de hac tabulâ, ne notam Polypragmosynes penes rigidos rerum mearum Censores incurram. Quid autem quæso polypragmosynes? Methodus, hujusve scrutator sedulus nunquam in Actu signato se continet, sed ad exercitum quoq; migrat. Enimverò lamentabilis est ordo & modus sciendi apodicticus, qui omne scibile in suam redigere Potestatem, omnibusq; Facultatibus & Disciplinis normam suam systematico-thematicam præscribere nescit. Ut nōrunt ille omnes, qui sunt veri (Veterum vocabulo) πεπαιδευμένοι seu optimi Analytici, Apodictici, & Logici Practici, hoc est, qui non in sola συλλογισμοποιήσεσιν senescunt, sed Praxin totius Logicæ systematicæ urgent, discunt, docent, & studiis altioribus ac Realibus, quæ in Omni Scibili applicant. Proinde impossibile est,

ut Apodicticus γνησιῶς talis, seu Analyticus & Logicus Practicus in suâ Facultate vel Disciplina, quoad quidem Ordinem & Modum sciendi, subsistere, in aliâ verò veluti κωφὸν πρὸς ὥπον esse q̄beat; sed Methodum suam apodicticam (ob uniformitatis & Majestate plenissimæ Universalitatis scrutinium) omnium Facultatum & Disciplinarum veluti Exemplis illustrat, & demonstrat, quam facile sit Universum scibile miti jugo Methodi subjicere. In Jurisprudentiâ quid Thema præstet, satis feliciter monstravit λογικώτατος Matthias Stephani JCeus in Dialecticâ Juris, suâ laude dignâ, quâ de olim horis subsceivis ad tranquillandos Spiritus de stationis meæ labore fessos Judicium conscripsi ferè longum, at sincerum, ob uniformitatem Methodi Thematicæ in omni Scibili stabiliendam. In Medicinâ universâ secundum hanc Normam singula singularum Partium Medicinæ Capita ordine inThesi & antithesi pertractantur. Sanè in Præcognitis Medicinæ.

1. Tota Natura Medicinæ cum omnibus Sectis & Heresibus Thematicum hoc sustinet examen.

2. Omnis Methodus studii medici hoc fulcitur fundamentò Thematicò.

In

In Cognoscendis verò, seu ipsis Medicinæ Partibus Integralibus & in specie.

1. *In Hygiologiâ seu Hygüine vulgò dictâ, quæ tanquam Finis prima Pars est Systematis Medici, sex Res non naturales & earum, singulæ Thematicum poscunt ordinem.*

2. *In Physiologiâ & Anatomiâ singulæ Partium Corporis humani explicatur Nomen, Principia, materialia, Textura, actio insita, usus Partis, situs, connexio, & pugnancia, Morbus scil. Symptoma, aberratio Naturæ, Variæ Doctorum Virorum sententiæ de singulis hujus Resolutionis & Tractationis segmentis, quod contestantur Libri Physiologici & anatomici, Inter quos eminet Bartholini Anatomia reformata, & Meibii Physiologia. Quid verò hoc aliud est, quàm secundum filum thematicum verè ariadneum progredi in Labyrintho Physiologico & anatomico?*

3. *In Pathologiâ, Morbus omnis & omne Symptoma non aliò modò, more hætenus traditò expenditur, quàm ut adducatur Nomen in Etymologiâ, Synonymiâ, Homonymiâ, Subjectum, quod est Materia in qua, causæ immediatæ & mediatæ, naturales, non naturales, supernaturales, præternaturales,*

turales, quæ omnes sunt efficientes. Formale in differentiis sistitur, quantum apprehendere potest cæcutiens Intellectus & suum, sæpè magnificentius quàm veriùs jactans stochasium præviâ naturâ. Signa Diagnostica & prognostica sunt Proprietates & affectiones cujusvis Morbi & symptomatis ratione Temporum Morbi. Oppositum est ipsa Therapia, quæ Morbo ejusque causis urgentibusque symptomatis contrariatur & singula tollere conatur. Hòc fundamentò Thematicò superstruitur Illustris alicujus VIRI Ordo & Methodus Medicinæ commentatoriæ ὡς ἐν γένει, ut vocat, quæ nihil aliud monstrat quàm Modum, Disputationem pathologicam Thematicè conscribendi, seu Morbum Symptomave quodvis juxta seriem partium Thematicis ordine elaborandi; qui modus non in ipsâ Medicinâ monstrandus, nec Pars peculiaris Medicinæ ex eò constituenda est, quia spectat ad Logicam syntheticam, ubi in actu signato ordine expenditur omnis Descriptionis & Syntheseos Regula & norma. Ad Logicā enim omnis pertinet sciendi modus, non ad superiorem Facultatem, quæ rem ipsam ponderat; & methodum ex Logica repetit, ac rei seu Scibili suo, quâ tali applicat.

4. *Semiotica similiter huic ordinis scrutiny superstructa est.*

5. *In Pharmaceutica omnia Medicamenta simplicia & Composita, Chemica & Galenica, omnes Formulae & Formularum Classés, Syrupi, electuaria, olea &c. ad hanc libram Thematicam exiguntur, quâ nil accuratius & ordinatius nihil excogitari potest. Omne enim Medicamentum tam simplex, quàm Compositum in triplici Regno, nec non ipsa Materia medica ex illâ trigâ regnorum suum & quidem varium ac multiplex habet Nomen, suam originem & Principium, suas Partes materiales, ex quibus constat, suam Formam extrinsecam & intrinsecam seu principium operandi, Finem suum, cui DEUS & Natura illud ipsum destinavit, suas habet proprietates seu affectiones, & qualitates occultas, primas & secundas, Locum item natalem, Tempus seu Initium & medium vitæ; habet quoque, quô cum conveniat, ut & oppositum suum seu Contrarium, dum vel sentit hostem antipathia molestum vel interit, & emoritur; Eadem ratio est Plantarum omnium in Botanicâ.*

6. *Therapeutica, Ejusque Principia firmissimò stant talò, si juxta hanc regulam Thematicam*

ticam in omnibus Classibus auxiliorum inveniuntur, judicantur, colliguntur.

7. *Chirurgica Pars Morbos suos, Instrumenta, & quicquid ad chirurgicum spectat forum, hoc ordine ponit & exponit.*

8. *Diæteticum Regimen non respuit Regimen Thematicum in Medicinâ abstractâ seu Systemate medico.*

9. *Archelogia medica de Ratione & Experientia abstractè considerata & secundum omnes Medicinæ Partes diducta jucundò spectaculo Rationem & Experientiam medicam Thematicò indutam Habitu sistit, & sistet fortè, ac in amplissimum producet orbis Medici theatrum, quando animo alacriter publico inserviendi Fatorum ordo non repugnat; Quia Archelogia medica Norma est universæ Medicinæ, Principium Cognoscendi Axiomatica prima, Protoxoëmatica, Protomathia, Primæ Conclusiones, & Causæ omnium Medicorum Dogmatum. Themati quoq; hoc est majestatis, ut etiam Philosophiæ ejusve amplo Territorio imperet. Nulla est Disciplina in hoc ambitu sophico, quæ non suum hinc ordinem & tractandi uniformem modum poscat. Par ratio est reliquarum Facultatum; Organicæ, Mechanicæ, Historicæ, Poëticæ, quarum singula*

*gula cum suis summis Capitibus Thematico co-
thurno incedunt.*

*Cum itaq; Methodus Thematica rectè &
plenè apprehensa & applicata unica sit
omnis accurationis horistica regula & canon,
imò omnis cognitionis humanae modus, quem
etiam (vestigia quorundam & nonnullorum
Recentiorum lubens hic pratero) agnoscit sci-
licet ob unam veritatem, κερτικώτατ Weige-
lius, clarissimum illud Matheseos & omnis bonae
Doctrinae Lumen in Tract. qui inscribitur: Ca-
put Summum Universi Corporis pansophici
Sect. III. cap. 1. p. 101. sequentibus de Cognitionis
humanae Modis, & in specie de quaestionibus sci-
scitantium, quae vulgò dicuntur scientifica; Nec
non Johannes Adamus Weberus, In Arte dis-
currendi de quâlibet materiâ, Norimb. Anno
1673. Typis excusa, qui libellus vera habet accu-
ratoris Horistica & Methodi mysteria; beatus,
qui intelligit; & qui numerum illum argumen-
torum contrahere & reducere ad enneada no-
vit vi symbolicâ. Cui accedit D. Johannes
Graftius, Organi Inst. Prof. Tübingensis, qui in
Philosophia prima nuper edita Vestigia Metho-
di Thematicae legit in singulis Metaphysicae Gene-
ralis & specialis Capitibus, qui Liber ob hunc
ordinem uniformem aurò expendendus, &
Sta-*

*studiosæ Juventutis manu diurnâ nocturnâq;
volvendus est; donec plenior in re & rei Modo
prodeat. Et qvi ante omnes nominandus erat*
Μεθοδικώτατ & D. Eccardus Leichnerus, Ami-
 cus, Patronus & Favitor meus Lège vel soldu-
 riâ mihi observandus; qvi in Scriptis suis Phy-
 sico - medicis & Logico - didacticis, cum primis
 verò in Tirocinio analytico, Clave analytica,
 Basi analytica, Synopsi universi operis de apodi-
 cticâ scholarum emendatione, Schediasmati-
 bus de Principiis Medicinæ &c. ubiq; hujus me-
 thodi Thematicæ vestigia, premit, tuetur &
 inculcat, dum τὸ τί ἦν, τὸ εἶ ἔστι, τὸ διότι, & τὸ ὅτι
 seu An sit, Quid sit, Qvale sit, & Cur sit per o-
 mniū Partiū Medicinæ & omnis Scibilis Syste-
 matici summa Capita tanquam optimam apo-
 dicticæ analyseos & syntheseos promum con-
 dum omni observantiâ colit, non sine & Docen-
 tis & Discentis & Legentis mirâ Jucunditate,
 & Scibilis medici prolixioris omnisq; reliqui
 compendiariò ordine.

Proinde aliò Schemate didacticò Tinctu-
 ram nostram Bezoardicam investire non potui
 nec debui, de qvò prolixius vide sis summarium
 primis paginis præfixum. Plurima verò in
 Thematicâ hâc Capitum serie vides mi Lector
 non mea esse, sed Aliorum, per quos profiteor
 me

me profecisse & scripsisse. Ordinem & Judicium ex Aliorum Judicio interdum depromptum attuli, non Rem & Materiam, quæ aliorum est. Methodus enim, quamvis non rarò inveniat Defectus in Scibili, & suppleat, ubi hæret aqua, non tamen semper invenit & supplet, sed Inventa quoque & Judicia Aliorum in Classes suas distribuit, vereque dicta & scripta ordinat & colligit. Ne autem totus ἀόμβολος essem, quasdam Observationes circa usum Tincturæ bezoardicæ & Ego simul intextui, quin in Ipsis Auctorum illorum observationibus hujusque Tincturæ commendationibus meæ & sic propriæ Observationes & Experientia latent. Auctorum verò Verba integra semper ferè & proprio Ipsorum stylo involuta. Testimonii loco attuli, ut mens eorum & sensus rei evidentiores essent; ut quoque industrius Anagnostes labore evolendi Auctorum allegata, aut si mavis, citata verba supersedere possit; Habet enim hic Tractatulus se instar Locorum communium, quibus non semper loca Auctorum tantummodò citamus, sed & interdum sententias eorum plenas & integras ubique tamen juxta Thematicorum membrorum seriem, transcribimus, ut ii norunt, qui doctrinā de Locis Communibus rectè & acroamati-

cè i. e. secundum Leges Logicae syntheticae adornandis, animo imbiberunt. Hoc modo elaboravi Trigam Cinnabriorum, Cinnabarim, scilicet antimoniam, nativam & factitiam vulgarem, & in hac triga (brevissime quidem) specificum cephalicum, das rothe Herk- und Haupt = Pulver D. Michaelis; Tincturam aperitivam D. Mœbii, & alia multa, In Praxi tamen omnino necessaria ejusmodi Pharmaca, & propriis observationibus nobilitata, ex Regno minerali potissimum desumpta, cui, post finitam totius Medicinæ Σωματοποιίαν Systematicam, meam dicavi operam, cum viderem, Collegium Excell. Curiosorum maxime Regno Vegetabili & animali suum laborem, curam, studium impendere, quod testantur Scorzonera, Absinthium, Crocus, Cervus & alia id genus Themata. Omnia in DEI gloriam, Proximi emolumentum & perpetuæ actionis Incentivum. Vale, mi Lector, & favere mihi incipe, qui Tuus sum.

Dabam Islebii Mense
Majô Anno 1677.

Omni Pietate, Sinceritate & Officio

Godofredus Schultzius,
Med. D.

Sciagra-

Sciagraphia Dissertationis Thematicæ

De,

Tincturâ Bezoardicâ,

Hujus notetur.

I. **A**N fit seu famosum Nomen Tincturæ bezoardicæ, quod in Præfatione paucis unâ tangitur.

II. Quid fit, ubi occurrit:

Nomen Tincturæ bezoardicæ, quare dicatur 1. Tinctura 2. bezoardica 3. ejus Synonymia & Homonymia *Cap. I.*

Causa Efficiens seu Auctor & Æmuli Tincturæ bezoardicæ, itemque Causa occasionalis. *Cap. II.*

Materia ex quâ sunt Ingredientia; Huc pertinent Processus varii, qui citantur cū modestâ Epicrisi in singulos, eorumve Ingredientia, ut pateant Symbolica seu homogenea, efficaciora & pauciora, quibus omnis Tincturæ bezoardicæ vigor absoluitur, annexô brevi, efficaci & genuinô *nunc* processu, itemq; quid de Lapidis bez. & baccarum Herbæ Paridis extractione, nec non spiritu ☿ & ☿-li, quæ singula juxta Nonnullorum descriptionem Tincturam nostrâ ingrediuntur, sentiendū fit: *Cap. III.*

Forma externa seu consistentia, color &c.

& interna seu Principiū operationis, qvalitates Tincturæ occultæ, primæ & secundæ, *Cap. IV.*

Finis & Effectus seu utilitas in variis morbis In genere & in specie in Morbis Intemperiei, supremi, mediū & Infimi Ventris, & artuum. Ubi simul adducuntur Vires singulorum Ingredientium, quæ sistit ultimus & genuinus nunc temporis Processus; ut efficacia & usus Tincturæ bezoardicæ eò latius pateant, cum singulorum vires concurrāt in toto & quasi cōcorporētur. *Cap. V.*

Locus & Tempus seu Patria & ætas Tincturæ. *Cap. VI.*

Oppositum seu Pugnancia. Quicquid Tincturæ bez. contrariatur, estq; 1. Ingredientiū accumulatio superflua. 2. Tincturæ vilipendium, vi vocabuli in barbarie nati, & barbaram spernentiū crisin arguentis & in specie 3. Misochemicorū contemptus. 4. Ejus præposterus usus & abusus, ratione subiectorū seu ægrorū, & temporis morbi. 5. neglectus veræ doseos. 6. precium nimium. 7. Crimen cœcitatis. *Cap. VII.*

Simile seu comparata & cognata sunt Medicamenta Symbolica, quæ extemporalem cū Tincturâ bez. constituunt Formulam. Discrimen Misturæ simplicis & Tincturæ bez. ostenditur. *Cap. VIII.*

CAPUT I.

De

Nomine Tincturæ Bezoardicæ.

Dicitur propriè & in sensu Chemico
I. TINCTURA, & intelligitur *Liquida*, quia est liqvor tinctus balsamicâ Ingredientium Virtute sine Menstrui abstractione. Differunt enim Tinctura, Essentia & Extractum secundum enchirisin chemico-pharmaceuticam hætenus celebratam. Primus gradus ad Extractum est Tinctura liquida, alter mollis seu Essentia, Tertius ipsum Extractum. Itaque Tinctura (liquida) est, in quâ manet Menstruum cum corporibus & operationum Subjectis, Tinctura mollis, seu Essentia est, in quâ aliqua fit Menstrui evaporation. Extractum verò est, quod Menstrui evaporatione pleniori & tantum non omninodâ ad consistentiam densiorem & spissiore redigitur. Vide in re plurimis notâ Schröd. Pharmac. L. 1. p. 9. L. 2. p. 208. 296. Rolfin. Chem. in Art. form. red. p. 199. 241. & alios Pharmaceutas accuratiores.

II. Μεταβεζοάρης Bezoardica dicitur, non

ob Lapidem badzahardicum, seu, ut vulgò dicitur, bezoardicum orientalem, qvi Eam non ingreditur, neqve vires & colorem, ut Vulg⁹, audito Nomine bozoardicô, putat, Ipsi impertitur, qvamvis Medicorum non postremi interdum lapidem hunc, nullâ tamen necesitate vel Ratione verâ cogente simul Extractioni subjecerint, saltem ut preciosior, non efficacior Tinctura conficiatur, uti Cap. III. prolixior hujus superpondii erit censura. Sed hæc ipsissima Bezoardicæ denominationis causa est, (1.) qvoniam Ipsius Ingredientia seu operationum Subjecta vim habent lapidis bezoardici, non tam analogam, symbolicam & homogeneam, qvam in ipso Symbolo lapidis viribus superiorem, alexipharmacam, cardiacam, diaphoreticam, attenuantem, putredini resistentem, aperientem & viscerum reliquorum medicâ voce confortativam. Ob hanc *ἐνέργειαν* symbolicam Bezoardica artificialia; Solare scilicet, Lunare, Martiale, Joviale, Minerale, Animale, generaliori Bezoardici titulô insigniuntur, licet tantillum lapidis bezoardici orientalis vel occidentalis in suam *σκευασία* non recipiant. Hinc Rol-

fincius

fincius Chem. cap. de Bezoardico minerali vulgari: Bezahar, inquit, vox perfica, Indica, arabica notat lapidem virtute alexipharmacâ præditum ab animali quodam defuntum; Virtus eadem cum competat huic Medicamento, Bezoardici Epitheton ipsi fuit assignatum. Et Carolus Clusius Histor. arom. l. I. c. 45. A lapide Bezoar, inquit, nomen invenerunt Medicamenta venenis resistentia, quæ per excellentiam Bezoardica dicuntur, est enim hic lapis eximiæ (*si genuinus habetur*) adversus venena facultatis. Quibus inservit, quod habet Quercetanus Pharm. Dogmat. restit. p. 787. de Theriaca. Olim non tantum Theriacæ nomen Antidoto illi celebratissimæ Theriacali impositum est, sed eodem quoque nomine sola quædam Simplicia insignita fuerunt, Hinc Avicenna Squillam appellat Theriacam contra venena, gummi opoponax & aristolochia nominantur Theriaca ad puncturas. Vide sis de generali hac Bezoardica nomenclaturâ Hofmanni Opus de Meth. med. L. I. c. XI. p. 117. de Sudoriferis. Rolfinc. in succincta dissertat. de Lapide Bezoar. Nec non Reyheri Thea-

trum Romano-Teutonicum, Lexicon illud verè panfophicum; Medicamenta, inquit, Bezoardica dicuntur, non tam, quod Bezoar lapis ea ingrediatur, quàm quod venenis & morborum malignitatibus resistent, e. g. Bezoardica Tinctura. Hæc ille: Quibus verbis verba subjicere placet, quæ facit industrius & candidus VIR J. L. Hannemannus Prodrotno Lexici med. p. 495. In frequentissimo, inquit, Usu sunt hoc tempore Tincturæ bezoardicæ, & nullus Seplasiarius est, qui non singularem Descriptionem habere jactanter pronunciet, quàm ad astra ferè effert; Est enim hoc Hominum & Barbitonforum genus mirè in jactantiam pronum. Dicuntur Tincturæ bezoardicæ, non quod ipse Lapis orientalis, occidentalis vel germanicus ipsas ingrediatur, sed quia proximè ad Lapidis bezoardici facultatem tam diaphoreticam quàm confortativam accedant, *omnium autem celeberrima est ipsius D. D. Michaëlis, quàm in gratiam Lectoris ascribam*, Vide l. c. 2. Quia radix Contraryerva ex India ad nos deferri solita, secundum Nonnullorum & ipsius D. Michaëlis formulam ingreditur hanc

Tinctu-

Tincturam, quæ radix medicamentum, adversus venena præsentissimum & commune alimentum statuitur, quô animalia, quæ Lapidem bezoardicum nobis suppeditant, vesci consueverunt. V. Lazarus Riverius in praxi medicâ L. 17. c. 1. Hôc modô Nomen generale Bezoardicum & Materia ex qua Lapidi orientali bezoardico, nec non Tincturæ nostræ, ex aliquâ parte communis communem jure pariunt appellationem.

III. Synonymicè effertur & efferri potest *D. Michaëlis Bezoar-Tinctur* / eine Herk-verwährende / Herk-stärkende / Giff-treibende Tinctur. Eine Tinctur vor giftige und andere Fieber. Die wahrhaftige und philosophische Bezoar-Tinctur. Die säuerliche Bezoar-Tinctur / seu *Tinctura bezoardica acidula*, à spiritu victrioli volatili acido vel rore minerali acido. Ad differentiam *Tinctura bezoardica falsa & alcalica*, quæ fit, quando Extracto specierum Theriacalium vel etiam Ipsi Tincturæ nostræ acidulæ spir. CC. vel x vel urinæ, volatiles, miscentur, & Oibis volatilibus acuuntur. Hæc Tinctura falsa in scorbutica sanguinis diatesi benignâ & malignâ, in Arthritide vagâ

Scorbuticâ, Ischiadicô dolore, Pleuritide, sanguine coagulâtô, Melancholiâ, Palpitatione cordis, Suppressione Mensium, Malô hypochondriacô, affectibus splenicis, Febribus malignis, in Variolis & Morbillis, Suffocatione uteri, Colicâ, Febre quartanâ, catarrhis suffocativis & omnibus morbis, ubi acidum peccat, egregiam præstat operam, citò resolvitur etiam in affectibus calidiôribus, more Salforum volatilium; neqve damnum Naturæ & visceribus infert, ut fixiora solent. Oila; majoris quoqve præ meris Oibus vel spiritibus volatilibus falsis efficaciam est, ob virtutem Theriacalem alexipharmacam admixtam: sed ad Tincturam nostram acidam Olo & Færeo volatilem redreamus, quæ, ut Synonymicam telam pertexamus, dici quoqve potest: *Mixtura simplex efficacior & tincla Tinctura composita alexipharmaca.* Itemqve *Essentia Bezoardica, Elixir Bezoardicum* sensu terminorum latiori. *Panacea Vulgi*, cum Hic frequens soleat in quovis Morbo, absqve respectu ætatis, Temperamenti, sexûs, Temporis Morbi, unâ cum Medicastris ad usum huius Tincturæ bezoardicæ tanquam ad sacram

cram Anchoram, & sæpiùs cum euphoria, confugere.

Tinctura theriacalis. Theriaci enim & Bezoardici medicaminis Notio inter se, interdum non differunt. Vide Bauhin. de Lap. Bez. Sic Opiata illa Theriaca vocatur etiam Bezoardica, & indifferenter In plurimis adhibetur Morbis malignis, à Morfu Ferarum aliisve Causis provenientius. Et Spiritum Theriacalem appellamus, non solùm, qvì Theriacam pro basi habet, sed Alium qvemvis, in qvo latet virtus alexiteria, & vel ex Vegetabilibus, animalibus, Mineralibusve præparatur.

IV. Qvòd ad Homonymiam attinet, sumitur hîc non μερϊστικῶς & partialiter, pro solo liqvore alexipharmaco, per spir. vini Vegetabilibus extracto, qvì etiam dicitur Tinctura bezoardica, sed ὁλικῶς & totaliter, qvatenus ille Liqvor bezoardicus vel Theriacalis Spiritu Vitrioli & Tartari vel salis armoniaci, opio, viperis & aliis accessorïis Bezoardico Medicamento convenientibus exaltatur.

CAPUT II.

De

Auctore & Æmulis Tincturæ
Bezoardicæ.

AUCTOR hujus Tincturæ Bezoardicæ, à quô etiam Nomen & Famam traxit, non alius est, quàm D. Johanness Michaëlis, Chemicus, Medicinæ Professor & Practicus in Academia phillyrea celeberrimus. Cujus sub nomine alia quoque sic dicta Arcana medica hodiè post fata ipsius circumferuntur, & in Libellis medicis diversè recitantur, & citantur, qualia sunt, *Specificum ipsius Cephalicum*, *das rothe Haupte Pulver* / *cinnabarin* $\frac{1}{2}$ *ii* *vel nativam selectiorem pro basi habens*, *Magisterium Epilepticum*, *Cordiale*, *Pulvis antidysentericus*, *Elixir antiscorbuticum*, *Essentia splenetica*, *Elixir stomachicum*, *uterinum*, & id genus alia. Hic famâ & fortunâ medicâ insignis Vir Essentiam confecit ex Theriacâ vel Ingredientibus quibusdam Theriacalibus, cui Spiritum Vitrioli & Tartari miscuit, Mistum verò santalô rubrô tinxit, cui postea Nomen Tincturæ bezoardicæ imposuit. Occasio

casionem medicamenti sic conficiendi
 dubiô procul arripuit ex tot Effentiis soli-
 tariis alexipharmacis, ut Angelicæ, Scor-
 zoneræ, Corticum citri, Croci, itemqve,
 Extractis alexipharmacis Angelicæ, A-
 cori, & aliis alexipharmacis compositis,
 quæ conjunxit, & spirituum bigâ exalta-
 vit. Præ omnibus tamen ansam videtur,
 dedisse huic Mixturæ alexipharmacæ vel
 Ipsa Theriaca, vel Mixtura simplex, de
 Tribus dicta, utpote, *quæ communem cum*
Tincturâ bezoardicâ basin & operationis idem
principium agnoscit, nec ab eâ differt, nisi de-
stillatione & Infusione, ut & additamento O-
pîi largiori, viperarum & aliarum quarundam
rerum. Hunc primum nostrum Tinctu-
 ræ Bezoardicæ Condum & Promum alii
 secuti sunt, uti Cap. III. de Materiâ & Cap.
 8. de Ætate Tincturæ Bezoardicæ ube-
 riùs differitur. Paululùm aliter sentire
 videtur Nonnemo, quando scribit: Ego
 Inventorem hóc in seculô, agnosco Ne-
 minem. Deinde: Auctorem certum Tin-
 ctura bezoardica non habet, hóc modo
 considerata; Si verò sub Synerisi & Sym-
 bolo Misturæ simplicis consideratur, aliter
 res habet. Nam Medicus inter alia præ-
 scribens

scribens Mixturam simplicem, & admi-
scens v. g. Syrupum vel essentiam Papav.
rh. videt Mixturam hanc sub hoc Colore
magis arridere oculis, idcirco Eam statim
alio & quidem nomine Tincturæ bezoar-
dicæ vocavit, tanquam ante non audito.
Verbo: Casu prognata est Tinctura bezo-
ardica. *Hæc Excell. quidam VIR.* Quæ omnia
subordinata sunt, non opposita. Casus &
Causa occasionalis non excludit Princi-
palem. *De Auctore Nominis & Tituli*, nec
non peculiaris & primi Ingredientium se-
lectus & Processus primario hic sermo
est. Novus Titulus & novum Medica-
menti, licet plurimis ante noti, Nomen,
præsupponit Nominantem, cujus sub
Nomine circumfertur, quamvis primum
non invenerit Mixturem & VIREs, *sed*
addiderit Inventis aliquid de suo, quod & de
Tincturæ bezoardicæ Auctore respectu
Mixturæ simplicis, ratione destillationis,
Infusionis & aliorum accessoriorum, ve-
rum est.

CAPUT III.

Materiâ ex quâ seu Principiis Materialibus Tincturæ Bezoardicæ, five Processibus aliquot Auctorum de Republicâ medicâ optimè meritorum, nec non de Processu genuinô & maximè rationali.

REceptum & Exemplar hujus Tincturæ *αὐτόγραφον* non permanfit *αὐτόγραφον*, originale & authenticum, sed prima Auctoris celeberrimi Formula alias exclusit Formulas, ex aliquâ parte spurias, & ratione modi miscendi & extrahendi non satis interdum rationales: Multi Formulæ bezoardicæ Promi Condi partim addiderunt, partim demserunt Ipsi, quicquid Iphis visum fuit. Hinc tot sunt Processus, Descriptiones, Ingredientium cumulationes, & præparandi modi, quot sunt Dispensatores & Pharmaceutæ. Enim verò Veritati pharmaceuticæ exquisitè congruit, quod tam prima Auctoris Formula, quàm quæ ante & post Ipsius fata secutæ sunt, detractiones, additiones, & correctiones variæ, novâ correctione, detractione, variatic

riatione & epicrifi, *qvæ ex naturâ Rerum Symbolicâ & genuinô extrahendi modo suam depromit crisin*, indigeant; Hinc hodiernô tempore facile est Rerum naturalium perito Tincturam egregiè bezoardicam & alexipharmacam conficere, *ex paucis Symbolicis, seu homogeneis, & aliis, qvæ basin hujus Tincturæ unâ constituunt, Ingredientibus.* Ut opposita juxta se posita magis elucescant; Trigam Processuum Tincturæ bezoardicæ Ipsius Auctoris primò adducam ex Autographis Ejus desumptam, Trigam hanc seqvetur alia aliorum Auctorum Triga, cum notis & animadversionibus subsequētibz, *qvæ selectum & Efficaciam Ingredientium respiciunt. Senos hosce Processus Vera, genuina nunc temporis & brevis Formula tandem excipiet.*

I. Processus.

Rec. Rad. anthora.

angel. utriusq.

aristol. utr.

Carlin.

contraij.

Cyper.

chelidon. maj.

barday.

*bardan.**doron,**dictamn. alb.**levist.**enul.**succis.**gentian.**Olznitii.**petasit.**pimpin.**pentaph.**serpentar.**scorzon.**Torment.**Valerian.**Vincetox.**Imperator.**Zedoar. ā ʒß.**vel ʒj.**Fol. dictamn. Cret.**scord. cret. & nostr.**ruta.**galega.**succis.**Card. ben.**scabios. ā Mj.**Fl. Ulm.***D***cordial.*

cordial. ā Mj.

salvia.

aqvileg.

rosar.

hyperici.

cyani.

millefol.

Calend.

scabios.

Tunic.

belen. ā piij.

sem. acetos.

angel.

bardan.

Card. b.

Citri.

aqvileg.

calend.

nasturt.

Cochl.

levist.

ruta ā ziiij.

Baccar. herb. Parid. 3 iß.

Cortic. citri 3iiij.

Costi veri 3iiß.

Santal. citr. 3i.

Gran. cherm. 3vi.

Ligni al. ʒß.

Croci ʒß.

Campb. ʒvj.

Theriac. ʒß.

Extrahatur saltem f. q. Sp. V. rectific.

Vide Excell. D. HANEMANUM Prodrom. Lex. med. p. 497. qui & huic Formulæ propriam subijcit.

II. Processus.

R. *Rad. scorzon.*

zedoar.

angel.

Valerian.

Enula ʒ ʒß.

Olznitii.

petasit.

rad. Pimpin.

Cardopat. seu Carlinæ ʒ ʒvj.

chinæ.

contray. ʒ 3j.

Fol. dictamn.

ruta.

Card. b.

Scordii.

Fl. cordial.

beton.

Calend. ā pij.

Sem. acetos.

Card. b.

Citri.

angel. ā ʒβ.

Cort. citri.

aurant. ā ʒi.

Gran. Junip. ʒiij.

Calam. arom.

galang. ā ʒi.

Tberiacæ opt. ʒβ.

Extrahatur f. q. sp. vini alcolifati. Hi
liqvoribus tinctis addebatur spir. Θ l. vel
vel σ tialis & $\frac{1}{2}$, & camphoræ debita por
tio.

III. Processus.

Quem communicavit mecum D. J.F.H.
(I.) Primò omnium conficienda est Essen
tia ex speciebus Tberiacalibus hōc modo

R. Myrrhæ ʒiij.

croci or. opt. ʒi.

Contusis superfuide ʒiij spir. vin
optimi, stet Infusum 2. dierum spatio in
gestione, post filtretur, Residuum novu
affundatur. Fiat Extractum Essentia
pradietæ confundendum. Deinde (1)

(2.) R. rad. angel.

Zedoar.

pimp.

Contraij. ā ʒi.

Fol. dict. cret.

scordiā

rutæ

Herb. millefol. ā Mj.

Saccar. Junip. ʒiʒ.

Diascord. Fracastor. ʒʒ.

Theriac. ʒiʒ.

Spec. Elect. de ovo ʒvj.

Incis. Contus. g. m. Infunde cum spir. vini, ut 4. dig. superemineat, stet Infusum 12. dierum spatio in digestionem, in calore mediocri, decanta liquorem, filtra, & misce cum Essentiâ priori. Tûm demum

R. ♀ m super ♂ ♀ per phialam longam rectif. itemq. ♀ ♂ li. volatilem & Camphoram, Misce ita, ut Essentia Theriacalis prioris sint. ʒx. ♀ ʒiv.

♂ li volat. ʒij.

Camph. ʒij.

Mixta stent in digestionem, in hypocausto calido, per i. & alteram septimanam, Tinge sandalo r. vel nativum & non fractum Tincturæ colorem serva.

Hi sunt *Tinctura bezoardica* Processu
 Auctoris, quamvis fortè non omnium
 primi, genuini tamen & authentici, qui-
 bus post modò ab Auctore ipso crescente
 Ipsius *inexperientia* & *Experientiâ* pharmaceu-
 tico-Therapeuticâ additum & detractum
 est, quicquid ipsi visum fuit, ut fieri solet
 penes Practicos rationales, qui non ac-
 feram usqve ætatem eâdem semper ober-
 rant Mitionis & dispensationis pharma-
 ceuticæ chordâ, non iisdem semper utun-
 tur medicamentis, aut eodem miscendi
 modò, sed frugibus in praxi annosare
 pertis, glandes quasi, quæ initiò praxeos
 in deliciis erant, in ætate maturiori negli-
 gunt, & damnant, & ita prioribus sæpi-
 posthabitis ad efficaciora pharmaca ne-
 non alium atqve alium miscendi, extra-
 hendi, & præparandi modum animum
 applicant, monstrante id & manu qua-
 ducente DEO, *Naturâ, Arte, & Experientiâ*.
 Quod etiam monuit Excell. D. Ludovicus
 literis ad me datis: Credo, inquit, firmiter
 Virum ipsum Experientissimum. B. D.
 Michaëlem variâsse in hisce, addidisse
 quædam subtraxisse, substituisse, non oc-
 cultationis singularitatisve causâ, sed ut
 re

restulit, æqvè ac nos solemus circa alia,,
Et quid facilius, familiariusve hujusce
modi formulis?

IV. & V. Processus est.

Excell. D. FRID. HOFMANNI Pra-
ctici Hallens. per 23. annos experientissi-
mi, Præceptoris olim mei & Hodegi fi-
delissimi, qvem Anno 1670. ob-
servavit.

Rec. rad. angel.

aristol. r.

beton.

Chelid. maj.

gentian.

petasit.

pimpin.

Vincetox.

Zedoar. ʒi.

Imperator. ʒij.

Contray. ʒiß.

Herb. Scordii

cent. min.

millef.

dictamn. n. ʒ Mj.

Croci ʒiß.

D 4.

bacc.

bacc. Junip. ℥iij.

Cort. citri

aurant. ā ℥vj.

Opii depur. ℥ß.

Incis. contus. g. m. inde Cucurb. vitr. affunde spir. vini ex fecibus vini ℔ viij. stet in leni calore 12. hor. Decantetur, & signetur: Extractum, Essentia vel Tinctura Theriacalis. Fecibus post decantationem relictis superfundatur novus spir. vini, abstrahatur per Arenā & dimidia Pars camphoretur, signetur in duplici vase Spiritus Theriacalis, camphoratus & non camphoratus. Post

Rec. Myrrha, galbani ā ℥ij. spir. vini ex fecibus vini ℔j.

In Vitro stet in leni calore. Post dies 12. effunde, quod tinctum est, Misce Essentiā seu Extractō & Tinctura Theriacali superiori. Huic Mixturæ statim affunde
 ~ ♀ mrectificat, & ~ Oli eā proportionē, cujus supra mentio facta est. Cumq̃ue non omne odorem camphoræ ferre queant, cum notum sit Hypochondriacos plurimos, & qui sunt debiliore capite, nec non uterum sæpius ab eō abhorrere, ℔ forte j aut ij camphorari, reliqua verò quanti-

quantitas sine camphora asservavi potest.
 Tingatur Santalo r. Sign. *Tinctura bezoar-*
dicâ cum spir. Oli & ☿. Hunc Processum
 ita adauxit & correxit in Clave suâ phar-
 mac. Schröderiana p. 52. 53. & Thesauro
 pharmac. p. 107.

1. *Fiat spir Theriac. per ℞.*

Rec. radic. Imperator.

chelidon. maj.

zedoar.

petasit.

pimpin.

dictamn. alb.

Valerian.

Cardopat. qvæ etiam Carlina dici-

Vincetox.

(tur.

Contraij. ā ʒj.

fol. dictamn Cret.

nostr.

Scord galeg rut. millef. ā Mj.

Bacc. Junip. Mij.

Incisa, contusa infunde spir. bacc. sambu-
 cuci s. q. stent vase clauso in loco tepidius-
 culo (tepido, tepidulo, sub tepido) per ali-
 quot septimanas, post separetur Liqvor,
 & per MD. Destillatum spirituosum af-

D 5

funda-

fundatur residuis prioribus Remanentiis,
& de his cohobetur , acquires Spiritum
Theriacalem penetrantissimum; Recipe
hujus spiritûs Theriacis f. q.

Myrrha opt. ℥iiss.

opopan.

galbani

castor. ʒ℥ss.

stent in digestionem per 8. ʒ℥ postmodum
colentur & seorsim serva.

Deinde II.

Rec. Opii Theb. ℥iiss.

Nuc. mosch no. v.

Croci or. ℥ij.

Spir. Theriac. supra descr. q. s.

Infundantur per 8. ʒ℥ & ultra , postmo-
dum cola.

III.

Rec. baccar. berb. Parid. q. v.

Spir. dicti Theriac s. q.

extrahe Tincturam in locô tepido. Ex his
simul invicem mixtis confice Essentiam
Theriacalem.

Rec. Hujus Essentiae ℥x.

Spir. ☉ ♀ volat. ℥iv.

☉ li volat. ℥ij.

Campb. ℥j.

Hæc

Hæc stent in digestionē unâ vel alterâ septimanâ, & vel per se usui asservetur, vel tingatur ligno santal. r.

Et p. 52. requirit ad spiritum Theriaclem compositum seu Mixturam de Tribus, & ita quoque ad Tincturam bezoardicam, spiritum ♀ depuratisimum, subtilissimū & summè volatilem, ☉e ♀ volatili imprægnatum, spiritum vitrioli quoque striatum & ☉ibus fixis corrosivis destitutum.

VI. Processus.

Habetur in Excell. Rolfincii Chemia in artis form. red. p. 189. sub nomine:

Tinctura composita alexipharmaca.

Rec. Rad. Contrayerva.

zedoar.

bistort.

tormēt.

vincetox.

diptamn. albi.

scorzon.

Imperat.

acori veri.

angel.

Ireos flor. ā ʒj.

Herb.

Herb. scord. n.

ruta.

galega ʒ Mij.

Sem. fenic.

anis.

card. ben.

card. M.

citri ʒ ʒβ.

Baccar. b. Pand. ʒj.

fl. ros. r.

caryophyll.

calend. ʒ Mj.

ligni Sanct. r. ʒβ.

Cinnam.

Caryoph.

macis ʒ ʒiij.

Theriac. mithrid. ʒ ʒiij.

Contus. contund. & mistis omnibus superfundatur spir. vini ex fecibus vini ℞ q. s. ad justam supereminentiam. Coloratus in leni digestionem spiritus in peculiari vase asservetur. Post decantationem novus spiritus affundatur, iterum defundatur, & priorijungatur. Tandem

Rec. Mist. simplic. Oli ʒ Tra Theriac.

camphorata ʒv.

Per-

Permista prioribus Fiat Colatura per linteum subtile, In Vitro S. ut supra. Hoc & simili modo Tinctura nostra Bezoardica, ὀλκωδῆς accepta, Cujus nomen & Fa-
ma multam Germaniæ partem pervasit, vulgò conficitur. Sed qualem nunc me-
rentur Epicrisin Processus singuli, quos in medium attulimus? ut modestè, brevi-
ter & in genere dicamus, quod entimus, certum est quàm plurima operationis sub-
jecta, Extractioni destinata, naturam ha-
bere symbolicam seu homogeneam neq; in fundamento operationis & Destinatio-
nis suæ à se invicem totaliter distincta esse; Multa quoque exiguas vires in liqvore
seu menstruum deponere; Proinde ad ea ingredientia potius dirigendus est oculus
pharmaceuticus, *quæ revera extrahuntur, quæ in vi homogenea efficacissima sunt, & vi-
liori precio constant, ut ita Unum, Duo vel Tria
vi quasi unita & largè suppeditent, quod in
Decem reliquis symbolicis forteq; carioribus non
inveneris.* Lucem censuræ nostræ fœnera-
bitur satis liquidam Excellentissimi D.
Danielis Ludovici Archiatri Gothani,
Fautoris & Patroni mei, observantiæ nun-
quam Intermorituræ cultu mihi pro se-
qven-

qvendi , Tractatus Incomparabilis ille, qvi inscribitur *Pharmacîa moderno seculo applicanda*, Liber aurô expendendus, qvi delectum medicamentorum symbolicorû, ac brevissimam, Rationi & Experientiæ pharmaceutico-chemicæ ubivis respondentem enchirisin per omnes Medicamentorum Classes perpetuâ serie, fide & candore pari, tradit. Utinam in reliquis Medicinæ Partibus Pathologia inprimis, Therapeuticâ, Semiotica, Chirurgica & Diætetica ejusmodi compendia medica, lucem videant publicam, ut causæ morborum brevius, & quantum Praxi applicari possunt, enucleentur, & colligantur. In hodierna enim circa Morborum causas sententiarum licentiâ ferè amittimus antiquam veritatem, ut nesciat tandem incipiens Practicus, in quod principium pathologicum innixus medendi methodum aggredi, vel ad quam causam morbificam oculum reflectere practicum debeat. Ut quôqve Regulæ Therapeuticæ succinctius & ordinatius proponantur, & Methodus medendi ita fiat contractior *in genere & in specie*, in singulis Morbis, quorum Curation non semper requirit sanctissimam
illam

illam & superstitiosam ferè Trigam, Fontem scilicet Chirurgicum, Pharmaceuticum & Diæticum, quæ cum ipsô Fonte sæpius aquam perdit maturioris Therapiæ. Sic autem experientissimus & sagacissimus ille Vir, qui mihi instar omnium est, l. c. p. 243. *de selectu diaphoreticorum & alexipharmacorum vegetabilium:*

I. De Angelicâ: Angelica nostrâs omitti, & præstantissima potius Carlina cum Enulâ polychresta seligi potest, facileque tunc carere possumus Petafitide, Levistico, vehementiori que adhuc Imperatoriâ, Olsnitio, Valeriana que ponticâ, aut vulgari hortensi & aquaticâ.

II. De Scorzonera: Famosisima Scorzonera, etiam nostrâs, quis enim insuper, ex Hispania cariosam sæpe nunc peteret, non adeo necessaria hîc deprehenditur, quamvis enim gustui grata hic locorum parabilior, & aliàs bonum Hepaticum, Imò Galega quoque, tantopere nonnullis in remissioris gradus malignitatibus commendata, onobrichi tamen nihilo infelicius suppletâ, præsentior sit, in exquisitè tamen malignis languidius sese gerit. In Morfu viperæ, obscuriori effectu pulverem

rem viperinum, aliâqve penetrantiora superaddita vidimus. Infusa & decocta hinc vulgò composita in ardentibus vel chronicis Hepaticis, ubi aliàs satis nauseat stomachus, quis ferè hic locorum bibit: Vide plura p. 257. 258.

III. De Gentianâ: Gentiana comtiori Praxi non necessaria vel adeò competens est, si verò omninò quispiam diffusissimos in apparatus Scordii saltem Germanici, Cretico nequicquam postpositi, aut Gentianæ veræ radicem forte Tonso-
rum causa, inter tot Fonticulorum dilatoria & attractiva, parergi instar reponere, & insuper exigua quidem grâtiâ Electuario vel Tincturæ cuidam alexipharmacæ pro Gregariis abjicere voluerit, nostra hîc non refert.

IV. De Dictamno Cretico: Ejus vires in Zedoariâ latent. Hinc Ludov. l. c. p. 255. Inter Zedoariam, Dictamnium album, (scil. radicem) Cretico hic vix cedentem, & deniqve inter parabilius adhuc Vinctoxicum Optio pro cujusvis districtûs aut consuetudinis ratione instituat; & *Horum unicum saltem antidotis, Tincturis, vel Essentiis, consimilibusve liquidis aut mol-*

mollioris consistentiæ formulis adjiciatur, *necessitas nō est, cur Ternæ illæ separatim existāt.*

V. De Contrayerva. Zedoaria contrayervam & Gentianam supplet. p. 253. Quemadmodum Gentiana æquipollet Contrayervæ, ita utramqve supplet & æquat Zedoaria.

VI. De Juniperi baccis. Intertot præservatoria alexipharmaca comtior contractiorqve Praxis inibi adeo præsentaneum vel excessivum quid non invenit, siue in essentiam seu simpliciore seu magis compositam redigatur. Spiritus fermentatitius præstans quidem est, sed delicatioribus adversus, ad Tincturas alexipharmacas in se quidem non inconveniens, sed operosior & plerumqve simul debilior est vegetiori hîc Spir. vini ꝑto, vel alio acceptiori quodam vegetabili abstractio minus phlegmatico. Ut proinselectui nostro vix inde quidpiam præter polychrestum illud baccarum 00, præsertim è non fermentatis Ætum quadret: Hæcille. Hôc modô cadunt & civitatem quasi amittunt in Processibus supra posit Radix Angelicæ, Petasitidis, Imperatoricæ scorzonæ Gentianæ Dictamni al-

bi, Vincetoxici, contrayervæ, Baccæ Juniperi. Quibus singulis Natura ad Creatoris voluntatem vim symbolicam majorem & minorem indidit, quæ tamen à solâ Zedoariâ, Carlinâ, & Enula superatur. Simile Judicium est de reliquis Vulgarium Processuum ingredientibus, ut radic. aristol. rot. beton. chelidon. maj. pimpin. bistort. torment. acori veri, Ireos flor. Herba scordii, rutæ, millef. cent. min. galeg. sem. fænic. anis. card. bened. card. Mar. citri, cort. citri, aurant. bacc. herb. Par. fl. ros. caryoph. calend. cinnam. mac. diascord. Elect. de ovo. Quæ planè non necessaria, sed superflua sunt, & inconcinnâ faciunt misturam. Vel enim parum & Intentioni Tincturæ bezoardicæ non adeo conveniens, extrahitur, aut si deponitur virtus aliqua in liqvore extrahentem, nullatamen specifica excellentia & prærogativa inibi deprehenditur, quæ non in paucioribus illis, quæ genuina Formula manifestabit, vi homogeneæ Naturæ reperiatur vel in biga illa Spirituum acidocalcorum adsit. Deinde notandum & hoc est, quod in sexto & ultimo Processu ingens illa quantitas Extracti radicum, herba-

herbarum, feminum, corticum, aromatum & florum tantum 3ias V. mixturæ simplicis ①l. ʒtæ Theriacalis recipiat, qemadmodum & V. Processus 3. IV. tantum Spir. ʒ habet, Cum tamen Spir. ʒ tanquam diaphoreseos & aliarum hujus Tincturæ qualitatum non postremus auctor majori pondere & portione Tincturæ alexipharmae vel Theriacali addi debeat, alias vim diaphoreticam ex voto non exeret, de cujus defectu quoque in Mixturâ simplici conqueritur maximus ille Vir D. Major In chirurgia sua infusoria. Oritur verò vis hæc diaphoretica languidior Mixturæ simplicis, vel à Spiritus ʒ vulgaris acidulo & ①to phlegmate, quod plerumque pro Spir. ʒ genuino venditur, & volatilibus ʒ i particulis destituitur, vel à minimo Spir. ʒ pondere, qui à Spir. acido ①li superatur; vide sis cap. ult. *Myrrhæ* quoque mentionem faciunt supra citati Processus, quæ quamvis citra efficaciam notabilem mutilationem amaroris sui bonam partem in menstruo deponat ad meliorem tamen ejus extractionem quarta pars alicujus alcali, ut ① fixi &c. requiritur, quod verò hîc adjici non potest ob

subsequentem à Spir. Oli præcipitationem, & ingratam oculis turbationem, totius liqvoris. Certum enim est, Myrrham in solidum solitario vini spiritui non obedire, melius verò solvitur, si Myrrha Spiritui theriacali, quod in superioribus descriptionibus non fit, adjiciatur. In legitima verò & genuina Formula huic cautelæ attendemus.

Reliquū est, ut quoque de Lapide Bezoar seu potius Badzahar orientali ejusque extractione nec non Baccis Herbæ Paradis aliquid addamus. Novi Medicos in Praxi sæpe versatos, qui eò facilitatis deveniunt, ut preciosum illum lapidem bezoardicum orientalem reliquis ingredientibus addant & hinc Tincturæ nostræ majorem vim, alexipharmacam & cordialem conciliari firmiter credant. Verum enim verò, lubrico admodum fundamentō niti hanc fidem & persuasionem exinde patebit quando consideramus quod

1. Verus & genuinus lapis bezoardicus *omnium doctorum Medicorum* consensu admodum rarus sit, & hinc vim sibi sacram alexiteriam neque in substantia nec in Tinctura exercere queat. V. Primeros.
de

de error. V. p. 444. L. II. c. 36. Proinde, cautiore Practici Lapidem isti in substantiâ rarò soli fidunt, sed eundem vel planè negligunt, vel Bezoardicis artificialibus, ut Martiali, minerali, miscent, & cum Tincturis alexiteriis commutant.

2. Positò, verum & genuinum lapidem extrahi, nihil tamen extrahitur aliud, quàm quod radicibus alexipharmacis & herbis inest. Contrayervâ enim & similibus plantis bezoardicis nutritur animal, in quò concrescit lapis, ut rationabiliter colligunt Viri docti, similes verò radices alexipharmacas viliori preciò constantes, & in vi homogeneâ efficaciores ipso lapide aut lapidis nutrimento, recipit pro extractione Tinctura nostra polychresta, ut ita precium quidem, non verò Virtus Tincturæ intendatur, quando lapis extractioni simul subijcitur.

3. Lapis additur plerumque exigua dosi pro extractione, cum tamen genuina ipsius dosis sit, præsupposito, quod verus detur, juxta Primeros. l. c. p. 453. 454. 3i. 3℞. 3ii in substantia. Quot Unciæ hujus lapidis requirerentur ad Libram unam Tincturæ bezoardicæ si vires ipsius partici-

pare debeat, & quot guttæ demum. Tincturæ nostræ responderent Drachmæ uni vel semis lapidis bezoardici quæ dosis efficax putatur, utut integrâ hîc non opus sit, ut in substantia fieri debet, cum & reliqua alexipharmaca & spiritus associati suum hîc addant *ἡ βάλανον μέγας*.

4. Lapis bezoardicus si quid solubilis haberet, id tamen obrueretur solubilibus Vegetabilium particulis, præsertim resinosis. Siquidem experientia chemicâ constat, quod difficulter solubilis existat Lapis bezoardicus siue verus sit & genuinus Lapis, siue adulterinus. Ille enim terrestriorem partem succi herbarum alexipharmacarum, quibus vescitur animal, pro Materiâ ex quâ agnoscit: Hujus verò corpus creta, cineres, testæ ostrearum, sanguis ficcus, & lapides Lapide bezoar minores subtiliter contusi & cum aliquo liquore incorporati constituunt. Hinc pronuper amicus quidam noster dixit: Er wolte ehe Gold ausschließen als den Bezoar-Stein: Unde verò hæc solutionis difficultas & tantum non *ἀδυναμία*? Responsio solutione Lapidis faciliior est; si enim ex cinere, lapidibus, creta, Testis &c. astu-

tia

tia humana tot Lapides bezoardicos compingit, qvi postea pro genuinis venduntur, qvalis qvæso solutio hîc expectanda erit & per qvale menstruum?

Qvod Baccas herbæ Paridis attinet, non rejiculæ quidem sunt hæ baccæ, qvibusq; solitariè per se, inqve essentiam saccharatam redactis securè utimur, imò efficaciores sunt volatili cuidam nuptæ; Cum verò multo labore acquirantur *neg.* Pars essentialis sint Alexipharmaci Medicamenti, aut abesse hîc, aut homogeneo suppleri possunt.

Ut verò tandem Processus genuinus Rationi & Experientiæ omninò conformis magis eluceat, anteqvam Formulæ Tincturæ nostræ quasi prototypum oculis subjiciam fidelibus, adducam Verba cedrò digna Viri experientissimi D. Dan. Ludovici, qvæ Lib. sæpius laudato, qvin omni laude majori de Pharm. mod. sec. applic. leguntur, ob generalem veræ enchiriseos Tincturæ bezoardicæ Protheoriam: sic verò habent:

Qvi missâ tantùm omnium simplicium hîc spectantium concervatione. moderno Theriacali spiritui ad famigeratissimâ
E 4 illam

illam Tincturam bezoardicam communiter destinata, paucas saltem antepositas radices (zedoariam respicit, Carlinam &c.) Cum Myrrha, Croco & si libet, aliquotâ Pulveris viperini parte proportionaliter miscuerit, ac v. g. pro ʒio Opii præter propter drachmam unam cum castorei quoque, si placuerit, particula adjece- rit Miscellam hanc cum octuplo spiritûs ardentis simplicis vel abstractitii, boni ta- men, nec adeo phlegmatici, decenter extraxerit; Porro vulgatisimæ solû Mix- turæ illius simplicis à Tinctura bezoar- dica operosiori & nimis ferè, licet multum inter acidorum accessum postmodum secedat, nonnullibi camphorata, parum in fundamento proportioneqve differen- tis, imitatione tantisper saltem inter se permiscuerit: Paratæ istius Tincturæ spi- ritu Theriacali abstractitio vulgari oppido præsentioris ʒ. forte x. duabus Essentiæ camphoræ drachmis prius exaltatas, spir. ♀ tanquam diaphoresis potissimi hîc au- ctoris ʒviij. etiam non rectificati, & de- mum spir. Oli. subtilioris parum sic præ- cipitantis, spiritu ♂ parabilioris & hîc æquivalentis, *præq̃ clyffo malignarum nau- seas*

seas unâ comprimentis ℥iii Qvi, inquam, hōc modō circa processum operatus fuerit, ille compendiosē tūm in Percolato hōc vel Essentia Papaveris erratici aliquantō magis colorato liqvore sufficienter habebit, quod non solūm ante dicta Mixtura simplex, & ad abusus usq; nonnullis familiaris Tinctura bezoardica polliceatur, verūm, etiam, quod in aliis istorum imitationibus, variationibus, aut substitutis invicem semet sæpe numero perimentia adsciscentibus, Item in Essentiâ antidotali alexipharmacâ, simul viperinâ, preciosiori vilioriꝝ, in liqvore alexipharmaco emulsioni formi, cum Myrrhâ tamen ac consimilibus operosioribus aut ingratoribus passivè q̄veritur, Imò nec Elixir pestilentielle istud usuale seu vulgatius, oleosis supernatantibus nimis obrutum, seu recentiori correctione, sufficienter tamen saturatum, adeo necessarium erit istius sufficientiæ intuitu, & quod competentium spirituosorū accessu amplius, quando revera opus fuerit, haud difficulter intendatur, vel plane una alterave rutacei vel succinei 00 gutta proportionaliter inficiatur quasi. *Sit tamen hic quoꝝ optio vel talium additio cuius per nos libera. p.*

Sit itaqve Formulæ nostræ archetypy
 seqvens, qvæ paucis sed homogeneis efficacio-
 ribus, acceptioribus, & non adeò caris
 Ingredientibus constat:

Rec. Rad. Carlinæ

Zedoariæ, vel Dictamni albi vel

Vincetoxiei;

Enulæ ʒijß.

Crori orient. Integr.

Pulveris Viperini.

Myrrhæ ʒj.

Opii ʒ. VI.

Castor. ʒij.

Incis. q. m. Infunde cum spiritus ardentis
 simplicis, vel abstractitii, boni tamen nec
 adeò phlegmatici, vel qvoqve spiritûs
 sambuci, baccar. Junip. &c. per fermenta-
 tionem parati, optimè dephlegmati &
 camphorati ℥. ivß. stent simul in leni di-
 gestione per dies XII. agitentur sæpius.
 Decantati hujus Liqvoris alexipharmaci
 tincti, Rec. ℥. iv. (si forte ℥ß. Menstrui
 hæreat in magmate;) adde

*Essent. campb. (nisi Menstruum ante
 fuerit probè camphoratum,)*

ʒij. tunc enim omitti potest.

Spir.

*Spir. ♀ etiam non rectif. non tamen ar-
delionum, sed propriâ manu confe-
cti ℥ iij.*

⊕ li subtilioris ℥ xii. M.

Tingatur fantalo r. vel essentiâ fl. pap.
rh. vel recentibus aut ficcatis papaveris
foliis. Signetur: *Tinctura Bezoardica cum*
spir. ⊕ li ♂ ♀. Nota hîc.

1. Spiritus ⊕ li subtilior intelligitur ille,
qvi Angelo Salæ ∇ ⊕ li secunda dicitur,
aliis Ros mineralis acidus, & ex albificato
seleçtiori ⊕ lo per ∴ extremò Δ destilla-
tur, eleganter acidus, & simul per tempus
aliquod, donec foliorum instar subsideat,
sulphureus.

2. De spiritu Tartari ad Tincturam
bezoardicam nota, qvòd ille sit optimus,
qvi ê Tartarò seleçtiori, cum ê cremore
æqvè fæteat, destillatur, subjectis Igni non
x. vel xii. uti sæpè fit, Libris, sed unâ tan-
tùm aut alterâ, qvò proportio êrumpen-
tis spiritûs Recipienti respondeat, nec fru-
stra dispergatur Pars volatiliior, unde & ut
plurimùm Rectificatio intermitti potest;
De utroqve spir. prolixius egi in *scrutinio*
Themático spir. victrioli ♂ Tartari. Interim
videri

videri potest candidus Chemiater Excell.
Ludovicus de Volatil. ☉♀. Pharm. mod.
sec. appl. de spir. ♀ ut & victrioli, ut & in
Miscell: Curios. Tom. ult. de spir. ♀ cum
saccharo ☉.

3. Spiritus salis armoniaci in locum
spiritûs Tartari substitui potest. Quod fe-
cit D. D. Ludovic. qvi literis ad me datis
hæc habet: Ceterum, inquit, cum Villicis
hîc etiam per annos aliquot, innotesceret,
ex odore, *Tinctura illa Bezoardica polychre-*
sta, pertæsus ejuscemodi Judiciorum,
jampridẽ spiritui Tartari *spiritum * deputa-*
torem substitui, utpote, qvi commodè sub
spiritûs Theriacalis odore latet, *eadem præ-*
stat, imò *nisi compendia*, de quibus alibi, *de-*
sint, *facilius spir. Tartari genuinò paratur.*
Nec, cum Tinctura Theriacalis spiritu vi-
ni dephlegmato constet, *quæ etiam campho-*
ram sic perfert, spiritûsqve victrioli saltem
fit acidulus, notabiliorem præ ♀ eo pati-
tur alterationem, & si pateretur quodam-
modo in armoniacale quid transiret, æqve
diaphoreticum, experientiâqve constat,
40, 60. guttas satis esse sudoriferas, ceu
quoq; Collectaneis Excellentissimorum
Curiosorum id. inserui.

4. Si quis forte fortuna longiorē omnino Formulam, vel Præjudicii evitandæ causâ, urgere velit, poterit nostrâ pace, addere Archetypo sic dicto Angelicam, scorzoneram, Doronicum, Tormentillam, scordium, &c. Manet enim utique singulis speciebus, sua *Homogeneitatis* latitudo, nec vim planè *homogeneam* contractior nostra Formula Includit aut præsupponit, quam profectò in paucissimis invenimus. *De generati tantùm Convenientiâ*, quæ magis & minus admittit, sive præstantius atque remissius exhibet, hic sermo est.

5. Dimidium Tincturæ absque Camphora & castor. asservari potest, neque enim Indicatio hanc bigam semper requirit; accedit quod camphoram non omnes erant, quibus tamen Tinctura bezoardica prodest sine camphora.

CAPUT IV.

De

Formâ externâ, & internâ, itemque
Proprietatibus seu Qualitatibus
Tincturæ Bezoardicæ.

For-

Formã externã & consistentiã Medica
 menti nostri polychresti indicat Nomen
 Tincturæ, de cujus Reqvifitis hæten⁹ ufi
 tatis cap. i. fatis dictum est. Tenuis est seu
 liquidus liquor, quia Menstruũ seu spiri
 tus vini sine guttulæ dispendio ipsi unitu
 mansit. Virtutes verò & qvalitates ipsius
 internas quod attinet, calida est & ficca
 hæc Tinctura, quia ex calidis & ficcis in
 gredientibus per calidum & ficcum Men
 struum est extracta, per accidens tamen
 refrigerat quoque ob spiritum Vitrioli aci
 dum refrigerantem, & dum calorem
 putridum Archeum ad furorem adigen
 tem, & inflammam quasi convertentem
 extinguit, vel fermentum febrile calorem
 præter naturalem & exæstuationem in
 spiritibus vitalibus exuscitans, discutit &
 & resolvit. Aperit quoque hæc Tinctura
 attenuat, præcipitat, diurerica, anodyna
 emmenagoga, alexipharmaca, digerit
 materiam viscidam & glutinosam, pro
 inde qvalitates ipsius non incongruè di
 viduntur in occultas, primas & secundas
 quarum vigore efficit id, quod efficit
 quæque dependent à formâ quæ Fons &
 origo est omnium Affectionum, Qualita
 tum

tum & operationum, Forma enim dat
 esse, distingvi & operari. Hinc D. Frid.
 Hofm. in Opere de Methodo med. Tin-
 cturam bezoardicam unâ cum aliis (Tin-
 cturâ. §ii. ¶ta, aperitivâ Mæb. spir. §tis
 striato) vocat *Digestivum diureticum juxta*,
 quod fermenta viscerum roborat, excre-
 menta morbida in viis obvia potenter re-
 solvit, obstructions reserat, humores
 crassos attenuat, acidos combibit, ebulli-
 tionem sanguinis compescit & ☐ reddendo
 abstersivam ¶ream mucilaginem ex-
 pellit, quæ omni Morbi, præsertim Chro-
 nici Tempore præmissis præmittendis &
 intervenientibus cordialibus confortan-
 tibus summo cum sanitatis emolumento
 & ægrorum euphoriâ exhiberi potest.
 Quod erudâ etiam adhuc Materiâ conve-
 niat, quia Humores erudos concoquat,
 illosque à Massa sanguinea separet, & per
 ☐ expellat. Hinc etiam post hujus Tinctu-
 ræ Usus, in febribus tam continuis, quàm
 intermittentibus *urinam crudam magis fieri
 coctam*, calorem febrilem aliaque sympto-
 mata remittere.

CAPUT V.

De

Fine, Scopo & Effectu seu Ufu Tincturæ Bezoardicæ in genere & in specie, per Morbos triplicis Ventris & artuum.

SI velimus Vires & Facultates *Tinctura nostra bezoardicæ* juxta seriem ingredientium supra positorum ponderare, ut solent sæpe Medici Practici etiam satis celebres, sæpius tamen Circumforanei, qui singulas vires Mixto conjunctim adscribunt, quas singula illius Mixti ingredientia disjunctim & seorsim obtinent, quamvis vel quarta pars grani aut guttulæ singulorum ingredientium singulis dosibus contribuatur: si, inquam, hōc modō & digitis quasi computare velimus, Panacea emergeret à nullo Pharmaco superabilis. Si enim evolvantur vires & Qualitates omnium Tincturæ bezoardicæ ingredientium, quæ Ordo Processuum sistit, in Libris Pharmaceuticis, non futurus esset Morbus tam rebellis, quem Tinctura nostra haud edomare possit.

possit. Quemadmodum verò hæc Viri-
um InCompositis curiosa nimis pensatio
nec in Ratione, nec in Eeperientia fun-
damentum ullum habet, siquidem ut
Pharmacum aliquod rectè & efficaciter
operari possit, certa & sufficiens ubiqve
dosis requiritur, negari tamen non potest
Tincturæ nostræ bezoardicæ Vires esse,
egregias, eamqve Panaceæ minoris titulô
jure insigniri posse uti Testimonium per-
hibebunt ii, quibus vires & qualitates in-
gredientium in ultimo & genuinô pro-
cessu infra citatorum perspectæ satis sunt,
quæ vi unitâ & symbolicâ agunt. vide Excell.
Schröck. Pharmacap. Augustan. restitut.
p. 41. & 162. Has ut in genere primùm
declarem, adducam vires, quas ipsissimus
Tincturæ Auctor D. Joh. Michaëlis &
ipsius fidelis Hyperaspistes D. D. Frid.
Hofmannus in M S C. eidem adsignâ-
runt, reservatâ tamen mihi in subsequen-
tes paginas modestâ Epicrisi; Verba ipso-
rum in lingua patriâ hæc sunt:

Der Gebrauch dieser Bezoar-Tinctur ist
nicht genug zu loben/ fast in allen Krankheiten/
und insonderheit in Fiebern/ sowohl die um-
wechseln/ als die immer fort wâhren/ kan ich de-
F ro wunz.

ro wunderbahre Wirkung nicht gnugsam heraus streichen / so bald einem ein Fieber anstösset/und man alsobald von derselben 30. oder 40. Tropffen einnimmt im Biere oder einem andern liqvore, schwitzet darauff ein Stündlein /so wird das Fieber leichtlich nicht weit mehr kommen können. Und ob auch schon das Fieber vorhanden wäre / und einem der Paroxysmus anstiesse / was ist sicherer und heilsamer/ denn diese Tinctur / nach einer gewissen Dosi eingegeben?
 „ Ja im anfang bey allen Kranckheiten/da mā
 „ noch nicht weiß/was es vor eine Kranckheit wil
 „ werden / ist diese Bezoar-Tinctur sicher zugebrauchen / biß die Natur der Kranckheit offenkundig werde. Doch ist zu mercken/ wenn böse hitzige Fieber vorhanden/ und die Hitze des Geblüts überauß groß ist/so ist diese Bezoar-Tinctur auch gut wenn aber die malignität / oder der Gift viel größer wäre / so ist diese Bezoar-Tinctur gut / die da mit dem spir. ☉. volatili, oder * falso ohne dem spir. ☉li vol. gemachet ist.

Dn. D. Frid. Hofmanni hac Verba sunt ex MSC.

Diese Bezoar-Tinctur cum spir. ☉li & ☿ kan in allen Kranckheiten quocunqve nomine gebraucht werden / daher / wenn einem

Menz

Menschen etwas anstößet/ es sey ein Fieber oder andere Beschwerunge / da man nicht im an- fange wissen kan / was daraus werden wird / sollen alsobald 30. 40. 50. bis 60. Tropffen in einem Truncß Wein oder Biere bengebracht / und darauff geschwiket werden. In specie aber dienet dieses Medicament so wohl contra Fe- bres continuas, quàm intermittentes, wenn große Hitze dabey gespüret wird/ In Con- tinuis giebt man sie Morgens und Mittags um 3. uhr bey 30. bis 40. Tropffen/ läßt den Pa- tienten des Morgens darauf schwigen 1. Stun- de / Nachmittage aber nicht. In Febribus in- termittentibus aber giebet man 50. oder 60. Tropffen in Vermuht = Weine/ wenn der Pa- roxysmus ankommen wil mit Frieren/ 1. Stun- de drauf geschwiket. Item quæ alibi. So bald sich bey einem Patienten Hitze ereignet / oder Frost / daß man noch nicht weiß / was für ein Fieber werden wil / gibt man alsobald demselben D. Michels Bezoar-Tinctur / cum spir. vitrioli & Tartari bereitet in einem Truncß Biere. Quæ omnia elogia, an ἀπλῶς vera sint & in Praxi saniori locum habe- ant, infra discutiemus.

Idem Opere de Meth. med. p. II. In Fe- bribus, qualescunqve fuerint, rectè ab

initiô Θ ia antifebrilia, Bezoardicum γ le
 σ tiale aut \odot re, item Tinctura bezoardica
 exhiberi possunt, & pro confortatione of-
 ferri Magisterium perlarum, Eboris, li-
 quor perlarum, corallorum.

Idem Meth. med. præf. ad Lector.

Tinctura bezoardica cum spir. σ & γ
 summæ est efficacisë in omnibus ferè affe-
 ctibus tutissimè adhibenda, tam boni
 quàm mali moris. Et quas virtutes Mixtu-
 ræ simplici Parac. l. c. p. 143. 144. adscri-
 bit, meliori jure, juxta propriam confes-
 sionem de Tincturâ bezoardica intelligi
 possuut. Verba ipsius hæc sunt:

Ex \odot lo paratur spir. volatilis striatus
 super alembicum in formâ striarum ad-
 scendens. Hunc spiritum, ut vires acqui-
 rat majores, Paracelsus exaltandum docet
 per spir. γ optimè rectificatum & Essen-
 tiam Theriacalem camphoratum. His
 subjicit: Ex eodem penu deprompta est
Tinctura Bezoardica D. D. Job. Michaëlis, tùm
 absqve spir. \odot li, tùm cum eodem parata.
 De Tincturâ tamen hâc maximè obser-
 vandum, si in Febribus ardentibus mali-
 gnis sit exhibenda, ut probè notemus, u-
 trum Ebullitio febrilis seu calor præva-
 leat

leat, an verò Malignitas? Si calor febrilis excedit, Tincturam bezoardicam, quam ingreditur spir. vitrioli volatilis, propinare decet in convenienti vehiculo, si autem malignitas prævalet, illam cum spir. Tartari volat. paratam absq̃ve spir. vitrioli ægro porrigamus. Hinc in omnibus illis affectibus, quibus Mixtura simplex conducit, Tinctura nostra bezoardica omnino locum habet. Pertinent hûc, quæ supra ex Amplissimi D. Dan. Ludovici Pharm. p. 262. 263. adducta sunt de usu hujus Tincturæ, quatenus omnia Elixiria antipestilentialia superat. Itemq̃ve quæ spiritui Theriacali vulgò assignantur virtutes, latent quoq̃ve in Tincturâ nostra Bezoardicâ.

Idem in clave pharmac. Schröd. p. 107. Thes. pharm.

Hujus *Tinctura bezoardica* Usus non satis est deprædicandus. In omni fere Morborum genere, & imprimis in Febribus tam intermittentibus, quam continuis mirificos ejus non satis possum laudare effectus. Imò in omnis affectus initiò, ubi jam de ejus Naturâ & Ideâ nondum satis constat, tutus hujus usus est, usq̃ dum Morbi Natura ex

certis signis diagnosticis innotescat. Notandum tamen est, hanc Tincturam optimè conferre in Febribus, ubi calor febrilis excedit, si autem Malignitas potior fuerit, non adeò excedente febrili calore, Essentia Theriacali addi debet. Aquila nostra, albisima (hujus nomine procul dubio venit spiritus aliquis volatilis salis, ut salis armoniaci &c.) exclusis spiritu Tartari & vitrioli cum camphorâ, præstantissimum hoc est remedium à putredine massam sanguineam vendicans fermenta acida extingvit, Epilepsiæ, Apoplexiæ, Affectioni seu Suffocationi Hypochondriacæ medetur. In Peste & omnibus Febribus tam continuis, quàm intermittentibus par non reperitur remedium. Dosis est gutt. XX. XXX. XL. L. vel ultra. Ut ita incomparabile esset Medicamentum Tinctura bezoardica, si DEUS & Natura semper ad Formulam respondere vellet.

Excell. Ammannus, candidus & Ingenuus VIR, & Practicus *καρδίαιος* In doctissimo quodam Schediasmate MSC. mecum communicatō de Tinctura bezoardica, hæc habet verba: VIRE S
Tin.

Tincturæ bezoardicæ Nomen indicat. Dum enim dicitur Bezoardica, in Genere cōducit omnibus Affectibus, & Morbis, qui dicuntur Maligni, v. g. Pestis, Febribus pestilentibus, Petechialibus, Variolis & Morbillis. Sudorem movet, aperit obstructions, Flatus & urinam pellit, Cor confortat, Putredini resistit, Hystericis medetur, sanguinem purificat egregiè. *Contra Ictus & Morsus animalium Venenatorum optimum est aleripharma.*

In specie Morbos & symptomata nunc percurram, quibus Tinctura bezoardica suum operæ est gratiosi auxilii confert.

Ἰμβάριον μερῶν.

I. In Febribus continuis malignis solitariis ac comitatis, Verba sunt Medici cujusdam celeberrimi in literis ad me datis, *gebe ich solche meistens zu erst / allein / oder so sie alles revomiren mit der Tinctura anodyna (ex Opio cum spir. vini & vitrioli;) gutt. vi. viij. versetzt / so bleibet hernach alles / repeto etiam, si è re esse videatur, nec sudor adeo consecutus. Ist eine allzustarcke Diarrhæa damit mit reissen / thue ich auch etwas von der Tinct. anod. dazu. Hernach die folgenden 2. oder 3. Nächte gebe ich einen Pulverem*

alexipharmacū præcipitantem oder pleu-
riticū, scil. pro ratione affectus. Ins Trin-
cken spir. S. volatiliore ē muriā vel vitrio-
li philosophicum. Ist circa 7. 9. 11. nō-
thig repeto; sed minutiori dosi 30. bis 40.
Tropffen. In Ungaricis, cum delirant, ano-
dyna tunc non adjicio, nec ante 14. diem,
quia sunt funesta, geben einen guten Schlaf/
des andern Tages aber eine Beförderung zu
dem ewigen. Wechsele dabey mit dem Pulve-
re alexipharmaco und Corall. r. vel ocul.
69. cum & sine cinnab. ungar. nativ. im-
pro re nata, und also habe ich auch in Febri-
bus pestilentialibus cum vibicibus, bubo-
nibus carbunculisqve feliciter procediret.
Vor extremā peste hat mich Gott bisher
in der Praxi bewahret/ würde es aber doch an-
ders nicht halten. Robur naturæ hīc pri-
mum, secundum ac tertium est: & eō
evadunt. Ceu divinā Juvante gratiā Ego
anno 1635. bis tantū Theriacā hauriens
Malo tamen in grandes 2. carbunculos
soluto, evasi, dum alii teneriores animo &
corpore sive Tincturam hanc, Crem &
quicquid est Bezoardici in cassum bibunt.
Et alibi: In continuis cum symptomati-
bus, vomitibus, aut Diarrhæis, si anody-
ni

ni particulâ fociata detur, Archæus irritatus sedatur, ut reliqua Remedia facilius amplectatur; Alia verò ratio est Motuum Criticorum, dum symptomatici, materia nondum secretâ, nil, aut parum, si forsan à Causa externa fuerint, levant. Hæc celeberrimus ille Vir & ad tempora Morborum acutissimus Practicus.

His paria sunt, quæ de legitimo Mixturæ simplicis usu in Febris continuis & malignis habet Excellentissimus Ludovicus Gothanus Pharm. mod. seculo appl. p. 283. seqq. Cujus verba in Appendice de Misturâ simplici in medium adducta, hûc trahenda sunt & repetenda, tanquam lectu & observatu dignissima, quia Therapiam Februm continuarum malignarum succinctam, & accuratissimam sistunt, & Tincturæ bezoardicæ eodem modô & respectu applicari possunt, quæ de Misturâ simplici ibi proferuntur. Annonò proximè elapso Febres (in Genere suo) malignæ hûc locorum gliscere cœperunt, & penes Multos suam exercebant Tyrannidem; Quarum Miasmati maligno Volatili viscido, præter alia, conjuncta erat Pituita tam viscida, ut Pulmones,

Fauces & Poros Cutis, & hos quidem post sudorem, obsideret, oblineretque instar Glutinis; ita ut hîc abradi à cute, illîc verò violentâ quâsi Manu extrahi, & perpetuis Gargarismatis Incidentibus diminui necessum fuerit. Hinc etiam mediocris Calor præter naturalis frigore leni alternatim mistus, Torpor, dormiendi cupidus, dolor gravativus in lumbis, scapulis & pectore, respiratio difficilis has Febres comitabatur. His Febribus egregiè profuit Tinctura mea bezoardica, quæ *semper* & omni ferè Morbi tempore cum Euphoriâ sumpta est; Ubi verò Calor natus pro diversitate Temperamentorum, Ætatis, sexûs debilius fuerit, & coagulatio ac condensatio hujus Pituitæ sanguinisve fortior, & celerior, ut nec Medicamentis hisce balsamico-spirituosis attenuari, nec Ignis vitalis Viscidioris Humoris compedibus liberari & avelli poterit, mortui sunt Ægri ex suffocatione, Inprimis cum Principiis Morbi non statim obviam itum, & Condensatio nimia primo Impetu lenita fuerit. Spectant hûc, quæ Celeberrimus deBoe Sylvius in Idea nova Praxeos Med. doctè monet. :
Pitui-

Pituita, inquit, viscido-acida multum sæpe ægris negotii facescit. Etenim copia nimia Descendenti sanguini juncta continuam, & vitalem sanguinis Effervescentiam in dextro Cordis ventriculo lædit. Pituitam hanc condensatam ac coagulata[m] solvit, incîdit, attenuat, Ignem vitalem in Corde ventilat, ægrumque quasi è Mortis Faucibus eripit olei aromatici vel balsami vitæ tantillum, cujus in tali casu vires stupendæ haud ignotæ sunt Chemicæ Artis peritis, æqvè atque Praxeos medicæ gnaris. Et alibi d. l. sanguinis Coagulatio ac Concretio valida & subitanea, pro Incurabili habenda, quæ autem *paulatim, evenit, semisimq; augetur*, curabitur Medicamentis aciditatem acriorem frangentibus, temperantibusque, adeoque tum spirituosus, tum oleosis, tum præsertim sale lixivo præditis, quamvis Homini conducant in primis Æia volatilia oleosa, quippe quæ dictis omnibus constant, nec tantum celerrimè quaquaversum in Corpore transfunduntur, verum satis potenter, blandè licèt, desideratam efficiunt perficiuntque Acidi acrioris emendationem, si conveniente Liqvore diluantur, *sæpiusq; usurpentur.*

II. In Febre quotidianâ continuâ post evacuationem primarum viarum, præparationem & concoctionem seu alterationem Humoris pituitosi, itemqve ipsius aliqualem educationem, & immunitam sic materiam peccantem, ad Diaphoresin descendit. D. Timæus à Guldenclee, quâ Mixturâ simplici promovet, *in cujus locum surrogari potest efficacior Tinctura nostra bezoardica* Vide Cas. med. 8. de Febr. L. 8.

III. In Variolis & Morbillis, eorumqve principiô ubi non tam Ebullitio sedanda, & calor sopiendus, quàm malignitas expellenda est, in succo cordiali refrigerante, ut cydon. citri &c. in primis spir. * particula exaltata suam præstat operam. Curatio enim Variolarum & Morbillorum, in eô consistit, ut statim in principio adhibeamus ea, quæ expellunt, malignitati unâ resistunt, eamqve à corde amoveant; ubi hoc factum est, Humorum ebullitio sedari debet iis medicamentis, quæ nullam caliditatem Partibus principalibus accersunt, sed quæ roborant; aliàs quando in principio magis solliciti sumus de Humorum ebullitione sedandâ, & sopiendo calore, quàm malignitate expellenda,
idem

idem nobis continget, quod iis, qui magis impluvio tollendo, quam Tectis refarcendis suam navant operam. Malignitatem verò id generis nil æquè expellit, ac Tinctura nostra bezoardica, cujus calidiorē qualitatem hīc temperant succi vegetabiles aciduli, ut citri cydoniorum ribum, berberum, qui vehiculi locō esse queunt, non neglectis tamen Pulveribus bezoardicis præcipitantibus & insipidis ceruinis, cinnabarinis & aliis convenientibus. Huc pertinent, quæ inter alia habet Excell. D. Ludovic. in literis 8. Martii 1677. ad me datis. Tinctura bezoardica præstantissima est in Variolis, & Morbillis, præcipuè Malignis, wenn sie nun rücken / oder nicht recht fort wollen / oder thum / als wolten sie wieder ein schlagen. Item bey der Declination, da oft wieder neue Febriles Ebullitiones kommen wollen. Sola exhibetur, vel in Inquietudine Complicata, cum pauxillo anodynæ Tincturæ tunc exaltatur. Hoc modo, etiam ante hoc monitum, in mea Praxi adhibita, multoties egregiè profuit.

IV. In Febris Intermittentibus simplici & duplici, Tertianæ, Antipyretæ, sanguinem vel exagitando Fermentum febr-

febrile præcipitant, & sic paroxysmū febrilem impediunt, ex quorum censu etiam est Tinctura bezoardica, scribit D. Frid. Hofm. Meth. med. p. 369. & p. 371. l. c.

Legitimas Tertianas 7. circuitibus ad summum judicari Hipp. aph. 69. iv. tradidit. Non desunt tamen specifica, quæ unâ vel alterâ dosi hunc Morbum radicaliter tollunt; Ex horum censu *creberrimo usu & experientiâ* probata est Tinctura bezoardica D. Mich. tum acida, tum falsa.

Et p. 372. l. c.

Catharina Eichlerin Ducalis Ministra, per plures septimanas Tertianâ conflictata, post varia remedia frustra adsumta, tandem unica saltem Tincturæ bezoardicæ D. Mich. dosi imminente paroxysmo exhibita, Dei beneficio fuit restituta.

In Tertiana Intermittente scorbutica cum Effere complicata ante paroxysmū vel imminente accessione febrili Tinctura bezoardica D. Michaëlis cum spiritu Cochleariæ mista semper adhibita est a D. Frid. Hofm. V. M S C. & Meth. med. p. 372.

In Tertiana intermittente scorbutica cum Jcterō complicata extra paroxysmum

finum, mane & à meridie Tincturã bezoardicam D. Mich ad gutt. 40. In 6. Cochl. brodii calidi cum aliquot guttis ~ Cochl. propinavit D. Frid. Hofm. manè semper, injunctô sudore. Vide Historiam Morbi l. c. p. 373. Ibidem in Febre Tertianâ intermittente cum Ictero extra paroxysmum Tincturam bez. cum extracto Cent. min. adhibita est ab Hofm. p. 373. Vide Historiam Morbi. Et alibi p. 113. In Febre Tertiana Intermittente extra paroxysmum manè, à meridie & vesperi gutt. 30. 40. paroxysmô autem immittente 50. usq; ad 60. In vino absint, adhibita fuit, quãdo cum rigore accedit paroxysmus, cum sine rigore; horrore vel frigore, in cerevisia frigida. MSC. Quando cum spir. armoniacali & anodyno sociatur, In Quartanis Paroxysmum nonnunquam tollit & unâ Febrem.

V. In Epilepsia Idiopathicâ inveterata rarò mali radicem extirpat: in subitaneâ præsertim verò consensuali ab inferioribus non sine euphoria sumitur sine spir. & siue * potius spiritu confecta fuerit, utpote quæ urinosæ volatilitati potissimum delet effectum, anodyna tamen non incom-

commodè interponuntur nihilominus, aut affociantur.

VI. In Apoplexiâ & Paralyfi, in quibus aliàs spir. Theriacalis commendatur; ejus usus commodus, & Tincturæ cephalicæ par est. De quâ etiam D. Frid. Hofm. Meth. med. His omnibus, inquit, (ante-positis specificis antapoplecticis) Tinctura etiam bezoardica D. Michaëlis annumerari potest, si cum vis convenientibus apoplecticis mixta exhibeatur, & sudor provocetur, attenuat enim pituitam, nervos obstruentem, calefacit, discutit, quamvis sine vis apoplecticis propinetur.

VII. In Paralyfi lingvæ supplet Essentiam Castorei cum sp. vini; quæ hîc ab alijs commendatur.

II X. In Palpitatione cordis à variis causis utilisissima est. Non possum hîc præterire laudem & efficaciam hujus Tincturæ bezoardicæ, quam ipse ego sensi palpitationem cordis & alia funesta symptomata olim sustinens. Anno 1671. præparavi $\frac{1}{2}$ diaphoreticum, in quæ hujus detonatione totum ferè diem consumsi, cum quæ aër admodum turbulentus & incertus esset, & cælum pluvium; Fixationem antimonii

antimonii non in aëre pervio, sed camerâ quâdam obscurâ, vento tamen prævia Fenestrarum aperturâ, ubique exposita tentavi; subtraxi me quoque simul ac unum vel alterum Cochlear Mixturæ antimonialis Crucibulo injeci, os & nares unâ linteo obduxi: Etsi verò omnem lapidem movebam, ut ab inspiratione vaporum antimonialium liber essem, fieri tamen omni meâ cautione & curâ non potuit, quin sulphuris antimonii atomos penè multas attraherem. Hinc circa vespèram hora 5. Cor cœpit palpitare, ac si costas perrumpere velit, cum nausea ingenti & respiratione per quàm difficili, adeò, ut leniter, & quasi claudestinò conatu auram ducere cogerer. Quam primum enim paulò liberius spiritum trahere annitebar, recrudescebat inanis prurigo vomendi & tussendi, videbarque in mera Æris accensi fuligine verrari. Pallebat facies, dolor capitis oboriebatur & artustremebant. Ego, qui aliis boni remedi toties dux & auctor fui, ipse ferè in festina illa symptomatum meorum syndrome consilii ignarus, quid agam nescio. In mediis verò dubiarum cogitationum fluctibus

Etibus divinâ quasi inspiratione Tincturâ
 meâ bezoardicam ex propriâ officinula
 pharmaceuticâ afferri jubeo, cujus statim,
 neglectô vehiculô, assumo Cochlear unû,
 non sine spe extemporalis auxilii, super
 bibo haustum cerevisiæ prehanæ, & ad
 sudorem me compono. Statim atq; Ignis
 animalis ope resoluta & dissipata fuit Tin-
 ctura, evanescit nausea, dyspnœa, cordis
 palpitatio, & artuum Tremor, sudore co-
 piosô subsequente. Quô deterrentur surgo ê
 Grabato, & post levem obambulationem
 Cœnâ philosophicâ utor; Demum gra-
 tias ago divino Numini pro accelerata Eu-
 phoria, lectumq;ve repeto. Spe recupera-
 tæ sanitatis profundô sepultus somnô dor-
 mio usq;ve ad horam post noctis meridi-
 em secundam. Circa hujus horæ decre-
 mentum eâdem & eodém impetu Sym-
 ptomata me invadunt. Ego non festino
 lentè ad pristinum meum Æsculapium,
 & assumo eadem dosi Tincturam bezoar-
 dicam, quâ energiam suam per sudorem
 copiosum exerente pristina Euphoria se-
 quitur, & abolitio omnium symptoma-
 tum, nec unquam eorum insultum denuò
 passus sum. Ab eò tempore impensius fa-
 vebam

vebam Tincturæ meæ bezoardicæ, & imposterum cautiùs mercari circa Præparata antimonialia, & piscator Ictus sapere decrevi, qvi mihi ipsi indignabar, qvòd antè Fumum antimoniale parvi penderem, qvamvis in se non sit venenum, uti Clyffus antimonii monstrat; nimiâ tamen copia attractus pariter ac ☿ vegetabile copiosum ex herbis &c. Combustis attractum suffocationem, palpitationem & alia plura robori vitali & animali infesta, symptomata inferre potest, qvòd etiam monet Excell. D. Ludov. de hoc Sulphure antimonii in literis ad me datis 31. Aug. 1672. ut autem ab Antimonio, inquit, nil mali secedit, nam Clyffus est, si colligatur & Florum polychrestorum aliquantillum, ita boni nil disperditur &c. qvòd ante Eum observavit qvoqve Angelus Sala, candidus ille Chemiater, Oper. Medico-chym. anatomiâ Antimonii p. 303. seqq. & integrò capite sententiam suam stabilivit rationibus sat firmis; Aliter sentit Excell. Conringius Med. Herm. L. II. cap. III. p. 203. Dum his antimonii Telis oppugnor, verum esse in meipso sensi, qvòd Paracelsus c. 3. Tract. 3. l. I. de Morb. qvibus obno-

*xii sunt ii, qui in fodinis minerisve operantur, loquens de nocumento diversarum mar-
casitarum; Spiritus, inquit, aut vapor anti-
monii potest inferre iis, qui illud liquefa-
ciunt sequentia symptomata, nempe Tuf-
sim siccam, punctiones laterum, dolorem capi-
tis, constipationem ventris, Apostemata Lienis,
adustionem sanguinis, pruriginem, scabiem,
consumtionem corporis, Ictericam & similia
prava symptomata. His addit rationem
Angelus Sala, p. 303. Oper. chem. non
quod Antimonium corpus sit venenosum
& directè malignum, sed quia nimis ma-
gna copia attrahitur, & id agit, quod alia
compositorum Æra benigna, nimia quan-
titate excepta, quod probat spiritus \ominus & \oplus .
fumô, imò & dulcium & gratissimarum
rerum exustione & combustionem, hâc
enim ratione attracta & varia accidentia
cerebro afflare possunt, & corpori nostro
noxam afferre. V. Ibi l. c.*

Deinde memoriam subiit Venenorum
ea præparatio pontificia, quâ efficiunt ut
Venena aliquot demum annis elapsis vim
suam exerant deleteriam neque prius spi-
ritibus, mole licet suâ, negotium faces-
sant. De qua vide Gœkelium Tractat. De
Vene-

Venenis & Salmuth: exemplum notabile narrat de Sponso coëunte. Ipse enim nondum capio, ubi delituerit Δ illud \dagger le ut tot horarum spatiô sopitum vires de novo fumeret, & spiritibus vitalibus post primam Gas illius \dagger lis debellationem adeò tranquillis, molestiam denuò crearet. Facit, huc quod Willisiushabet de Cortice Peruviana, cujus tanquam optimæ; Quarta-næ fermentationis antidoti. Ufu febrilis quidem paroxysmus protelatur sæpius, non tamen prorsus extinguitur sed post breve vel longum tempus constanter redit. Hujus rationem vide p. 155. 156. de Febribus. Quomodo aliàs Antimonii Malignitas, sic putat Sennertus, siue vaporetus in minus cauta Antimonii præparatione, siue cum \dagger ii corpulentia hausta, præcaveri & curari, expelliqve iterum, debeat, V. Senn. L. Prax. p. 265. cap. V. de Antimonio, ubi præter Theriacam, Zedoariam, caryophyllos, allium, Cortices citri, aurantiorum, CC. mastichen, ex Laur: Jouberto de Peste valdè commendat Bolum armen. quô Joubertus 4. Chirurgiæ studiosis, stibii cathartici præparationi non satis cautè incumbenibus &

ipſius aurâ venenatâ penè ſuffocatis, præſectaneam operam tulit ſingulis ſcrupulos ij exhibendo. Noſtra verò Tinctura bezoardica, in qvavis Theriacalis fortiùs unita eſt, omnem etiam bolum, qvin, aurum & argentum h. l. ſuperat, certiorẽ promittit opem.

IX. In Spasmo commendatur aliàs Eſſentia ex Theriacâ cum ſpir. vini extracta, & ω li phil. mixta, Caſtorei item eſſentia, qvarum virtus efficacior in Tincturâ noſtra bez. deprehenditur.

X. In catarrhis à qvacunqve ferè cauſa ortis, efficax ſatis & ſæpiùs ſumta, materiam viſcidam attenuat, acrem & tenuem diſcutit. &c.

XI. In Hæmoptyſi grumi ſangvinis diſſolvendi principiô, ſcribit Hofm. meth. M. p. 311. ne glutinatio impediatur, qvòd fieri poteſt Oxycratô tepidô bis vel ternâ die ad ziii. vel iv. ſumto; ſit autem ita miſtum, ut potu ſit jucundum, ne ob tuffim copioſiùs excitet. Si hiſce nihil efficitur ad fortiora veniendum, Coagulum leporis, hædi, ocul. 69. ſperma ceti, & diaph. *Tincturam bezoardicam D. Job. Mich.*

XII. In Pleuritide & Pleuripneumonia
Mi-

Mixtura simplex ab Experientissimo Ludovico Gothano vocatur *elegans Ruptorium*. Tinctura verò bezoardica certo respectu Mixturam 5. efficaciam superat. Proinde meliori & strictiori jure Nomine Elegantis Ruptorii insignitur. Hinc quoque à D. D. Hofmanno Meth. med. p. 309. inter Antipleuripneumonica specifica numeratur. Et Ludov. Excell. literis ad me datis: In Pleuritide, inquit, solitariam plerumque sputum tinctum tinctum sequitur, prosequendo malum pulvere pleuritico vel oculis cancr. usque ad 7. ubi demum opiata addere incipio.

XIII. In Dyspnœa à Scabie intropulsa suum addit auxilii ὀμβάλλον υέρον, & superat Essentiam vel decoctum Helenii solitarium, quod aliàs in hoc affectu ac hac causa commendatur, simulque Tincturam ingreditur. Dum hæc scribo die 3. Maij. Pulsat Puella Musei fores, & narrat, Sororem germanam duodecennem in summis Angustiis versari, Mortam ante Portam esse, Præter enim spem cœpisse pesfime habere; Nauseam, Lipothymiam, Vertiginem, anxietatem cordis & alia funesta ferè symptomata torquere Corpusculum,

pallere Ægram, nec Pedes, nec Marius
 facere officium, Lectumque Eam petiisse.
 Ego vero: Unde hæc tam subitanea Me-
 tamorphosis? Illa Matrem, nunciat foror-
 culæ Caput, quod per multos annos hu-
 mida quædam Scabies, Meliceridis aut
 Ichorum & Lactuminis ad instar obtexe-
 rat quasi, ulterioris laboris, & foetoris tæ-
 dentem, oleo amygd. d. & aliis Pingvi-
 bus, Repellentibusve, Vulgò Duce & Au-
 ctore, oblevisse, cujus Ope Meliceris illa
 exaruiſſet, jam verò finistram Manum
 tenuem illum ex parte, & crassum mor-
 dacemque suum obsedisse. Hinc forte
 illæ Lacrymæ! & verè quidem. Proinde,
 ut Cor & reliqua Viscera In illo Humoris
 peccantis retropulsi periculoso motu, la-
 be & perniciæ ipsis imminente careant,
 statim præbeo Tincturam meam bezoar-
 dicam cum spiritu vol. * falso para-
 tam, bis fumendam, & sudorem elicio;
 quò copiosius erumpente, evanescunt
 symptomata. Die 5. Maij Puella ægra me
 accedit, & nil nisi Euphoriam loquitur,
 meum ulterius auxilium Implorans &
 flagitans.

XIV. In singultu. De quò D. Hofm.
 Meth.

Meth. med. p. 321. singultus in Febris nonnunquam sequitur intemperatum. Refrigerantium usum Julapiorum, secundum Lemnium, referente Schenckio, tunc convenit Tinctura bezoardica; item p. 322. In singultu à Febris malignis convenit Tinctura bezoardica cum extracto Laudani opii.

XV. In Nausea & vomitu ab obstructione, vel venenata qualitate, Tinctura bezoardica omnem facit paginam, ob ingredientia aperitiva & alexipharmaca & vim spir. Oli & ꝑ. vel *. & Opii incidentem, abstergentem & anodynam.

XVI. In Anorexiâ & Bradypepsiâ à causâ frigidâ, quando calor Ventriculi debilis est, nec non fermentum bilis, succus pancreaticus, & humor ventriculi fermentalis degenerant, non inutilem præstat operam, ob acidum, amarum, alcalicum, quod inest Tincturæ, & fermenta Viscerum acida lixiva & amara confortat, viscidum incidit, frigidum calefacit, & ita chylicationem promovet, Inprimis si cum Elixir Proprietatis Olo, & vâ apoplecticæ tantillo societur, egregium tunc habebis medicamentum.

XVII. In Vermibus, ubicunqve ferè hospitentur, præsens potest esse remedium continuatus hujus Tincturæ usus ob zedoariam, spiritum Oli, ☿ ☿ viperarum spir. vini Myrrham Crocum, quorum nonnulla aliàs constituunt Elixir Propr. Paracelsi, *quod est egregium antelminthicum.* Nihil, inquit, Hofm. Meth. med. p. 325. Vino & spir. vini. præstantius ad enecandos in corpore vermes, omnes enim Vinum averfantur, & fugiunt exantris Terræ vinô irrigatæ. Convulsionibus quoque medetur Tinctura bezoardica & Tremoribus, insultibus quasi epilepticis à Vermibus oriundis.

XVIII. In Colica passione post clysterem multi est auxilii, dum reliquias viscerum, frigidi, vel flatulenti humoris attenuat, calidi & acris attemperat & discutit, Humorum affluxum repellit, sudorem movet colicis post primas interdum vias expurgatas utilissimum, spir. Oli, Opium, Pulvis viperinus ☿i spir. & reliqua carminativa vires suas hic satis exerunt. Contra flatuum suppressionem scribit Hofm. Meth. med. p. 328. ex Cratone facit usus quotidianus Theriacæ ad magni-

gnitudinem Ciceris cum conservâ rosarum. Quantum verò hîc ferè superat Tinctura bezoardica Electuarium Theriacale? Et Excell. D. Ludov. in literis ad me datis: In Torminibus colicis, inquit, modò alvus aperta fuerit, & hysterisis eodem modo opiatorum accisâ dosi alterata, omne fert punctum Tinctura bezoardica, subsequi tamen Præcipitantibus. Vir quidam sexagenarius non ultimæ sortis Curæ meæ nuper se committebat, qui jam diu passus est *Inflationem ventriculi periodiacam*, admodum dolorificam, Cui circa Paroxysmi Initia præsentaneam opem, fert sequens Mistura: Rec. ∇ carfunculi, spiritus Menthæ \tilde{a} \mathfrak{zj} . olei bacc. Junip. $\mathfrak{z}\beta$. Tinctur. bezoard cum spir. armoniacali volat. falso $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$ Essent. opii cum spir. vini $\mathfrak{z}\beta$. M. pro 3. dosibus.

XIX. In Lienteriâ si contracta fuerit ex fungis & aliis fructibus horariis profunt alexipharmaca & quidem specifica, scribit Hofm. Meth. med. p. 330. & cum illo alii. Tinctura verò bezoardica egregiè est alexipharmaca & Viscerum confortativa.

XX. In Cæliaca, orta a Venarum lactearum

et earum obstructione conveniunt Aperientia, ut Tinctura ☿; Arcanum ☿ Tincturæ verò bezoardicæ quàm egregia insunt aperitiva, ut spir. ☿ Oli, quæ simul facultatem retentricem & attractricem debilem unâ cum opio confortant, & calorem viscerum concentrant vel colligunt.

XXI. In Diarrhæa. De qua Laz. Riverius de febr. pestil. p. m. 144. Alvi Fluxum perniciosum, ex quo æger ad interitum ruere videbatur potentioribus diaphoreticis, *magnâ dosi adhibitis* quasi momento cohibitum fuisse, constat, qualia sunt Bezoardicum Ale, cum CC. ust. pp. Theriaca Andromachi cum spir. Oli. His geminam si non superiorem habet Facultatem Tinctura bezoardica, spiritu Oli & ☿ largiori dosi exaltata. In Diarrhæis itaque invalescentibus non negligendus est usus Tincturæ bezoardicæ.

XXII. In Dysenteria incomparabilis existit Medicina. Hinc nota Verba cedrô digna D. D. Ludov. Pharm. mod. sec. appl. p. 764. Quod reliquorum quidem dysentericas in specie destinationes attinet, quis non sub contractiori Praxi hætenus nobiscum observavit Vulgaris per laxan-

xantia & clysterisationes ad stiptica interna & externa decurrentis Methodi, præsertim in epidemio malo vanitatem? Dulcoratorum majores è novâ quasi fermentatione Turbas, stipticorum vegetabilium & animalium frustrationes, aut subsequas, si fluxum interdum aliquantum sufflaminent, anxietates? Ætialium & vel Terra sigillata paratarum Tincturarum insufficientiam, acidorum spirituum non tam noxas quàm nullitates. Emplastrorum similiumque Topicorum actu haud calidorum penetrantiorumve ineptias, Enematum, nisi nonnunquam, demulcentium insufficientiam, Laxativorum Purgantiumve damna, & quod prætenfa intestinorum exulceratio dubio procul non tam causa quàm productum. Morbi sit, *quodq; ex adverso Totus hic Fluor longè felicius per alexipharmaca, si major fuerit malignitas, spirituosâ calidioraq; resolventia, sin verò remissa, per Temperata simul invertentia seu absorbentia, succenturiatis postmodum vulgatis præcipitantibus, utrobiq; verò polychrestis opiatibus in mediocri dosi adjunctis curetur. Ille Ipse in literis ad me datis 3. Julii 1676.*

In

In Dysenteria maligna haben wir hier nichts bessers gehabt / aber allzeit mit anodynis versehen. Ist genug gewesen / wenn zum 1. oder 2. mahl ein Schweißlein folgen können / hernach allezeit über die andere Nacht mit *dē præcipitantibus pulveribus anodyno conditis* umgewechselt. *Adstringentia sola* thun hier nichts. e. g. Rad. Torm. Cruores sicci, & *tialia*. &c. Und hat man offte gar mit den kleinen Pissen wieder Lust machen müssen / so diese *Materiam furentem* zu sehr hinterhalten. Da hat man gesehen / daß die *Therapia dysentericæ*, von welcher von Anno 1634. bis hieher geschrieben und disputiret worden / den Stich nicht halten wollen.

Clysteres rarissime, ad *tenesum* *extermosque* saltem dolores *necessarii* inveniebantur, quicquid etiam de *Talium* delectu fuerit propositum. Sic quoque *Topica*, nisi actualis calor aliquandiu mulceret. Ad rem facit, quod habet D. Hofm. Meth. med. p. 169. *Diarrhæa & Dysenteria*, inquit, requirunt interdum sudorifera ad diversionem *Humorum*, & malignitatis imbibitæ expulsionem. Vidus Vidius de Curat. gener. c. 6. Sic Principissa illa, cujus mentionem facit Guielhelmus Fabricius

c.10. de Dysenteria: cum post esum Fungorum dysenteria aliisque symptomatibus tam graviter laboraret, ut in agone versari videretur, *sumtis lapidis Bezoar gr. XL.* in sudorem calidum incidit, & mox secutò somnò intra paucos dies sanitati fuit restituta. Huc spectant, quæ habet *χαρμίσαν* & D.D. Ludovicus in Literis ad me datis 8. Martii 1677. cum prioribus meis dubium ipsi movissem, *quod Opiata æquè ac Martialia & alia stiptica fortiora si non efficacius, Materiam furentem detineant.* Ipsius verba sic habent: In Dysenteriiis san ich hoch bezeugen / daß kein besser und nützlicher Medicament / als auf solche maße versetzet. Nicht immer sondern anfangs. *Et circa Exacerbationes illas, ubi Præcordia angustari & Extrema aliquantum frigere (non sanè sine periculo) incipiunt.* Intercalaribus Diebus Invertentia vel Præcipitantia, & absorbentia Mucaginosi præcipuè sociata sufficiunt, sed noctu vix sine opio. Longè verò aliter hoc agit, quàm (quæ urges & opponis V. E.) Martialia. Hæc adstringunt, imò forsitan inter Inversionem suam novum Irritans quasi Oli cum simul producunt. *Illud incrassat, & simul demul-*

mulcet; Exemplum nobis dat Hypercatharsis, quædam quasi procurata Dysenteria, quæ Martialibus vix aut raro cedit solis, *Bezoardicæ Tincturæ cum anodyno exaltatæ statim*. Ulcus autem esse in Intestinis Malum illud, jam olim credere desii. Productum saltem est, præsertim in Periculosisima & lethali, æquè ac Vermes in sanguine, Pustulis &c. Excell. D. D. Wepferus in promisso de Gula, Ventre, & Intestinis Tractatu fusiùs ista deducet, autopsia apertis non sine Vitæ periculo Dysentericis penitus hæc scrutatus. Hucusq; doctissimus ille Vir. His propriam Experientiam addo. Annô superiori præcipite Mulier quædam aliàs boni Habitûs per 4. septimanas continuô fluxu dysenterico & dolorifico conflictata tandem meam implorat opem. Ego cum Vires ipsius fatiscere viderem, & omnia ad interitum vergere, Tincturam bezoardicam probiter Opiatam exhibeo, unâ cum aliis Præcipitantibus, absterfivis & confortantibus. Nihil verò æquè, Ipsius Ægræ contestatione, amicum Naturæ tantum non succumbenti fuit, ac Tinctura bezoardico opiata. Cujus usu semper Na-
tura

tura furibunda sopita & tranquilla facta, fuit. Cum verò ea esset Excandescentiæ vel magnitudo vel consuetudo, ex pristinae Ideæ morbificæ constantia, ut vel per 4. denuò septimanas Fluxus rediret & recrudesceret, toties tamen, præsentaneâ Euphoriâ, integrum diem, noctemque integram quievit, quoties vel mediocri Dosi assumpta fuit Tinctura bezoardica, cum, vel sine sudore, donec continuò hujus Ufu ex isto cænò emerferit ægra, & sensim penitus per divini Numinis Grati- am revaluerit.

XXIII. In Affectibus spleneticis cum, & sine Melancholiâ, cum sudorifera sit, Tinctura, suâ non caret utilitate. D. Casp. Hofm. Aristarchus ille Altorfinus, & Medicus καλκέντερος, de Ufu Lienis c. 16. Diaphoreticorum, inquit, Ufu in Lienis affectibus nihil convenientius est. In Melancholicis spleneticis crebri sunt sudores. In his enim Lien se exonerat & liberat à lixiviosis, salinis scorpiis & Tartareis cruditatibus, quarum proventus sæpè est maximus. Confer Hofm. Meth. med. p. 169. In Melancholiâ hereditariâ spleneticâ periodicâ Privigni mei ætatis 13. annorum præ-

H missô

misô Purgante & subsequis convenienti-
 bus aperitivis egregiam semper operam
 præstat. Hôc modô autem Insultus ille
 Melancholicus ipsum invasit. 1. præcedit
 aliquot dies Torpor & quasi lethargus
 quidam, ut somnô non satiari possit Puer.
 2. Deinde accedit Cephalalgia insignis.
 3. appetitus planè prostermitur, ob sym-
 pathiam animæ & corporis, nec non for-
 tem phantasiâ; putat enim delictum ca-
 pitale esse, cibô & potu reficere Naturam,
 neque vel micâ panis se dignum æstimat.
 4. Torpor & lassitudo omnium Mem-
 brorum, quasi fustibus tractata essent
 Membra, ita ut pedibus stare vix queat
 æger, sed nutare semper & vacillare. 5.
 Agrypnia tandem accedit. 6. Cum ten-
 tationibus spiritualibus, perpetuò confi-
 ctatur. 7. anxietas cordis ingens adest.
 8. dolor pungitivus in sinistro & dextro
 latere. Itaqve statim ac ingruit Paroxy-
 smus, Purgante leni ex Gialappa & cryst.
 ¶ educo Humorû melancholicorum &
 putridorum ingenti Vermium copia sca-
 tentium saburram, post aperitivis ætiali-
 bus, ¶reis, †libus & cinnabarinis pergo,
 emplastra & ungenta resolventia, & ano-
 dyna

dyna Splenetica applico, sudorem moveo per Tincturam hanc bezoardicam, quæ syrupô rosarum & cinnamomi temperata ad 3i assumpta sudorem egregie movet, anxietatem cordis depellit, phantasiam tristem per aliquot horas demulcet, Humorem melancholicum intus & extus in Musculosô habitu decumbentem resolvit, somnum quoque conciliat. Ejus usum sæpius repeto; Et enim ad 24. vel 20. dies non rarò paroxysmus hic melancholicus ab initio extendebatur, & interdum singulô trimestri recurrebat, Nunc verò sectio Venæ medianæ Paroxysmum abbreviat & intra octiduum solvit. Nuper quoque post secundam Venesectionem *conatus tantum paroxysmi* invadebat Puerum, Ipse verò Paroxysmus transibat, & momentariâ Vertigine ac prono in Terram Lapsu finiebatur.

XXIV. In Scorbuto, medicamentum est omni laude superius. Præsertim, si Genus nervosum afficitur, ratione spiritus ♀. &c. Et meliori jure ipsi competit Elogium, quod D. Hofm. Mixturæ simplici supra attribuit: Non possum hîc præferre Testimonium J C. celeberrimi cu-

jusdam Cachexiâ scorbutica à nitrosâ col-
liviæ oriundâ laborantis, qvi instante Pa-
roxysmô cum anxietate cordis, Præfoca-
tione præcordiorum, artuum dolore &
tremore, dolore capitis, lipothymiâ &
agrypniâ conjunctô ad Tincturam meam
bezoardicam tanquam certissimum &
postremum Asylum sanitatis confugit,
largamqve ipsius dosin assumit. Ipsius
verba ex literis ad me datis excerpta sic
habent:

Hochgeehrter Herr Doctor. Demselben be-
richte / daß ich nach Gebrauch der Tinctur in ei-
nen ziemlichen Schweiß gefassen / und nunmehr
recht starck wieder bin. Gnugsam kan ich der
Zustand nicht beschreiben / wie wunderbarlich mi
gewesen / doch ist mir die Ohn-macht nicht wie-
der ankônnen / derowegen in die Helffte der Tin-
tur aufgehoben. In Summa es muß ein
gûldenes Kleinod in berührter Tinctur
stecken. Gott helffe ferner zu seines H. Nab-
mens Lob und Preiß / und dem Herrn Doctor
zu sonderbahren Ruhm / und Nachklang. Wi-
ich mich nun ferner bezeugen / und was ich ge-
brauchen sol / erwarte ich des H. Doct. Consili-
um, Ich fühlte es gar eigentlich / daß die Tin-
ctu

ctur das Geblüte angreiffe / und das Geblüte fort wolte/ zumahl weil mich bis dato die Adern und Veine jücken/stelle alles zu &c.

XXV. In Arthritide vagâ scorbuticâ mirandas vires exerit. Hinc D. Möllenbroccius de Arthr. p. 83. scribit. Tinctura bezoardica incomparabilis Medici D. Michaëlis in omnibus antecellit jam citatis Medicamentis antiarthriticis, in exacerbatione & extra eam dari potest, in Præservatione & Curatione.

XXVI. In Hydrope, præcipuè Anasarcâ ob spir. m. ♀. non nullius usus est.

XXVII. In suffocatione uteri, ob castoreum quando additur, & Pulverem viperinum, spir. m. ♀. Zedoariam, Opium, præsens auxilium fert, ut quæ omnia, disjunctim in strangulatione Uteri in usum trahuntur, sive à Flatibus sylvestribus, quos plurimi hodiè accusant, sive à causis aliis demum oriatur; Et cum oleo succini quoque acui potest, subsequis tandem Præcipitantibus. In Epilepsia hysterica cum Elix. uterin. Crollii commendat Excell. Wedelius de Epileps. hyster. Disput. 1676. habita, & præsentaneum Effectum se sensisse, affirmat, in Epilepsia hac

ab hujusmodi Diaphoreticorum usu.

XXII X. In Suppressione Mensium à sangvine pituitoso, viscido & crassiori ob spir. m. ♀. Zedoariam & reliqua incidentia suum conferet operæ *Ἰμβάλλον μέ-
γ* *ε* *Θ*. Quamvis noxam inferre posse quispian putare queat ob spir. m. *Θ* li, de quo Henricus ab Heer. l. 1. obs. 1. p. m. 16. 17. Mensibus prodeuntibus ab acidulis & aliis acidis sexus foemineus abstineat, alias sequetur Cephalæa, Febris, delirium, ante eruptionem autem tutò iisdem uti licet. Nihil verò hîc mali metuendum in, ante & post eruptionem mensium,

1. Quia spir. *Θ* li subtilior seu Ros mineralis subacidus ingrediens constituit, veræ & sanæ Tincturæ bezoardicæ.

2. Quia spir. *Θ* li hujus subtilioris 3xii. per *ε* iij. spir. ♀. ita temperatæ sunt, ut acor insitus quamvis in se subtilissimus & sva-vis in dulcedinem quasi quendam mutatus sit, & reliqua incidentia, expellentia & quasi emmenagoga superent, quicquid contrà indicare hîc videri possit. Itaque tempore novilunii & plenilunii ante & post fluxum menstruum tutò usurpari potest. Imprimis si

3. Loco spir. ♀.spir. * vel uterqve hîc spiritus alcalicus & urinosus spiritui Oli subtiliori & reliquo liqvi a alexipharmaco adjectus fuerit.

X XIX. In Dentitione infantum ab lactatorum vel lactentium adhuc (quando a cor spir. Oli spiritu * fractus est) utilissima est, ob præcavendam Epilepsiam & sedationem dentalis Archæi furentis. Vehiculum potest esse ▽ tichorii, Syrup. Viol. Pap. rh. Hâc Tincturâ insultus epilepticos à gravissimâ dentitione oriundos *dilectissima Filia mea b. Eleonora Sophia* sæpius abêgi, donec dentes *abegæ* quasi erumperent, & Epilepsiam cum aliis symptomatibus incurabilem planè inducerent, quæ filum vitæ abrumpebant, gingivis post mortem continuis quasi Tuberculis ulcerosis scatentibus.

Tria adhuc monenda sunt & oculis subjicienda fidelibus, antequam colophonem huic Capiti addamus.

1. *Regulas circa usum Tincturæ bezoardicæ quasdam dabimus, quarum sit*

1. Sola sæpius non sufficit in curatione adductorum Morborum, sed cum aliis medicamentis commutari debet, pro ra-

tione indicationum. Quamvis enim interdum Morbum aliquem e. g. Febrem Tertianam intermittentem curaverit *sola*, uti supra ex Hofmanno constat, non tamen semper id facit & in omni individuo ac sanguinis variâ in hâc febre diatthesi; nec omni tempore hujus Febris. Ita quoque Febrem ardentem, Causum, Continuum malignam nunquam sola extinguere vel debet, sed aliis quoque Bezoardicis, Præcipitantibusve & aliis opus est, quæ indicantur.

2. Ubi sudoris indicatio vera adest, ibi non facile erraveris, si Tincturam hanc tanquam *Diaphoreticum quoddam universale* adhibueris, quales & quanti quoque fuerit Humores per sudorem discutiendi, quamvis etiam absque sudore subsequente, *tantum ut Aperitivum, Digestivum, & Attenuativum* polychrestum sumi possit. Ubi verò sudore reverà opus est, satius est sudare, quam sudorem negligere.

3. In Morbis calidoribus & æstuantibus sine malignitate, parcius adhibenda est, in frigidioribus verò largius. In calidioribus enim e. g. Causo, Phrenitide, Peripnevmoniâ adauget causam mortificam,
ita-

itaq; diluenda cum aliis scopo Inſervientibus, ſi eâ opus eſt.

4. Obefis magis prodeſt, quàm qui tenerioris & gracilioris ſunt Texturæ & bilioſæ ac ficcæ conſtitutionis, quamvis *moderata doſis & genuina indicatio* hîc omnem noxam tollat, & à maraſmo atqve Hecticâ Inducendis procul abſit.

5. Quibus ſana ſunt viſcera, non facile ipſius circumſpectus, quamvis continuatior, uſus nocet. Qui verò ulcere Viſcerum, ut pulmonum &c. laborant, aut plane eam vitent, aut parciffimè utantur.

6. Ubicunqve Alexipharmacis opus eſt, & quaſi Antidotis, Tinctura bezoardica utramqve facit paginam. In omni ferè Venenorum genere eorumqve reliquiis *in maſſâ ſanguineâ præſertim ſtabulanti-* bus extirpandis, ſuam exeret vim alexiteriam.

7. Non omni tempore morbi convenit imprimis in curatione Februm continuarum, ſed potiffimum in Principio &c. Vide ſuprà uſum legitimum hujus Tincturæ in Febrè continua maligna. Nec in Intermittentibus e. g. Tertiâ, ſtatim ſuffocare paroxyſmum hæc Tin-

ctura opiata par est, sed post exantlatos demum aliquot paroxysmos, & bilem putridam aliosve humores corruptos evacuatos.

8. Nunquam sine Vehiculo satis dilatante assumenda est. Non sine euphoria & saporis ac odoris gratia in succis & syrupis acidis cordialibus assumitur.

9. Tinctura bezoardica, si non ad manum est extemporali Homogeneorum mixturâ confici potest. Quamvis color & consistentia, itemque Gratia coloris, aliave symbolicè mixta prærogativam quandam Tincturæ nostræ concilient.

10. In omni ferè Impuritate sanguinis, ubi sudore opus est, promptam præstat operam.

11. Una vel altera dosis in Morbis, præsertim pertinacibus & chronicis, non sufficit, sed iteranda est sæpius, & toties, quoties requirit Affectus vel Natura vel Pertinacia i. e. causa vel tempus, Mos & consuetudo Morbi.

12. Prægnantibus cautè porrigenda est.

13. Infantibus lac maternum sugentibus non facile est exhibenda, nisi ros Minera-

neralis acidus probè subactus fuerit per
Alcali volatile urinofum.

14. Dosis hujus Tincturæ interdum
minuenda, interdum augenda est, pro-
diversitate morbi, temporis morbi, ætatis,
Temperamenti. In Præſervatione augeri,
in curatione verò minui poteſt, niſi Indi-
catio aliud requirat.

15. Primis viis à ſaburrâ humorum vi-
tioſorum expurgatis tutius ſumitur, quàm
ſi ventriculus & Appenſa vitioſis humori-
bus ſcateant. De quibus ſupra cap. de Op-
poſito & ſimili nonnulla adhuc paulò fu-
ſius differentur.

16. Tinctura bezoardica è Numero eſt
Bezoardicorum Univerſalium & Poly-
chreſtorum, ad quam ſemper confugien-
dum eſt ſpeciali Antidoto incognita; ;
idem de eâ dici poteſt, quod de Bezoardi-
cis in genere dicitur, quod Calidi innati
Vigorem, ſeu ſangvinis & Seri ſyſtaſin &
miſcelam, motum, calorem, tueantur.
Putredini reſiſtit, quia baſſamica eſt, Ra-
refactionem peregrinam domat, quia Ota
& opiata eſt, ſerum verò liqvat, grume-
ſcentem ſangvinem incidit, quia Freſea eſt
vel urinofa. Febrium, Impuritatum, ſan-
gvi-

gvinis & morborum ferosorum panacea est, quia diaphoretica est. Vide Excell. Wedelii Theoremata medica.

II.

Notandum hîc est, quod Tinctura nostra bezoardica variis *convenientibus aut dirigentibus*, ut in doctrina de Purgantium mistione nominantur, ac certis quibusdam specificis misceri queant, tam simplicibus quam compositis, *ad exemplum Mistura simplicis*, quæ à Rolfincio *Antapoplecticis, Antepilepticis, Antasthmaticis, Antiparalyticis* & aliis miscetur. Vide ipsius Chem. p. 265. 266. seqq. Hofmannus Meth. med. spiritu cochleariæ in scorbuto miscuit. In Ulceribus, ubi Diaphoretica profunt, cum Essent. fl. Hyperici vel chærefolii. Id. l. c. p. 164. Excell. Ludov. in Peste vult misceri ʒ rutæ, succinive tantillo. Et sic porro pro diversitate morborum per probata specifica acui potest. e. g. in suffocatione uteri cum castorei & opii essentia in ∇ Menthæ non adeo spirituosâ. In Variolis & Morbillis cum spir. C.C.*. &c. In Nausea & Vomitu cum spir. Oli, Essent. anod. &c. (largius hic intelligo quasi

quasi Corollarium) Tunc efficacior exinde proveniet Panacea. Applica hic, quæ de mixtione Mixturæ simplicis apud Rolincium leguntur Chem. in Artis form. red. quamvis Mixturæ illæ compositæ ibi patiantur modestam censuram, & requirant.

III.

Ut Virtutes & Facultates hujus Tincturæ nostræ bezoardicæ clariori colore splendeant, *memoriæ & Judicii uberioris gratiâ* Vires ingredientium singulorū, quorum supra Propositus Genuinus Processus mentionem fecit, ex nonnullis Auctoribus pharmaceuticis probatis afferam, & in Compendium redigam, relictâ singulis propriâ hâc de Ipsorum Energiâ judicandi Libertate.

I. Carlinæ Radix.

Radix collata Tempore verno est alexipharmaca sudorifera, diuretica, emmenagoga, Tineas ventris necat, calefacit & siccat in 3. gradu *Schröd. L. IV. p. 37.*

Hofm. in Clav. pharm. Schröd. p. 431. his addit: Ad Morbos malignos & venenatos valdè commendatur, pestis contagia arceat, venenis resistit, lumbricos expellit, Jecoris

Jecoris & Lienis obstructions aperit, datur & ex alto lapsis, hydropicis confert, dysenteriae epidemicae & intestinorum torminibus medetur ejus decoctum. Vulgo persuasum est, eam gestantibus vires augere, comitibus verò adimere. Mures necat cum polenta subacta. Ejus decoctum quibusdam etiam vomitum movet, in brodio carnis factum; *sed posteriora huc non pertinent.*

II. Zedoaria.

Calfacit & ficcet 2. gr. incidit, Flatus discutit, amarissimi est saporis & alexipharmaca. Usus praecipue in doloribus colicis atque ventriculi, animalium venenatorum moribus medetur, Lienteriam sistit, vomitiones reprimit, Menses ciet, suffocationi uteri efficaciter succurrit, alvi tineas quascunque enecat, antidotis permiscetur Schröd. L. IV. p. 179.

Addit Hofm. clave pharm. p. 569.

Suffocationi hypochondriacae à flatibus ortae resistit.

III. Enula seu Helenium.

Calfacit & ficcet 2. vel 3. gr. abstergit, discutit, aperit, pulmonica est, stomachica, ale-

alexipharmaca, sudorifera, Usus præcipuè in ☿ pulmonum renumqve attenuando, ac educendo, & hinc in Tussi, asthma, cruditatibus ventriculi emendandis, Peste, contagiosis Morbis arcendis, in scabie. Schröd. p. 81. L. IV.

Addit Hofm. in Clave. p. 485.

In Mercurii noxâ à poculorum in auratione.
 Conserva etiam fl. helenii gravidis contra abortum internè commendatur. Quæ quidem huc non pertinent, ubi de extracto radicis vel ejusdem Tincturâ per spir. vin. sermo est.

IV. Myrrha.

Myrrha calfacit & siccat 2. vel 3. gr. aperit, subastringit, attenuat, maturat, discutit, putredini resistit, usus præcipuè in Uteri obstructine, foetu expellendo, in Pulmonum & Intestinorum mucilagine acinde natâ raucedine, Tussi & Anginâ Pleuritide, Colica, Lumbricis, compescit diarrhæam & dysenteriam, Febrium rigorem, præcipuè Quartanas arcet. Schröd. p. 200. L. IV.

Addit Hofm. in clave p. 589. Febribus malignis resistit. Et Excell.

Ammanus de Mat. med. p. 137.

Myr-

Myrrha habet egregium usum in arte medicâ, dum Medicamentum *expellens*, *anodynum* & *Traumaticum* est.

V. *Crocus*.

Crocus cordialis est & pulmonicus, ut quoque Anima pulmonum audiat, uterinus & hinc cæteris Visceribus familiaris; 1. calfacit, 2. siccat, 1. gr. aperit, digerit, emollit, anodynus est, somnum conciliat, menses ac foetum pellit; usus ejus frequens in syncope, Apoplexia (gutta 1. vel 2. aspergitur lingvæ) in hysterici affectibus, in J C Tero, in peste, aliisque venenosis Morbis, in asthma. Schröd. p. 55. L. V.

Excell. Amman. Mat med. p. 107.

In Croco est virtus cordialis, pulmonica, uterina, cephalica, ophthalmica, anodyna, adeò ut reverà instar Panaceæ sit, si moderate usurpatur.

Hofm. In clave ex Hertodtii Crocologia. p. 459. addit:

Ob vires, quas in omnibus ferè curandis morbis præstat insignes à nonnullis Philosophorum aroma, à quibusdam Rex Vegetabilium, imò Panacea vegetabilis infi-

insignitur. Ad Melancholiam, vertiginem, phrenitidem, catarrhos, notabilis est energiæ ac virtutis.

VI. Pulvis viperinus.

Ex Carne, corde, hepate, spinisqve, citra caudæ mutilationem, curatorie in sui generis, ut & in aliis quibusdam venenis multum prodest. V. Excell. Ludov. pharm. p. 298. & Schröd. p. 311. Jecinora & corda viperarum exiccata, & contusa cum spir. vini rectific. digere, & extrahe Essentiam, junctis destillationibus adde ad ℥i. Essentia Θ vol. 3i. fixi $\frac{1}{2}$ β. Digere, ut optime uniantur & habebis summum, quod à viperis separari potest, Medicamentum. *Epicrisin pleniorē, de viperis, & Medicamentis exinde preparatis, in quâ totus acquiescere possis, invenies apud Excell. Ludov. Pharm. p. 298.*

VII. Opium.

Vim possidet spiritus commotos, inquietos, seditiososqve compescendi, adversus omnis generis dolores, à quacunq; causâ subortos, contra omnes hæmorrhagias, in quâcunq; corporis parte fuerint, contra omnes defluxiones & fluores ventris dysentericos, hepaticos, lentericos &

similes valet, & ad inducendam gratam tranquillitatem in Febribus ardentibus, in quibus Rationis sensus læditur, & in phrenesi æger plerumque delabitur? Schröd. p. 204. Pharmac. Et Experientissimus D. Ludov. Pharm. p. 661.

Hæc Massa injustè hætenus damnata, suspecta, aut tandem longè parcius, seriùs, timidiusque attacta est, & per Empiricorum manus ferè occubuit, maximò cum damno Infantum, Gravidarum, Puerperarum, Exhaustorum, nec solis semper spirituosus, Analepticus sopiendorum Senum, item Phthysicorum, Epilepticorum. Aliorumque ferinâ Tussi, defluxionibus, Hæmorrhagiis, Profluviiis, superpurgationibus, Colliqvationibus, diversis humorum aut sanguinis Effervescentiis plerisque vagis fixisque doloribus penè enectorum. Qvot & quantas virtutes idem sagacissimus VIR Liqvori suo anodyno tribuit, certò qvoque modò & respectu *opio in Tinctura bezoardica existenti, competit*, in primis si ejus proportio exaltetur. De Liqvore autem anodyno hæc habet: Tinctura hæc anodyna elegans est in malignarum complurium principiis, vomiti-

bus

bus ac Diarrhæis complicatis aliisqve affectibus, ordinariis remediis ad guttas 6. vel 8. sociata, per se verò in Rheumatismo, vomitu, diarrhæis, nephritide, ad guttas 10. 12. vel 18. noctu data, plus præstat, quàm integra remediorum vulgò opponendorum phalanx. p. 669. His gemina habet Ammannus de Mat. med. p. 148.

Virtus opii tanta est, inquit, ut si rectè usurpetur, & præparetur laudibus vix possit extolli. Quid enim Theriaca, Mithridatium, Philonium, Tryphera præstant, id faciunt ratione opii admisti, uti egregiè differit Walæus in M. M. & Bontius ad Garziam p. 9. 10. V. Tilling. Tract. de Laud. op.

VIII. Castoreum.

Castoreum calfacit & siccat 2. gr. attenuat, aperit, flatus discutit, nervos nervosasqve Partes adeoque caput corroborat, spiritus animales torpidos excitat, venenis resistit, sternutationem ciet, anodynum est, Menses promovet. Hinc proficuum est in Lethargo, Epilepsia, Apoplexiâ, Paralyfi, vertigine, Artuum tremore, defluxionibus ad articulos, strangulatione ute-

ri, dolore colico, in super Tinnitus aurium ac difficultatem audiendi corrigit, auri Inditum, dentiumq; dolori succurrit Schröd L. c. p. 279. Amman. Materia med. p. 175. Usus Castorei frequens est in Affectibus capitis, nervorum, Peste, venenis, doloribus, uteri passionibus.

IX. *Camphora.*

Resistit Putredini ac Venenis, unde frequens ejus usus in Peste, malignisqve morbis, febribus, suffocatione uteri. Mæbii dissertatio de camphorâ, Vires ipsius satis dextrè delineat, & Panaceæ locô eam esse vult. Vide quoqve quæ hanc in rem affert D. Hofm. meth. med. p. 149. de egregiis virtutibus camphoræ usque p. 150. & Diemerbrock de Peste p. 202. annot. V.

X. *Spiritus Tartari.*

Spiritus ♀ vim habet incidendi, attenuandi, resolvendi, discutiendi. Hinc referat obstructions viscerum, purgatqve per sudorem & urinam, ideoq; utiliter adhibetur in hydrope, Tympanitide, Arthritide, Paralyfi, Scorbuto, Lue, Venerea, Impetiginibus, Scabie, contracturâ artuum, & Ma-
teriâ

teriâ flatulentâ & humoralî fluidâ, non
 ♀rea, coagulata, & fixâ Schröd. l.c. p. 220.

His subjicit Odoardus de pepulis Catal.
 med. Spag. p. 36.

Spiritus ♀ potenter & spiritualiter omne
 in universum Corpus, & venenas obstru-
 ctionesq̃ve earundem vi suâ diaphoreticâ
 de oppilandas permeat, & per urinâ sudo-
 remq̃ve humorum superfluitates, & san-
 guinis immundities propellit, In curando
 Hydrope, Tympanitide, Arthritide, Para-
 lyfi, JCTero, lue Venereâ, Scorbuto, Scabie,
 aliisve Cutis impuritatibus, artuum con-
 tracturis, Febris in genere admodum
 salutaris existit.

Usum & vires spir. ♀ ex Crolliô & Fa-
 bro, sive, prolixius evolve. Item ex Ange-
 lo sala p. 136. quamvis acido illi Phlegmati
 juxta illius præparationem non compe-
 tant istæ vires enumeratæ. Vide quoq̃ve
 olim Vires spir. ♀ pleniori elogio decan-
 tatas, in Dissertatione nostra de Naturâ
 spir. ♀.

XI. Spiritus Salis armoniaci.

Totam Massam sanguineam incorru-
 ptam à Putredine præservat, Fermenta
 acida præcipitat, suffocationi uterinæ, Hy-

pochondriacæ, Apoplexiæ, Epilepsiæ, spasmo, internè guttatim exhibitus. Imò odoretenus etiam medetur. Et ipsius Pestis summum est Remedium, cum Essentiâ specierum theriacalium mistus. Maximam præterea vim obtinet aperitivam, tum per se, tum cum spiritu Θ is. vel Arcano \boxtimes soluto maritat⁹ in \boxtimes reis Montis, item cum scorbuto complicatis. In Arthritide vagâ & fixâ non habet compar; In Quartanâ singularis est ejus usus. &c. Vide prolixius enumeratas Vires apud Schröder. Pharmacop. L. III. p. 482. Hofmann. Clav. Pharm. p. 352. Odoard. de Popul. Catal. med. spag. p. 35.

XII. Spiritus Θ li.

Θ li spir. est diaphoreticus, diureticus, incidens, attenuans, putredini resistens. Hinc utilis in Febribus ardentibus, obstructione Hepatis, Lienis & Mesenterii Appetitu prostrato. Schröd. p. 488.

In variis Febrium generibus summus ejus spiritûs usus est. Omnes enim Humores noxios & putredines tam in stomacho, hepate, quàm etiam in sanguine, venis, in primis viis & remotissimis conten-

tas incîdit, abstergit, & ob moderatam, astringendi qualitatē eos consumit, ac per urinæ meatus & per poros cutaneos potenter propellit, nec non ab eorum redundantia ingenuè præservat. Hinc omnes obstructions deoppilat, cor, stomachum, Hepar cæteraqve viscera roborat, vomitiones & nauseas reprimat, depravatū appetitū reddit, spir. animales, vitales & naturales fulcit, Epilepsiam curat, & ab ipsius insultu mirè tuetur. *Summatim universo corpori humano nobilissimum existit prophylacticum.* V. Odoard. de pep. catal. med. spag. p. 37. Hofm. præf. ad Lect. Meth. med. de spir. Oli æt. striat. Nulla, inquit, Humorū est depravatio, quæ per istum spiritum non superetur. Insignem habet vim ebullitionem sanguinis sistendi, vasa obstructa aperiendi, inflammabilitatem viscerum prohibendi & sitim sedandi. Spiritus Oli vim & efficaciam uberius delineatam V. in *Dissert. nostrâ de Naturâ spiritus vitrioli*. Coronidis locô nota, hîc, quod D. Georgius Gramannus spiritui Oli in *Tractat Reise- und Haus- Apothecke xxxix.* virtutes adsignet, quarum, vigore Consequentis, etiam Tinctura bezoardi-

ca particeps efflet; Verùm non spir. vitrioli soli ista per morbos longâ serie recitatos energia inest, sed & vehiculis & Accessoriis aliquid tribuendum, quibus miscetur spiritum, ut sunt Theriaca, ☉ ☿ ta varia, Extracta, Vina laxativa, Sennata, Essentia & id generis alia. Accedit quòd in Tincturâ bezoardicâ spir. vitrioli dosis minor sit spiritu ☿ dosi, major verò dosis majorem obtinet facultatem, quamvis singulae doses Tincturæ bezoardicæ etiam spiritum ☿ li simul propinent cum suâ insitâ vi. Quæ itaqve virtutes singulis Ingredientibus disjunctim ab Auctoribus Pharmaceuticis adscribuntur, & adjudicantur, earum quinta quasi Essentia in Tincturâ bezoardicâ concentratur. Cumque ingredientia partim Naturam habeant symbolicam, partim verò se amicè tolerant, in mutuâ Mistione & Approximatione, hinc quoque singulorum virtutem dosis unica porrigit. Proinde si volupe esset more Collegii Excell. Curiosorum pluribus, quàm supra ostensum fuit, convenientibus & specificis Tincturam nostram permiscere, qualis quæso Panacea exinde nasceretur?

At

At non tribuendum est alteri, quod alteri competit de Jure & Facto. Adeò frequens & diffusa cum aliis Mistio dubiam facit Rei singularis vel simplicis vel compositi experientiam, ut nescias, à quò tandem virtus agendi emanaverit, aut in quònam Principium Operationis latuerit.

Sed redeo ad Tincturam bezoardicam, cujus vehiculum ut plurimum Cerevisia calida butyracea est. Pro conditione & Tempore Morborum potest etiam sumi in Syrupis & succis cordialibus, ut Syrup. Acetos. citri, Cydon. Ribium, Berberum, Viol. Rosar. in ∇ Ros. Cichor. Sambuci, Fumariæ, in + vini, in Vino absinthite, in Febribus Tert. interm. in Paralyfi & Apoplexia in ∇ quâdam antapoplecticâ, ut cerasorum, lil. convall. cum syr. convenientibus mistis, ob svavitatem & edulcorationem. In Affectibus pectoralibus à Materiâ viscidâ in Syrup. de Glycyrrh. Decocto Helen. Neque tamen vehicula hæc vehiculi necessarij locò esse debent, sed absque hac rheda vires Tincturæ sufficientes in corporis œconomiam intromitti possunt. Vide quæ supra monui de Mi-
I 5 ftione

stione Tincturæ bezoardicæ cum aliis
medicamentis.

CAPUT VI.

De

Loco & Tempore Tincturæ bezo-
ardicæ, Ubi & Quando celebris esse
cœperit.

QVamplurimis Germaniæ Locis ce-
lebre & amabile Nomen habet Tin-
ctura nostræ bezoardica. Urbes sunt ferè
multæ, multiqve Pagi, officinæ pharma-
ceuticæ multæ, quæ Nomine Tincturæ
bezoardicæ vel saltem Misturæ simplicis
personant. Philyrea Academia Vitam
Ipsi dedit & Famam. Hinc in alias Mundi
plagas egressa est, & tot ortæ sunt Formu-
larum & Descriptionum Variationes, qui-
bus ulterius adhuc variandis incumbunt
hodie Medici & Pharmacopæi plurimi.
Ceterum Nomen Tincturæ bezoardicæ
ante quadraginta annos increbuit. Hinc
etiam Illustris Facultas Medica Lipsien-
sis in literis responsoriis ad Casum & Quæ-
stionem: *An Tinctura bezoardica cæcitatem*
inferre possit? illud Tincturæ nostræ bezo-
ardicæ

ardicæ ætatis momentum unâ tangit. Vide caput proximum de Opposito.

• Ætatem Tincturæ nostræ bezoardicæ illustrent Verba Medici cujusdam *Veterani* & Excellentissimi, ac Incomparabilis Practici quæ ex literis ad me datis 3. Julii 1676. non piget transcribere :

Die Zeit belangende / erinnere ich mich noch guter massen / daß davon Anno 1635. die große durchgehende Land = Peste / daran ich damals auch gelegen/und hernach 1636. 1637. ja gar biß 1638. die Peste und Febres pestilentes hin und wieder grasirten/ Ich solchen Namen nennen hören/sed tanquam Scholaris, occasione tamen hinc arripiens, ob Vocis insolentiam in Remipsam inqvirendi, da mir denn gesagt wurde/ daß ein gut Giffst = Wässerlein wäre; Als ich hierauf nach Jena im Jahr 1641. kommen/und ein Collegium Chemicum unter einem Candidato Medicinæ, der zu Leipzig studirt/hielte / commendirte Er Sie sehr/hielt aber den modum componendi fast geheim/daher/und weil Ich Sie hernach zu kosten befaßm/und gegen der Mixtur.simpl. ritè parat. wenig different in sapore & Effectu befand/ die Farbe aber von Granis herbæ

bæ Parid. fantalo oder gar papav. errat. her-
 zukommen vermeinet wurde / habe ich damals
 nicht sonderlich oder genauer nachgeforschet / zu-
 mahl weil ich Herr D. Rolfincken biß Anno
 1651. da Ich in hiesige Dienste kam / nur die
 Mixturam simplicem brauchen sahe / auch die
 Inqvirenten discrepant, und meist auf conje-
 cturen bestunden ; Die folgenden Jahre aber
 hernach fing der Nahme / and Medicament
 selbst an unter den Curiosen etwas bekanter zu
 werden / doch / daß der Ungern heraus gieng /
 wer die Composition zu haben vermeinte / und
 Ich daher auß obigen fundament bey der
 Mixt. simpl. essent. papav. errat. tinct. sub
 nomine Tincturæ bezoardicæ eodem ef-
 fectu verblieb / auch die so nach und nach die
 Formulas, plerumqve ingredientium aut
 pondere aliquantum variantes, commu-
 nicirten / mit Erweisung der wenigen differenz
 vergnügte / wie denn meines Behalts Anno
 1656. erst mahl die Description und hernach
 noch einige / biß Anno 1660. von einem Studio-
 so meinem Verwandten auß Leipzig / die von
 vornehmer versicherter Hand planè genuina
 seyn solte / bekommen / und unterschiedlich ad li-
 teram præpariret / aber wie vermeldet fei-
 nen mehrern effect über meine gebräuchliche
 Mixtu-

Mixturam befunden. Formula hujus proportionis hæc est. &c. &c.

CAPUT VII.

De

Opposito seu Contrario & Pugnantis.

Varia sunt, quæ cum Tincturâ nostrâ bezoardicâ pugnant, ejusque *vel Existentiâ, vel Preparationem, vel Applicationem* ratione subjecti, Morbi, & Temporis morbifici concernunt.

I. Pugnat cum Tincturâ bezoardicâ & peccatur, quando, uti supra ex parte cap. III. indicavimus, tot ingredientia homogenea vel heterogenea Extractioni destinantur, quod non modo non necessarium, sed & absurdum & noxium est. *Pauca enim Homogenea & Efficaciora sufficiunt.* Quod fieri potest per Pauca, non fieri debet per multa vel plura.

Ire per ambages, cum sint compendia Rerum,

Stultitiæ summū dixeris esse gradum. Multiplicatio Entium & ingredientium præter necessitatem insipiens labor est.

2. Plu-

2. Plurimi nasutuli atq; dicaculi Pharmacopœi solidâ rerum naturalium Cognitione destituti, vœ vitæ vulgari æquant Elixir nostrum vitæ bezoardicum. Quàm præcox autem hæc est æqviparatio! Quàm longè Tinctura bezoardica & v vitæ vulgaris vel quoque preciosior inter se differant, illi nôrunt, qvî naturam rerum intimiùs penetrârunt, & utriusque præparandi Modum, ac operationum subjecta, juxta Formulam genuinam supra delineatam accuratiùs perlustrant.

3. Crimen ingense est, nefarium & criminofum, quando Tinctura bezoardica, imprimis spiritûs Θ li nimîâ quantitate in acore suo exaltata infantibus exhibetur, qvî Lac sugunt maternum. Acida enim, Vegetabilia & Mineralia lac coagulant in tenellulis infantum ventriculis, & Epilepsiam aliave pessima Symptomata accersunt. Vide egregiam hanc cautelam apud D. Tim. à Gûldenkleee de Morbis infantum casu XXI. p. 257. de urinæ difficultate. Ubi inter alia hæc habet: Obiter, inquit, hôc locô notandum in Practicorum libris hinc inde commendari (scil. in urinæ difficultate infantum pusillorum) spir. Θ is, aliaque

aliaque acida, quorum usu cum Lacin-
 Ventriculo certò certius coaguletur, non
 video, quomodo infantibus lactentibus
 tutò & citra periculum exhiberi possint,
 quanta enim Lac coagulatum excitet,
 symptomata, nemini non notum est. Pu-
 tant quidem nonnulli, eò die, quò talia ex-
 hibentur, infanti mammas subtrahendas,
 sed an hoc satis commodè fieri possit, nu-
 trices noverint, & quis scit, an ventriculus
 ab omni lacte, quod paulò ante infans
 suxit, adeò sit vacuus, ut nihil in eò re-
 manserit, quod coagulari queat, si verò &
 ante & post exhibitionem acidorum ab
 uberibus arcendus infans, quomodo diu-
 turnam hanc abstinentiam sustinebit? Ve-
 risimile præterea est, aciditatem illam Tu-
 nificis ventriculi fortius imprimi, ut pauca-
 rum horarum vel unius diei Terminò pe-
 nitus elui aut absumi possit, unde tutius
 esse puto, ab acidis abstinere, & iis uti, quæ
 citra incommodum urinas movere va-
 lent Ex hoc Auctore hanc cautelam mu-
 tuò sumit Hofmannus Meth. med. p. 186.
 quam vide sis. Proinde errant, & non levi
 injuria afficiunt Tincturam bezoardicam,
 qui ejus usum penes omnes infantes da-
 mnant,

mnant, quafi ſemper & ubiqve Epilepſiam induceret; Committunt enim Fallaciam ſubjecti, vel ſi mavis, Accidentis. Tantum enim abeſt, ut per ſe Tinctura bezoardica unqvam Epileſiæ cauſa exiſtat, ut potius eam tollat, & præcaveat. Per accidens autem epilepticos motus producit, quia in lac incidit, & *iis exhibetur, quibus non erat exhibenda.* Siqvidem ut p urimum Epileſiæ Infantum, ſi ex hereditaria diatheſi oriundam idiopathicam & dentitionem comitantem excipias, à lacte coagulato oriuntur, hoc non Tinctura bezoardica acidula ſed aliis Præcipitantibus, acidum imbibentibus, invertentibus, anodynis, & Archeum ſtomachi furentem ſedantibus diſſolvi & attenuari debet. Qualia ſunt CC. ph. pp. cum aliquot guttis ſpir. CC. vel * volatilis falſi, Unic. foſſile, Terra figillata, Cinnabaris nativa, cum pulveris anodynii & o aromatici ſpiritûsve volatilis falſi tantillô &c. Itaqve in Compoſitis ejusmodi aliàs polychreſtis probe attendendum eſt ſingulis Ingredi-entibus, eorumqve qualitatibus occultis vulgò ſic dictis, primis & ſecundis, aliàs *πάλχησα & πολύχησα ſunt κακόχησα & δύχησα*

δύσχεστα. & sphalma practicum committi potest, non sine jacturâ sanitatis & vitæ diluendum, *si non competenti subjecto, & Morbo & genuino Morbi tempore porrigantur.*

4. Errant quoque, qui Prægnantibus eam promiscuè propinant, quia ex parte, emmenagoga est, ob radices alexipharmacas, myrrham, spir. ☿ Pulv. viperinum, & hac ratione abortum & sanguinis fluxum per uterum causari poscit. Hinc D. Hofmannus in MSC. in Febribus, inquit, Prægnantium Θia antifebrilia ex ☉ & ☉lo parata, omnia exulare debent. *Itemq̃, Tinctura bezoardica*, Elixir Proprietatis, quia nimium expellunt. Hæc Hofmannus. Quamvis hæc ipsa de dosi largiori intelligenda sint, mediocris enim dosis, salubrioris spei est cum & spir. ☉li, & opium ipsi inexistant, quæ vi leniter adstrictoriâ & anodynâ prædita sunt.

5. Quando nimis camphorata est, *uti passim venalis est*. Hæc enim plus vice simplici Capitis intensissimos dolores & deliria ante consuetos in Ungaricis dies in tenerioribus eruditis excitavit. Huc pertinent omnes illæ cautelæ in Camphorâ exhibendâ necessariae, quas inculcat Mæ-

bis Anat. Camph. p. 102. Si scilicet Tinctura bezoardica camphorata est.

6. Quando in Febribus Malignis ferè quotidie ea exhibetur, viresqve sic cum sanguine ægrotantium incassum dissolvuntur. Vide Epistol. honor. Excell. Wedelii.

7. Tutiùs intra corpus sumitur, quando primæ Viæ Humorù vitiosorum saburrâ expurgatæ sunt, quàm si ipsis adhuc scateant; quia Humores noxii in ventriculô & intestinis stabulantes hac occasione ad massam sanguineam non citra ingentem Naturæ confusionem rapi queunt. Proinde notam merentur & animadversionem, quæ cum à primô hujus Tincturæ Condo, tum ab Hofmanno dicta sunt & inculcata, prioribusqve paginis ex MSCtis ipsorum & in lucem editis scriptis citata, cap. de Fine & usu Tincturæ bezoardicæ, *quòd scilicet Tinctura bezoardica promiscuè & tutò circa singulorum Morborum initia, itemq; quando malè habemus, aut habere sentimus, quando species Morbi vel Febris nondum innotuit, intra corpus assumi queat*, quicunqve etiam humores maligni vel benigni circa primarum viarum anfractus præ

præ existant, vel ecudent, quæ vel Clysterem, vel Emeticum, vel aliud quodcunqve pharmacum postulant. Cum enim Tinctura bezoardica κατ' ἐξοχήν sit diaphoretica, Diaphoreticis autem exacta medendi methodus certi temporis & usus momentum præscribat, neq; omni Tempore Morbi ea in usum trahenda sint, prudentia sanè medica hîc requiritur, uti hâc de re prolixius & nervosius cum Deo in *Sciagraphiâ nostra de Sudoriferis circa genuina Morbi Tempora* acturus sum. Quod etiam monet Clarissimus Holterhof, qui Principiorum Helmontianorum chaos in ordinem dispecere & digerere tentat, Discursu Med. de Erroribus Medic. cap. 1. de Febribus §. 5. Ante exhibitionem, inquit, sudoriferorum sordes excrementitiæ vitiosæ, quæ in primis viis hæreere, ex dolore, æstu, nausea, angore, aliisque signis cognoscuntur, prius expurgentur, vel vomitorio, vel laxante aliquo Leniore, prout materiam ad superiora vel inferiora vergere videmus. Quamvis nec hoc *absolute* negandum sit, quod in dubiorum adhuc Morborum complurium Inîtio non incommode detur, vel vulgi exemplo, Su-

K 2

dorife-

doriferum adsummentis cum levamine, Et Effectus horum salutare respectu Lymphæ, sanguinis, pororum &c. plures atque plani sunt. Nec simpliciter in omnibus Materiæ præparatione, viarum primarum evacuatione &c. opus est. Imò Ipsa Diaphoresis est ê Remediorum Universalium Censu. *Absit tamen abusus*, (de quo loquimur in hac Notâ) & Medicus rationalis etiam prima Zizaniæ Germina dignoscât.

8. Neglectus veræ & sufficientis doses multum quoque vires Tincturæ nostræ bezoardicæ sufflaminare potis est.

Exemplum suppeditat Palpitatio nostra Tincturæ bezoardicæ Usu profligata. Hujus enim ziii usque ad $\text{z}\beta$. post fixationem $\frac{1}{2}$ ii, ingruente illa symptomatum à $\frac{1}{4}$ re $\frac{1}{2}$ li attracto, syndrome, assumsi, & si non assumissem, sed guttulis consuetis 40. vel 50. acquievisssem, majori proculdubio nisi Hostis intestinus robur vitale, prostravisset, pessundedisset, oppresisset, neque tamen tunc, primâ scilicet vice, sufficiens erat pondus, rediit enim Paroxysmus horâ 2. post noctis meridiem, satis manifestô indiciô, dosin remedii causæ peccan-

peccanti nondum fuisse convenientem, alias unô quasi impetu hostem expulisset. Notari tamen velim, Tincturam bezoardicam eô tempore tantum cum spir. vini optimo quidem, non tamen rectificato, non adeo camphorato, præparatam fuisse. Si verò spir. vini rectificatori subiectus fuerit, subtilior est & volatilior, eamque ob causam parciore dosi Tinctura exhibenda est. Potest tamen ad 3jß. sine noxâ exhiberi pro unâ vice pro diversitate Indicationis, ætatis, Temperamenti &c. Spectant hûc, quæ extant in Excell. Ammanni Schediasm. supra citato: Dosi, inquit, si requiras, variat Ea tam ratione, Ætatis, sexûs, &c. quàm ratione Usûs. communiter vix 3.ij. excedunt. Cavendum autem sedulò, ne committatur in Dosi Error, nam facile potest exinde Febris excitari. Narrabo Historiam, quæ Amstelodami contigit: Comes meus ante quadriennium ex Angliâ mecum redux incidit Amstelodami ex Usu Hæcum in Febrem Tertianam intermittentem. Hæc à me Methodi Lege tractata, post 7. circuitus cessabat. Ut Reliquiæ dissiparentur, & Reditus In Patriam maturari pos-

ri possit, auxilium à me rogabat. Post le-
nem Purgationem Ego hanc Tincturam,
usui meo, si forte opus, dicatam, Ipse tra-
didi unā cum Vitro, (Mixtura simplex
tunc temporis Ibidem non prostabat) di-
cendo simui, ne dosin consuetam excede-
ret, quod se facturum affirmabat. Effe-
ctus, sudor scilicet hac nocte erat exopta-
tus. Sed animadvertens ille Euphoriam,
eò ipso Mane, me insciō aliam Dosin, ut
Iter eò citius possit Instituire adsumsit,
quò facto sudor iterum secutus copiosus,
Vires nimium prostratæ, & Recidiva pro-
vocata est. Sed hæc ὡς ἐν παραδείῳ. Proli-
xius & magis perspicuè olim DEO dante
in *Historiā Doseos Medicamentorum exaltatæ*.

9. Inter Opposita meritò censetur Pre-
cium Tincturæ nimium, quod in decuplo
vel duo decuplo vel amplius penes non-
nullos redit & refunditur; cum tamen
lib. 1. Tincturæ bezoardicæ seu xxvi. satis
tolerabili preciō parentur. Imprimis, quā-
do *Materialia*, ut vocant, magnā, quemad-
modum fieri solet, quantitatē & ita viliori
precio Nundinis Lipsiensibus coëmun-
tur, & spiritus ☿ & ☿li propriō Marte de-
stillantur. Quamvis si fortis Ementium
pin-

pinguioris vel tenuioris rationem habeas, nihil prohibet, quin ζi . dimidiô Joachimico Ditioribus dispensetur. Dosis enim, quando guttis 60. absolvitur, duodecim nummis hōc modo habetur, pro quibus Decoctum Galenicum sudoriferum parari non potest. Et quid tandem sunt duodecim nummi, si sanitatem contrā æstimes, & utilitatem, quæ redundat in eam, per usum Tincturæ Polychrestæ?

10. Est Misochemicorum Contemptus, qui uti omnia Mineralia & Calidiora Vegetabilia, quæ sub spiritibus, Essentiis & Tincturis vires suas asservant, ut plurimū contemnunt, ita quoque huic Tincturæ non ita prolixè fortè favebunt. Imprimis ob spir. Oli & ♀, quorum hostes ἀπορροήες sunt. Vide quæ in *Discursu de spir. vitrioli* & ♀ capite *de opposito*, ubi de Calumniatoribus horum spirituum agitur, collēgi ex Tentzelio, Conringio, aliisque & in ordinem redēgi, argumentaque Adversariorum prolixâ responsione refutavi.

11. Supereſt Crimen ingens, in quod cum *Dispensatore suô fideli* vocatur Tinctura nostra bezoardica, quod satis intelliges, quando sedulâ anagnosi dignaberis, mi

Lector, Literas ad Illustre Collegium Medicum Lipsiense missas, ejusqve Responsum reciprocum. Proinde lubet hûc transcribere *ex Ammanni Med. criticâ* p. 4II. seqq. qvîcqvîd hâc de re habetur; *Digna enim est qvæstio & responsio duabus vel tribus hisce paginis;*

C A S U S.

Barbitonfor, qvôd genus Hominum in penetralia sacrae Medicinæ illôtis manibus irrepfit, nec ventosô Chirurgiæ titulô contentum, morbos internos curare & pharmacâ propinare pluribus thraſonicè audet, qvôd verò de jure iis non licitum, probante Paulô Zachîâ *Qvæst. Medicoleg. L. 6. T. I. p. 9.* Talis, inqvam, Barbitonfor præteriti anni Mense Decembr. pluviosâ cœli constitutione peractâ in viciniâ V. S. domum reversus corripitur Febre cum rigore, *calore qvoad externum Tactum non aded intenso*, doloso tamen, cum intensissimis capitis doloribus, & summâ Virium prostratione; *Is die demum sextâ ab invasione morbi* à qvôdam Medico 2. milliaribus ab illô oppidulô degente per literas auxilium efflagitavit, referens se Purgans Medicamentum qvoddam adhibuisse, absqve

absq̃ve omni tamen alleviatione, *morbūq̃ nō factum remissiore, sed intensiore.* Medicus mali moris febrem, nempe *continua malignam* esse perspiciens, alexipharmaca, quæ ab infelici medicaſtro propriæ fortunæ & miſeriæ fabro neglecta, erant, ſvadet. *Mittit ergò Tincturam bezoardicam, præſcribit pro doſi 60. gutt. aſſumit eger eâdem die ad huc præſcriptam doſin. Quid ſit? Die 7. ſeq̃vente non ſit alleviatio, ſed ſuboritur Cæcitas, & poſtridiè, nempe die 10. Morbi moritur eger. Jam plurimi nobiliſſimum Medicamentum hoc optimè etiam præparatum accuſant, cauſam fuiſſe ſubitæ cæcitatis, Medicum, convitiis onerant, & homicidii patrati arguunt.* Biſfronti Janô opus eſt, ante & poſt ſe reſpiciente, q̃vi de hujus Caſûs hitoriâ rectè & medicè judicare cupit. *Impoſſibile dico ab alexipharmacô & q̃videm tali, ubi nulla violentiora Metallica addita ſunt, Cæcitatem & mortem poſſe oriri.* Non novum eſt, Medicamenta Chemica diffamari propter ſocia pericula, quæ interdum ex violentioribus ab imperitis parata & adminiſtrata proveniunt, aſt non omnia chemica ex Metallis parantur. Chemia enim etiam Vegetabilia in meliorem ſtatum ſolet con-

vertere. Si igitur illa Vegetabilia ex suâ naturâ non sunt deleteriæ q̄ualitatis, multo minus ex meliore præparatione illam accipient; *Cæcitatem potius à Purgante ortam fuisse, non dubito adstruere.* Quale illud fuerit, quod usurpaverit, non liquet. Sed quid crebrius in ore Barbitonforum & rio vitæ, & iô dolci, Turpetho, Floribus †, aliisque, ex violentioribus Metallicis, paratis? Quæ ipsi imperiti *imperitè præparare* conantur, aut ab agyrtis & cinifionibus vili precio emunt. Ex talibus Medicamentis cæcitatem facile suboriri posse, Testis est magni nominis Medicus Hildanus, qui in Epist. med. 41. aliquot habet exempla; inter alia scribit: Matrona ad Lacum Lemannum sumtô medicamentô ab agyrtâ præparato *intra Triduum non solum visum, sed etiam vitam amisit.* Alia dolore capitis laborans cum Medicamentum purgans ab imperito Barbitonfore, verba sunt Hildani, accepisset, de Visu periclitatur. Quod idem Medicus ep. 92. aliô exemplô confirmat. Insuper cum Venena assumpta facile cæcitatem inducant, Teste Tulp. L. 1. observ. Med. c. 31. aliisque *quidni, etiam maligni Humores in corpore geniti & venenata-*

tam

tam naturam habentes, idem Malum in Talibus febribus efficere possint? Quid tandem, dicendum de intempestivo Purgationis tempore? Qvis docuit Barbitonforem in malignâ Febre ante diem 14. Purgans solutivum, de Laxativis alia res est, exhibere? ut Humoribus malignis vehementer agitatiss, qui alias mobiles nimium, ad partes debiles sed nobiles fiat metastasis; unde cœcitas orta, & reliquæ vires, malignitate cordi altius infixæ, prostratæ. Legendum ipsi prius fuisset, quid clarissimi Medici & inter alios Senn. Instit. l. 5. p. 2. f. 1. de vitandâ purgatione in Malignis annotaverit.

Responsum Facultatis Medicæ.

Dolendum sane, & quidem maximè dolendum, eò deventum esse hisce nostris ætatibus, ut Barbitonfores plurimi, non dico omnes nihil nisi Barbam radere, caput lavare, venam Secare callentes, non tantummodò periculosissimos affectus manu imperitâ, & rastrô potius digna, nullô medicô in consilium vocatô, tentare non erubescant, sed etiam, quod adhuc majus, Morbos internos, nullo habitô vel causæ Morbi, vel Symptomatum maximè necessariô respectu neglecta quæ verâ Methodo

thodô ausibus temerariis, vel desperatis potius, sese Hominem, DEI Templum, tractare non considerantes, sanare non vereantur. Quibus autem successibus suô potiantur Fine, testantur, proh dolor, Exempla Tragica non infrequentia. Talis fortunæ sibi ipsi etiâ fuit Faber iste Barbitonfor, *qvi Febre malignâ, qvôd præsentiâ signa evincunt omnia, correptus, Purgans medicamentum assumsit; Hic, hôt nihil proficiente, sed malô singulis horis ingravescente, medicam demum implorat opem, ab hac methodicè consulitur alexipharmacum, nempe Tinctura bezoardica, & hoc serius exhibitum Humores suâ naturâ satis malignos, & Purgante inconsultò adsumtò, auctos, edomare non valuit, sed suboriri cæcitatem & mortem, insequi, concedere fuit coactum.* Summâ autem admiratione is facti sumus certiores, non deesse quosdam, *qvi causam qvâ cæcitat, qvâ mortis Tincturæ bezoardicæ obtrudere audeant, cum ex fortioribus metallicis, quæ malè audiunt nonnullis, licet rectè præparatis, summa fiat injuria, eam componi putent.* Verùm impossibile certè est, *Tincturæ bezoardicæ, suam bocce malum debere originem. Cum enim illa ex meris Vegetabilibus,*

libus, nullò reverà ingrediente fortè Metallicò eliciatur, vel Lippus videt, illud malum ab hujusce usu excitari non potuisse. Quantum insuper utilitatis per 30. annos quotidiè illà permagnà in Peste Anno 1637. hancce urbem ut & alias urbes mirum quantum infestantes; nec minus in febribus malignis & pestilentialibus Methodicè exhibita, illa humano contulerit Generi, testabitur non nostra Lipsia solùm, sed plurimæ diffusæ regiones, quæ expertæ & jam jam experientes divinâ Gratiâ nobilissimas hujus Medicamenti vires, à venenatæ invidiæ linguâ sunt vindicaturæ. Et tantum abest, ut unicum audiverimus, qui simile quoddam perpersum sese qveratur, ut potius vires ejusdem deprecaverint omnes. Quomodo igitur hîc notas suas exuere qualitates, solumq; istum Barbitonforem contra naturam suam enecare valuit? Purgante potius àuscidus propinatô imperitus iste Barbitonfor violentas sibi ipsi intulit manus, quod fortasse ex ꝑ vitæ vel antimonio malè præparato componebatur. Hæc enim non rectè correctæ, sæpissimè & cæcitatem & alia gravia symptomata excitasse, plurimorum evincit auctoritas & experientia. Positô autem, adsumtum Purgans non fuisse malè correctum metallicum, sed

sed simplex vegetabile, utiq̃ve & cœcitate & mortem hîc accersere non fuit insufficiens. Neq̃ve enim decet in Febre malignâ, & quidem Hyemali tempore cœloq̃ve pluvioso instituere Purgationem. Si commune illud dicterium: In Febre maligna purgare est enecare intellexisset, illud non adhibuisset. Ita enim Humores fermentantes & à malignitate nimis agitados magis agitavit, Humores ad cerebrum, partem nobilem jamdum raptos, quod acutissima docet Cephalalgia, magis movit, vires debiles debilitavit, motum naturæ & expulsionem per poros cutis impedivit. Humoribus malignis commotis alexipharmaca requirantibus, Purgantia præbuit, & sic flammæ oleum infudit; proinde malum hocce in proprium, quod dicitur, Non potuit non cadere caput. Utinam iners & audax Barbitonorum grex miserabile hoc exemplum intueatur, & imposterum cautius mercari discat. *Huc usq̃ Collegium medicum ejusq̃ Proceres.* Ex quibus omnibus patet, quod Tincturæ nostræ Bezoardicæ originem cœcitatis adscribant Antagonistæ. Præsupponimus enim ex communi Nomine & Tem-

& Temporis connotatione intelligi hâc Tincturam bezoardicam D. Michaëlis, quæ ex corticibus, radicibus, & Herbis alexipharmacis diaphoreticis, per bigam illam spirituum in virtute suâ exaltatis, constat. Quamvis autem ejusmodi Effectus seu *εὐεργεσία* huic Tincturæ per se, adsignari nequeat, aliàs aliis quoque idem contigisset, qui eâ usi sunt, quod tamen, nemini forte ex tot millibus accidit, qui hanc Tincturam summa cum Euphoria usurpârunt. *Per accidens tamen cæcitatem, inferre potuisse Tincturam nostram, statuere, non omninò videtur ἀποπρὸν esse.*

I. Quia Facultatis Medicæ antistites Illustres ipsi asserunt, Humores tam ob naturam Febris malignæ, quam ante adhibitum Purgans in magna fermentatione, constitutos, eosque à Purgante Pharmaco à circumferentia ad centrum raptos fuisse, contra Naturæ motum per poros expellere conantem. Quod si verum hoc est, uti est, facile fieri potuit, ut vi calidioris Alexipharmacii nostri Humores agitati adhuc magis agitentur, & motu quasi retrogrado à centrô ad circumferentiam denuò pellerentur; Hinc facile pars eorum

rum ob mobilem hinc inde fluxum & perturbationem versus Nervos opticos propelli eosqve obstruere potuit. Purgante enim Pharmacô Humores maligni ad intestina primùm deducti, dein Alexipharmaco hōc sudorifero à centro ad circumferentiam denuò propulsi sunt, ut ita perqvàm facili modô obstructio in Vasis Opticis existere potuerit, imprimis cum jamdum colluviem, vitiosorum humorum in capite præsentium vel saltem irradiationem Cephalalgia indicaverit.

II. Accedit, qvòd Tinctura bezoardica die 6. adhibita fuerit, qvô Natura circa motum criticum occupata est, & sanguinis plena ad est fermentatio. Hinc facile fieri potuit, ut irritata Pharmaco calidiori Partem malignorum Humorum ad oculi regionem depōneret, imprimis si ad præcipationem & humorum separationem aliquvô modô à Natura tentatam unà respicias. Humores enim jam separati vel separationi inhiantes accedente qvôdam stimulô & verbere qvafi facilimè ad hanc vel illam corporis Partem inclinant. Neqve enim

III. Qvæcqvam ad rem facere videtur, qvando

quando dicitur: Tincturam bezoardicam ex nullô vehementiori Metallico constare, proinde cœcitatem inferre non potuisse. Spiritus enim Oli omninò progenienti Metallicam agnoscit; & leve quoque benignumque Naturâ suâ medicamentum vel è regnô vegetabili desumptum, genuinô tempore Morbi non exhibitum, multum damni apportare potest. Siquidem *Tempus Morbi probè observare cardo est omnis Therapiæ*; Hinc occasio præceps dicitur; Sect. 1. aph. 1. Nam medicamenta, non tantum rectè præparata, sed & verô & genuinô Tempore Morbi exhibita sunt, *θεῶν χεῖρες*, aliàs sunt *χεῖρες* &c. Bruno Seidel. d. M. l. 1. p. 79.

Et fatius fuisset, si 6tô die locô Tincturæ bezoardicæ, tanquam è calidiorum Medicamentorum genere fuisset exhibitum magis temperatum bezoardicum. Verè enim dixit, & scripsit Excell. Ammanus l. c. in Discursu super hunc casum: *An Tincturâ bezoardicâ aliquem possim interficere, quærebatur ante aliquot annos in loco Concilii? Dico quod sic, accedente abusu, neglectâ dosi, & aliis circumstantiis; addo Ego: specie & Tempore Morbi, non observatis.* Nota

hic, quæ Crollius habet Basil. chem. p. 165. Natura, inquit, confortata per *Αγμίθων* seu insensibilem transpirationem sæpè etiam criticè per hæmorrhagiam spontè cõcitatam Materiam morbidam deponere, & exonerare magnò ægrotantis levamine & salute insperatâ consvêvit. Quæ verba potissimùm intelligenda sunt de Tempore, quod dies criticos antecedit, juxta Hartmanni notas p. 168. *Semper, inquit, ante dies criticos Natura confortanda est.* Sed ignoscant, quæso, modestæ huic Epicrisi & Amori Veritatis Absentium Manes.

CAPUT VIII.

De

Medicamentis, quæ Symbolicam & extemporaneam cum Tincturâ bezoardicâ constituunt formulam, seu de
Comparatis vel Cognatis Tincturæ bezoardicæ.

I. **Q**Vando deest hæc Tinctura nostra bezoardica, aliæ & extemporales formulæ extrui possunt, quæ Symbolicam & homogeneam vim obtinent. E.g.

Rec. Rad. carlinæ

enul.

zedoar. ā 3vj.

Cog. in lb j. ▽ font. Col. Rec. 3vj. adde

essent. myrrh.

Croci

opii

castor.

Campb. ā 3ß.

⊖ *viperar. 3j.*

⊖ *3iß.*

⊖ *li 3ß. vel Roris miner. acidi zij.*

M. In fictili S. (Gift-treibendes Fieber-Träncklein/ oder sonderliches Bezoar = Träncklein auf 4. mahl (so es von nöthen ist) in warmen Biere mit Butter oder in Citronen Syrup.

Vel

Rec. Extract. enul.

zedoar.

carlin. ā 3ß.

Mistur. simpl. seu spir. de trib. proport.

prepar. 3iii

⊖ *viper. 3ß.*

essent. opii.

Croci

Castor. ā 3j.

L 2

Campb.

Camph. ʒß.
myrrh. gr. xv.

Succi limon. ʒj

Syrup. berb. vel fl. pap. rh. ʒv.

M. In fictili S. Bezoardische Mixtur; davon
 das vierdte Theil/mit einem guten Schweiß.

Vel.

Rec. Theriac. Androm. vel Mitbrid. ʒj.

☞ *Œli gutt. viij.*

♀ *vol. ʒj. vel **

☹ *viper gr. xii.*

Δ *fum. ʒiß.*

Syrup viol. ʒi. M. In fict. d.

Mixtur auf 1. mahl.

Vel.

Rec. Theriac. Andr. ʒiß.

Mistur. simpl. rectè pp. ʒj.

☹ *viper. ʒß.*

essent. camph.

opii ʒ g. vj.

Syrup. de scord. ʒiv. M.

In fictil. S. Mixtur auf 2. mahl.

II. Mistura simplex genuinô modo præpa-
 rata, ita ut ☞ Theriacalis efficacis sit vel
 infusionis vel destillationis, spir. ♀i verò &
 ☹li

¶ Oli aptâ proportionē admisceatur, magnam cum Tincturâ bezoardicâ affinitatem habet. Hinc quoque Excellentissimus quidam Medicus: Tinctura, inquit, bezoardica nihil est aliud, quam Mistura simplex colorata, & ratione precii, non, verò ratione efficaciam exaltata, uti loquuntur, qui peculiarem enchiridion hic jactitare solent. Quamvis Epicrisis hæc Insignis Practici, non ἀπλῶς vera esse mihi videatur. Siquidem

I. *Infusa & utis efficaciora sunt.*; Hinc Excell. Ludov. p. 262. Pharm. Infusa simplicissima quoque cum ardente communi vel prius à parabilioribus gratioribusque abstractio spiritui, ritè parata, saltem pollentioribus aliquot extractionique reverà subjectis debitè saturatâ destillatas omnes, scil. γs vitæ, Tincturas, & Essentias alexipharmacas manifestè antecellunt.

Proin non facile quis inficias ire potest, spiritum Theriacalem & utum ab Infuso nostro Theriacali longè quoad vires unitas superari. ὁμόφθοροι hîc habemus Zvvelferum, qui Mantissa herm. p. 430. de spiritu theriacali & infuso ita judicat:

Spiritum Theriacalem camphoratum per infusionem parare satius esse puto, quàm per distillationem, ratio est, quòd peractâ distillatione, si modò præscriptô conficiatur, potior pars in fundo remaneat, non solum Theriacæ, sed etiam Myrrhæ & croci. Si itaqve libuerit, fiat ejus præparatio in hunc modum:

Rec. Myrrh. opt. ʒiij.

Croci austr. ʒj.

Quibus incisis & contusis affunde spir. vini rectif. ʒvi. Digerantur aliquvandiu, Tinctura decantata filtretur; postea ex residuo, Myrrhâ scil. & croco jam semel extractis, affusô recenti vini spiritu paretur extractum, quod ad justam consistentiam abstractum, superiori essentia addatur. Tandem etiam

Rec. Theriac. Androm. ʒv.

Cui superinf. spir. vini vel Junip. ʒv. factaqve digestionem separetur liquor, qui si possibile est, filtretur, & superiori Essentia ex Myrrhâ & croco paratæ jungatur. Postea solvantur in ʒj. spir. vini rectif. Camphoræ ʒij, quæ similiter cum prioribus mixtis essentiis uniantur. Unitæ hæc essentia

essentiæ omnes *lenissimò saltem calore vel tepore* in vase optimè clausò & altò septimanâ unâ vel alterâ digerantur, factaqve colatura & iterata filtratione Essentia deniqve usui asservetur. Hujus Processûs formulam, quamvis huc directè non pertineat, ideò transcribere placuit, *quod ferè coincidat cum Infuso Theriacali nostro, cujus supra mentionem fecimus, & satis sic genuina sit ac rationalis.*

2. *Spiritus Theriacalis magna pars è Theriacâ jam confecta vel per 8℥ vel infusionem saltem solitariam, non subsequa 8℥tione conficitur, qui hòc modò præparatus tam efficax, purus & rationalis non est, ac si pauca, efficacissima & homogenea alexipharmaca per se, æquali proportionem, sufficienti q̃ pondere recentia extrahantur.*

3. *Quando spir. vitrioli subtilior seu Ros mineralis acidus nec non spir. ♀ volatilis & oleosus, genuina proportionem spiritui Theriacali miscentur, nullam ferè præ Mixturâ simplici Prærogativam obtinet hòc respectu Tinctura bezoardica. Quem verò latet, loco spir. ♀ volatilis oleosi vulgare quoddam stigma vitriolico ♀reum acidulum, locò verò spiritûs vitrioli subtilioris gravem il-*

lum, ponderosum & causticum ferè spiritum ab Ardelionibus emtum, nulla habita proportionè spiritûs vitrioli & ♀ à Pharmacopæis qvotidiè dispensari, aliisq; medicamentis, & ita qvoqve spiritui Theriacali in præparatione Mixturæ simplicis superaddi? Proinde *Tinctura bezoardica, qvoad primariorum Ingredientium Trigam, Medici rationalis propriis Manibus preparata, & verè, ut hõc termino utar, proportionata multis parasangis præcurrit Mixturam simplicem.* His suffragatur qvoqve Möllenbroccius de Arthrit. v. scorb. p. 83. *Tinctura,* inquit, bezoardica, malè à qvibusdam Mixtura simplex santalo rubro tincta nominatur & Hæc pro ea venditur, maxime enim *Tinctura bezoardica & Mixtura simplex* inter se differunt. Huc usq; Möllenbroccius. Ob spiritus ♀ cum Theriacali & Oli spiritu non proportionatam miscellam, sinistramqve præparationem, procul dubio non adeo est diaphoretica. *Mistura simplex,* inprimis quando consvetas guttulas in dosi non transcendunt Therapeutæ. De qvõ conqueritur Medicus qvidam sagacissimus Prodro-mo Chirurg. infus. §. 6. p. 12. Sigillatim, inquit, *Misturæ*

sturae simplici Paracelsicae legitimè quantumvis factae non leviter fui indignatus, utpote, quod medicamentum post Theriacae & Mithridatii confectionem, polyphemum & sudoriferum in Morbis acutis existimatum Regem non modo ipse frustra quandoque adhibui, sed aequè vanò successu ab aliis etiam me facile majoribus frustra nonnunquam adhibitum perspexi. Quod si enim subiisset venas, impossibile penè fuisset, ob spiritus Theriacalis miscellam sudorem non movisse, in his maximè, qui stragulis benè cooperiebantur, & vias primas ab impactu humorum habebant liberas. Unde damnaassem propè Ejus Usus in curâ Agonizantium quorundam, quia adstrictiora ipsius à Glo dependens Vis mihi erat valdoperè suspecta. Hæc ille.

Etenim si spir. ☿ propriâ Medici manu destillatus volatilis & oleosus genuinò pondere spiritui Theriacali & Oli miscetur, & postea legitimâ dosi exhibetur, sudor satis largus erumpet. Spiritus enim Tartari potissimus diaphoreses auctor est, non miscella Theriacalis. Notum verò est, quod locò spiritus genuini Tar-

tari acidum ardelionum stigma à Pharmacopæis sæpissimè coëmatur, & Misturæ simplici commisceatur, quæ forte 20. guttulas illius stigmatis singulis dosibus nuptas habet, cum tamen vel 60. guttula stigmatis hujus Tartarei acidi solitarie sumtæ vix cutim madefaciant, quod propria Experientia non unâ vice me docuit. Proinde Mixtura illa simplex vulgaris *Cadaver* quoddam est Mixturæ alexipharmacæ, quando *genuino & in pondere sufficienti spiritu Tartari* destituitur. Nec provenit imminuta diaphoresis à spir. vitrioli venas constringente, & atomos reliquorum ingredientium diaphoreticas quasi figente, uti putat Excell. ille VIR, cui sententiæ & ipse obviam it & contrariatur D. Dan. Horstius in responsoriis p. 45. Chirurg. inf prodrom. Medicamenta, inquit, cordialia, acidiuscula nihil sinistri efficiunt, non enim omnia acida semper & ubiqve adstringunt, maximè in Morbis & febribus malignis, ubi in specie Mixtura simplex Quæ ritè parata insigne quoqve est deoppilativum pharmacum, ut & clyffus & acidulæ & alia Quæ, ut immeritò ab iis metuenda sit vis adstrictoria, si præsertim cum

cum camphorâ & aliis alexipharmacis
misceantur.

Accedit, quod vis diuretica, incidens,
attenuans, & diaphoretica etiam in spiritu
vitrioli curiosè non rectificatô lateat, quæ
supra ex Schrödero, Odoardo de Pepulis
& Hofmanno adducta est. Imò posito,
spiritui vitrioli, juxta incidentem & aperiti-
vâ inesse quoque vim adstringentem,
per spir. tamen Vini partim, partim verò
✠ tanquam unicum Tincturæ hujus be-
zoardicæ & genuinum Menstruum, ita
ea infringitur, ut Θ ia acida & Θ sa harmo-
nicè quasi coëant, & vi unitâ operentur.
Assumitur quoque spir. vitrioli subtilior,
seu Ros mineralis acidus & paucâ quântita-
te, si reliquum Theriacalis & Tartarei spi-
ritûs pondus supputes; Hinc unâ dosi Mi-
sturæ simplicis vel Tincturæ bezoardicæ
vix guttæ i v. spir. vitrioli adeò tamen in-
fracti & quasi alcalisati unâ exhibentur,
quæ neque venas constringere, neque
vim diaphoreticam Reliquorum sufflami-
nare possunt. Hinc patet, quàm labilis
sit Ratio nostra in argumentando, quando
in Genere, & non probè ponderatis omni-
bus circumstantiis de re aliqua judicare,
præsu-

præsumimus. Neq; enim, quod pace tanti viri monere liceat, sufficit dicere: Mixtura simplex nullius precii & valoris est, in Febribus malignis, quia spir. vitrioli acidus vim habet constringendi, astringendi, obstruendi. Siquidem.

1. Dubitatur adhuc à Multis, an spir. vitrioli adeò sensibilibiter adstringat & obstruat, quin potius attenuet, incidat, uti ex superioribus constat.

2. Pondus quoque spiritûs vitrioli in singulis dosibus Mixturæ simplicis examinandum est; an tanta sit ipsius moles, quæ tam noxiam astringendi vim post se relinquare possit, contrarium verò patebit ex supputatione superius factâ.

3. Circumspiciendum probè est, num Corrigens quasi quoddam adsit acorem, infringens, quod omninò sunt Æia alcalica & Æsa, ex Theriacâ, viperarum additamento & spir. ♀ vel * reviviscentia, quæ omninò Acidum infringunt.

4. Inquirendum quoque est, antequam *ingenere* de aliquâ re iudices, in Præparationem singulorum ingredientium alicujus Compositi, ne per se Medicamento tribuas, quod malæ vel seqviori Præparationi

rationi tribuendum est. Notæ enim sunt ubiq; Pharmacopæorum Fraudes, Negligentia, Ignorantia & quid non?

Manet itaq; inconcussum; quod Mistura simplex *in se* considerata & *genuinè preparata* ex genuinè præparatis legitimeque mistis optimum & polychrestum sit Medicamentum, cum Tincturâ bezoardicâ nostrâ ex omni parte symbolum habens, attamen hâc ipsâ aliquô modô inferiorius, quod verò, (repeto τὸ ἀνευ παρασκευασίας;) Pace Tanti Viri dictum esse velim, quem cætera maximi æstimo, & sanctissimè colo.

Superpondii vice adjicere placet aliqualem & ulteriorem Thesin & Antithesin, quâ opposita juxta se posita magis elucescunt, & Natura symbolica ac homogenea Tincturæ bezoardicæ & Misturæ simplicis stabilitur. Animi saltem gratia.

I. THESIS

MIXTURA simplex *Rectè, Plenè propriisq; Medici Manibus* parata, & Tinctura bezoardica modô supra descripto confecta, specie non differunt, sed amicum inter se symbolum & Naturam prorsus homogeneam habent.

Quia

Quia utrumque Medicamentum convenit secum ratione 1. Numeri Ingredientium 2. Naturæ 3. Doseos 4. Virium.

Tinctura enim & Mistura recipit

1. Spiritum Theriacalem camphoratum, vel Infusionem Theriacalem, spir. ☿ spir. ☼, vel hujus locô Rorem mineralem acidum.

2. Triga horum spirituum in Tincturâ bezoardicâ non aliam & ab eâ diversam induit Naturam, quam habet in Mistura simplici.

3. Dosin utriusque Medicamenti eandem probant hoc modo Ratio, Testimonia Auctorum & propria Experientia.

4. Vires eadem sequuntur eandem Naturam, Numerum Ingredientium &c. Vide append. de Misturâ simplici.

II. Antithesis levis armaturæ. Dicunt Antagonistæ:

Mistura simplex specie differt à Tinctura bezoardica, & aliam plane Naturam habet:

Quia

I. In Mistura simplici tria tantum sunt Ingredientia, in Tinctura bezoardica quatuor,

tuor, nempe ~ Theriacalis, camphoræ, ☿
& ♂tis diaphoreticus.

2. ~. ♂tis diaphoreticus ingreditur ~
Tincturam, non Misturam.

3. Non est colorata, uti Tinctura bezo-
ardica. Color purpureus verò non est de
Nihilo. Veteres hinc Confectioni Alker-
mes, ut egregias superaddant Vires, ad-
dunt Sericum. Medici filo purpureo, qvò
angvis strangulatur, tollunt feliciter angி-
nas Primeros. L. 3. c. 20. de Err. vulgi. Ut
& Renat. Moreau & Cl. Th. Barthol. de
Angin. Epidem. Neonymphæ ab Incan-
tatione sibi serico cavent, & hoc ipso Se-
rico rubro, qvò die Braut-Seide vocant,
Menstruorum immodicum fluxum co-
hibent. Aurigæ ab Equis Fascinum abi-
gunt panno rubro.

Resp. ad 1. Perinde est, si ve sumas spiri-
tum Theriacalem camphoratum conjun-
ctim, si ve spir. theriacalem & spir. cam-
phoræ seorsum, necesse enim est, ut ali-
quando uniantur ~.

ad 2. Neque spir. ♂ adeo superat spir. vi-
trioli vulgarem, neque spir. ♂ & spir. vi-
trioli vulgaris, absolutæ necessitatis sunt,
in præparatione Tincturæ & Misturæ.
Plus

Plus uterqve nocet,quàm prodest. Nimis enim præcipitat camphoram,nec non spiritus ☿ vel * volatilitatem frangit. Ros mineralis acidulus utrumqve hîc superat; subtilis tantum acor in Tinctura & Mistura reqviritur,sub qvo Camphora,& volatilitas Tartarea vel armoniacalis urinosa tutius latet.

Ad 3. Color non curat, sed tantum Fucus est Medicamenti: Mixtura simplex & Tinctura bezoardica, utraqve, sine colore extraneo præstant, quod præstare possunt. Sericum in confectione alkermes est inutile. V. Zvvelfer. Castellan. Eustach. Strobel. Excell. Lud. Pharm. mod. sec. appl. De Reliquis adhuc sub Judice. Lis est, & pleraqve superstitionem redolent; Et si vera essent, qvalis exinde sequela & applicatio ad colorem Tincturæ bezoardicæ.

Tantum.

APPENDIX COL- LECTANEA

DE

Mistura Simplici,

MEMBRUM I,

DE

Nomine.

Nonnulli Practici hodierni vocant hoc *Diaphoreticum Paracelsi in peracutis Mixturam simplicem*; Est nimirum Medicamentum compositum per se ex Tartari spiritu, spiritu theriacali, Myrrhâ & spir. vitrioli. Sed quod postea ad varias Mixturas quorumlibet aliorum Miscibilium, aliis Morbis utilium tanquam Basis usurpari & misceri possit; Ejus respectu vocatur *Simplex*. Crollius Basil. chem. p. 160. Rolfincius chem. p. 159.

Paracelsus vocat *Arcanum Caduci*, cujus curandi Fundamentum à vitriolo, & non aliunde peti debet. (quod tamen falsum est) *Mistura de Tribus*, seu de tribus spiritibus

M

etiam

etiam dicitur, Tot enim constat ordinariis ingredientibus, itemqve *spiritus* ♀ *compositus*. Et p. 254. l. c.

Consuetudine quâdam *Mistura simplex* dicitur, ad differentiam aliarum, quæ hanc agnoscunt basin.

Plures hanc *Mixturam simplicem* vocant, vel *Mixturam de Tribus vitriolatam*. Tentzel. Exeg. Chem. in Ang. Sal. p. 655.

Hofmanno audit *spiritus Bezoardicus* Meth. med. p. 143.

Ad Excell. Ludovico Gothano nomen *Mixturæ polychrestæ* Ipsi imponitur. Pharm. mod. sec. appl. p. 284.

Experientissimus D. Petri de Card. bened. p. 290. 291. vocat *Mixturam simplicem*, ♂ to ♀ eo *Theriacalem camphoratam*. Itemq; *Mixturam simplicem diaphoreticam*.

Dicitur quoqve ∇ *Pestilentialis camphorata Andernaci*, itemqve *Mistura simplex Andernaci*, *Mistura Paracelsica*. Polyphemus & uodoriferorum in Morbis acutis Rex. Vide sagaciss. Major. Chirurg. infus. Prodr. p. 12. A Mulierculis Lipsiæ vocatur die weisse Bezoar = Tinctur / quia saporem & odorem habet Tincturæ bezoardicæ, non colorem.

MEMBRUM II.

DE

AUCTORE.

Paracelfo Auctori tribuunt spiritum illum ê spiritu vitrioli, ☿ & ♀ theriacali compositum. Descripsit eum Joh. Guint. Andernacus de veteri & novâ Medicinâ Part. II. p. 658. ubi vide sis Senn. Inst. med. p. 1367.

Idem de Febr. p. 121. de coct. & Præp. Humorum. Mixtura illa, seu spiritus compositus ex spir. ☿ correcto, ♀ theriacali camphorata & spiritu vitrioli huc pertinet, *quem malè è Recentioribus quidam sibi vendicat*, cum tamen Descriptio integra extet in *Johanne Guinterio Andernaco* de novâ & vet. Med. part. 2. p. 657. & ejus rudimenta etiam in *Paracelfo* inveniantur.

Rolfinc. Chem. p. 150. Primus hujus Medicamenti Auctor est *Paracelsus L.* de Rebus nat. c. 8. Ubi vide sis. Hofm. Meth. med. p. 143. Spiritum vitrioli, ut vires acquirat majores, *Paracelsus* exaltandum docet, per spir. Tartari optimè rectificatum, & Essentiam Theriacalem camphora-

tam. Mæbius Anatom. Camph. p. 39.

Hujus Compositionis non primus est auctor Andernacus, ut quidam putant, sed Paracelsus, qui t. 6. c. 8. de vitriolo p. 189. 190. expressis eandem compositionem proponit; quam vide sis. Excell. Ammannus Schediasmate MSC. de Tinctura bezoardicâ: Non desunt, inquit, qui tribuunt Inventionem Misturæ simplicis Johanni Guintherio Andernaco, qui sub Nomine Aquæ Theriacalis camphoratæ, Eandem nobis descriptam reliquit. Alii Paracelso Heuretæ adsignant. Nam hujus Mixturæ Rudimenta adducit in L. de Peste ad Störzingenses & L. de R. N. c. 8. Verum enim verò, si Históriam Medicorum intueamur, deprehendimus, quod Hi duo fuerint coætanei; Imò Andernacus Ipso Theophrastô ætate & Annis si non superior, non tamen Inferior extiterit. Obiit enim Ille Argentorati in summo Senio constitutus Anno 1574. d. 4. Octobr. Hic autem anno Ætatis 48. Juvaviæ vel Salisburgii Anno 1541. d. 27. Septembr. Uti videre est in Epitaphio Lapidis sepulchrali Ibidem inscripto. Exigua itaque vel nulla, ratione Ætatis, intercedit Differentia,

Hinc

Hinc vero similis est, Andernacum, quia solidè doctus fuit in Pharmaceuticâ & chemicâ, hoc medicamentum primò invenisse, Paracelfo autem fortè propterea adscriptum, quia in Peracutis & in specie in Comitiali Morbo sæpius usurpavit.

MEMBRUM III.

DE

Materiâ ex quâ seu Processibus
Misturæ simplicis.

Processuum variam *Μετρώπωσην* Vide apud Crollium Basil. Chem. p. 160. seqq. Angelum Salam in Prologiâ p. 136. seqq. Tentzel. Exeges. Chemiatr. p. 656. seq. Sennert. Instit. Med. p. 1367. 1368. Zvvelferum Mantiss. Herm. p. 429. 430. Rolfinc. Chem. in Art. form. red. p. 150. p. 254. Hofm. Meth. med p. 143. Clav. pharm. Schröd. p. 53. Instar omnium verò Formularum erit Formula sequens, quam Excellentissimus D. D. Ludovicus, Gothanorum Hermes gratiofus mecum communicavit.

Rec. spir. Theriac. aliquantum camphorati P. V.

M 3

☞ propriâ

☿ propriâ manu ☿ neqve rectif. p. x.
 ⊕ li viridi p. i.

Spiritum Theriacalem simplicissimè paravi superinfundendo spiritus vini, vel frumentacei rectif. P. VIII. Theriacæ seu Usualis seu *Nostre compendifactæ* P. i. post aliquot dierum digestionem, sine Colaturâ vel filtratione, quia Crassamentum sponte subsidet, & repetitâ quandoqve agitatione Reliquias suas superstanti liquori didere potest, in usus suos repono. Scio, quod melle potius saturari dicitur, ejuscemodi spiritus, species minù tactas relinqvens; Verùm Mel hoc per Fermentationem essentificatum est, quasi Helmontiano more, & Experimentiâ constat, quod si dimidio prædicti spiritus mellea prius, & altero hinc dimidio Remanentia extrahatur, Liquor commixtus non sit validior, ceu plus vice simplici curiositatis causâ id tentavi; De cætero tinctus ita spiritus mihi satis camphoratus est, si ☿ ☿ Essentiæ seu saturatissimæ solutionis Camphoræ in spir. vini alcolifato factæ zij zij. præter propter adjiciantur; Quomodo spir. ☿ & vitrioli roridus confici debeant, vide supra de Tinctura bez. caput III.

Theriaca,

Theriaca Excell. Ludovico usualis
Formulam subicere placet :

Theriaca, inquit, mihi usualis, Proportionem opii, Castorei, Croci, viperarum, &c. servans, expunctis supervacuis, ceu postmodum & Zvvelferus fecit; h. m. conficitur. :

Rec. Terr. sigill. strig. ʒiʒ

Rad. Carlin. ʒx.

Myrrh. rubr.

Fl. ♀

Rad. Zedoar. ā ʒj.

Dictamn. alb.

Opii tostī pulver.

Viper. nostr.

Baccar. herb. Par. ā ʒvj

Lauri

rad. enul.

angel.

Doron

vincetox

Tormentill.

Cinnamom.

Scord. nostr. ā ʒ β.

◉◉ *Nucist. ʒij.*

Caryoph. aut succin. ʒj.

M 4

Caryoph.

*Caryoph.**Cubeb.**Cardamom.**Galbani**Croci* ā *zj.**Castor.* *zj.**Mell.* *℥j.* *zxi.**Junip.* *℥j.*

M. In sunt quædam Extractioni inconve-
nientia (*ſc* ſcilicet ex hac Theriaca uſuali ſpiri-
tum Theriacalem ad Miſturam ſimplicem confe-
cere libeat) ſed reliqua tamen ſufficientis-
ſima ſe præſtant, uti Ipſum Electuarium
in ſubſtantiâ. Huc uſq̃ve candidiſſimus
VIR in literis ad me datis.

De ſpir. vitrioli.

Eô in locô Paracélſus haudquaquam ſpir.
vitrioli communem, prout in officinis
proſtat, ſumit, ſed ſpir. vitrioli ſtriatum, a-
liq̃voties h. e. octies vel novies de☉ ab-
ſtractum, vel inbibit vitriolum ſpir. vini
rectificatiſſ. & deinde inſtituit ſolutionem,
& ſæpius repetitam cohobationem. Mæ-
bius anat. Camph. p. 39.

Locô dicti ſpir. vitrioli etiam addi pot-
eſt ſpir. vitrioli philoſophicus, ſpir. ☿is
ſtriatus,

striatus, ac benè depuratus, vel etiam spir.
trium mineralium p. 39. Mæb. anaton.

De spiritu Theriacali.

spir. Theriacalem habebis elegantio-
rem, ac præstantiorem, si loco spir. vini simpli-
cis sumas spir. baccarum Juniperi, florum
sambuci, scordii, Angelicæ, vel Zedoariæ.
p. 38. Mæb. anat. Camph.

MEMBRUM IV.

DE

Fine & usu Misturæ simplicis in va-
riis Morbis, ubi Qualitates ejus ê Formâ
internâ ingredientium & compositio-
nis modo fluentes unâ tan-
guntur.

Rollius Basil. Chem. p. 161.

Est in Infinitis, Gravisimis præser-
tim Acutis Morbis summum Diaphore-
ticum, in Epilepsiâ feliciter curandâ ex-
cellit. Pleuriticis præsens est remedium,
obstructiones viscerum solvit, inflamma-
tiones sedat, venenum à corde ad exte-
riores Partes per sudorem expellit; Febrium
æstum compescit, earumqve Materiam
consumit, Melancholicis prodest, Matri-

cem frigidam calefacit, & suffocationes hystericas sistit, Menstrua provocat superflua sistit.

Sennertus Instit. Med. p. 1368.

Commendatur ad plurimos Morbos ad omnes Obstructiones viscerum referandas, ad Pleuritidem, ad Menstrua provocanda, uterum calefaciendum, ad venena, ad malignam Materiam in Febris per sudorem discutiendam. Dosis ad ʒj. In convenienti liqore.

Idem de Curat. Scorb. p. 94.

In scorbuto poterit & spiritus ♀ compositus, quem vulgò Mixturam simplicem nominant, in jusculo Carnis vel alicuius convenienti liqore exhiberi. Et p. 12. Ad sudorem in scorbuto Mistura simplex exhiberi potest.

Idem de Febr. p. 121. de Coct. & præp.

Et spiritus hic ♀ compositus, seu Mistura simplex, in Putridis simplicibus plurimis, non omnibus tamen, *nam in Biliosis puris ob tberiacalem non ita convenit*, præcipuè Malignis utilis, cum præter dictas spir. vitrioli vires & malignitati resistendi ac vim diaphoreticam habeat, ut ex iis, è quibus comparatur, Medicamentis, facile animadvertere est.

Idem

Idem p. 507. de Febr. mal. & Curat. Pestil.

Insignes etiam in hisce Febribus vires habet Compositus ille spir. ex spir. ☿, ☿li, & ☿theriac. Hœferus Herc. med. p. 90. Palpitatio Cordis tanta aliquando esse potest; ut etiam costas Incurvet, & Hominẽ gibbosum faciat. Remedium est Mixture simplex, cujus Medicamenti nomen quidem absconum videtur, ut & multa alias sed si Res est Integra, parum curamus Quid Nominis.

Rolfincius Chem. in Art. form. red. p. 150.

Vires habet incidendi, attenuandi tenuitateqve substantiæ universum corpus sine ullâ molestiâ penetrat; In Epilepsiâ vix præstantius excogitari posse remedium, monet Paracelsus. Pleuritidis præsens est remedium; obstructions Viscerum mirificè solvit, Hypochondriacis & Melancholicis prodest, in Febribus ardentibus & malignis auxiliares præstat operas, earum Materiam dissipat, & per diaphoresin à centro ad superficiem expellit, & absorbit.

Hofmannus Meth. med. p. 144.

Vim habet attenuativam, Discutientem & resolventem, & unà præcipitantem,

tem, *quæ non satis deprædicari potest*; Hinc referat obstructions Viscerum, Purgat per sudorem & urinam Ideoque utiliter adhibetur in Epilepsiâ, Paralyfi, Scorbuto, Febribus malignis, Ardentibus, Continuis & Intermittentibus, colicâ passione, imò in Purificatione totius Massæ sanguinea summè utilis est.

Idem in clave Pharmac. Schröd. p. 52.

Hæc Mixtura, *si rectè conficiatur*, magnarum est virium in Febribus tam boni, quàm mali moris.

Et p. 53.

Hujus Mixturæ seu Diaphoretici Usus non satis deprædicari potest in omni ferè Morborum genere; Et in primis in Febribus tam intermittentibus, quàm continuis mirificos ejus non satis possum deprædicare effectus. Imminente febrili insultu; si illicò hujus 30. vel 40. aut ultra, guttulæ in cerevisiâ vel vino propinentur, cum injuncto sudore per horulæ spatium, Febris certè posteriores non facile faciet accessiones. Instante & præsentè etiam jam Febris Paroxysmo, quid tutius est propinata dosi aliquâ hujus Diaphoretici? Imò in omni Affectus initio, ubi de Ejus Naturâ
& Ideâ

& Ideâ nondum constat, tutus hujus usus est.

Odoardus de Populis Catal. medic. spagy.

p. 37.

Præ omnibus aliis Medicamentis & Arcanis deoppilativis spiritus iste, qui ex tribus constat spiritibus, vitrioli, ☿ & theriacali camphorato in tollendis omnibus obstructionibus antecellit. Medetur quoque Febribus pestilentibus & malignis. Harum namque malignitatem per sudorem, & insensibilem exhalationem propellit, dolores arthriticos obmulcet; Hydropem juvat, Ictericam abolet, calculum frangit, Erysipelati & Pleuresi præmissa tamen, præcipuè in robustioribus sanguinis missione, conducit, nec non in Dysenteria Epidemia & de bachante Peste excellentissimum extat alexipharmacum.

Diemerbroeck de Peste p. 204.

Maximopere, inquit, commendat *Matthias Untzerus* Mixturam simplicem, eamque scribit superare & longò stadiò post se relinquere omnes alias ▼ theriacales, seu pestilentiales, ceteraque quævis antidota, quocunque etiam nomine appellanda veniant, utpote in quâ credit latere omnia Requisita ad perfectam, absolutamque

lutamq; Morborum pestilentium Curationem propriè spectantia.

Excellentissimus & Experientissimus D. D. Ludovicus Pharm. med. seculo applic. In Pleuritide ferociori & quasi maligna Mixturam simplicem tanquam elegans Ruptorium & Resolvens commendat. Itemqve in Febribus continuis & plerisqve malignis in principio & circa statum, quando anxietates illæ malignæ nonnunquam propullulant; vide l. c. p. 283. Therapiam Februm malignarum & continuarum, lectu & observatu dignissimam.

D. Timæus à Guldenslee Cas. Med.

I. In Tertianâ Intermittente exquisita dedit die 2. Decoctum cholagogum, 3. 5. & 7. die horis 2. ante invasionem ad discussionem Materiæ febrilis Mixturam simplicem tanquam specificum sudorificum, alterans simul & Putredini resistens, cum euphoria. Vid. Historiam Morbi L. 8. cas. 1 x.

II. In Quotidiana Intermittente post Usus Clysteris, itemqve Præparantium & educantium Humorem pituitosum, nec non variorum incidentium, Attenuantium & Derergentium, postremum quoq;

ad

ad Diaphoretica descendit, & provocat sudores in hac Febre ante paroxysmum per Mixturam simplicem. vide Cas. xvi. L. 8. de Febre Qvotid. Interm.

III. In Qvartanâ scorbuticâ post Lenitivum, Venæsectionem, Præparationem, concoctionem, & Educationem Materiæ febrilis, nec non alia Convenientia, & specifica Pharmaca *tandem qvôq; Misturam simplicem adhibet*, & sic Diaphoreticis oppugnavit Febrem, exhibuitqve istam Misturam per vices, qvô factum est, ut sudores copiosi proruperint, qvi qvôqve sponte, in declinatione Febris subsecuti sunt, ut æger brevi post solstitium Hyemale sanitati Restitutus fuerit. V. Casum xviii. L. 8.

IV. In Semi Tertianâ post Decoctum præparans materiam febrilem, nec non Laxativum tandem ad dissipandam Materiam morbificam Mixturam simplicem pro 3. vicibus præscripsit V. Cas. XXI. L. 8.

Mab. Anatom. Campb. p. 39.

Compositum hoc Totum Corpus potentissimè penetrat, obstructions referat, Circulationem sangvinis promovet, spiritus cum Vitales, tum animales recreat, laudabiles-

bilesque effectus quàm plurimos post se relinquit.

Idem p. 49. ibid.

Mistura simplex Paracelsi à Multis non solum propter alia Ingredientia, sed imprimis quoque propter Camphoram additam *pro Digestivo Universali* habetur; potestque summo cum fructu dari, cum *ante*, tum *post Purgantia*, cum in morborum Curatione, tum Præservatione ab iis.

Quibus Morbis porro profit, vide Caput V. de Tincturâ bezoardicâ, ubi etiam ad Misturam simplicem pertinent Regulæ therapeuticæ, quas circa usum genuinum & rationalem Tincturæ bezoardicæ observandas esse monui.

Huc pertinet Mistura hujus Misturæ cum aliis medicamentis convenientibus, *Sennertus de Cur. Scorb. p. 110.* sequentibus eam miscet.

Rec. spir. ☿ Compos. quem vulgò Misturam simplicem nominant ʒij.

Extr. gran. Junip. ʒij
pimpin.

calam. arom. ā ʒß.

Croci ʒß.

Essentia,

Essentia, vel in defectu, succi cocblearia na-
sturt. aq. ā ʒij

Syr. Cinn. ʒss

fumar.

acetos.

Citri ā ʒj.

Misceantur omnia, exactè digerantur,
 colentur, Dos. ʒj. ad ʒiij.

Mebius Anatom. Camph. p. 39.

Huic Misturæ ita paratæ si sociatur Ex-
 tractum Galegæ, scordii, centaurii min.
 Cardui bened. angel. Valerian. Sassafr.
 Ligni sancti, vel similium, elegantem Tin-
 cturam seu Elixir bezoardicum habebis;
 Et p. 40.

Rec. Mistur. simpl. ritè par. 16j.

Extract. Galeg.

Valerian.

fl. pcon. ā ʒij.

vel ʒiij.

Digere calore lenissimo, per noctem,
 ac deinceps in Vitro benè munito in loco
 frigido ad usum repone.

Ibid.

Rec. spir. theriac. campb.

☿ benè rectif. p. 1v.

trium mineral. p. 1.

Extr. fl. pap. rb. ʒβ.

M. Digere S. Tinctura antipleuritica.

Pro usu diverso etiam Θ ia volatilia possunt admisceri, à quibus vis aperiendi exaltabitur. Idem Ibid.

Rolfincius Chem. in Art. form. red. p. 254 255. seqq.

Mistura hæc simplex, inquit, Basin constituit variarum Misturarum compositarum, Quas ibi proponit: Hinc Mistura hæc ingreditur ipsius Misturam Antapoplecticam, Antepilepticā, Antidinicam, Antiparalyticam, Ophthalmicam, Antiasthmaticam, contra Tussem, contra Cordis infirmitatem, Misturam stomachalem Antisceletyrbicam, Misturam contra Calculum, contra Pestem, Misturam sudorificam catholicam. Quamvis verò Misturæ hæc compositæ, quibus Mistura simplex l. c. miscetur, modestam patiantur, quin requirant, Censuram, dum ingredientia illarum Misturarum vel sint superflua, & homogenea habeant superiora, vel de viribus parum in Mixturam seu liquorem deponant, vel multa separatim assumantur melius, plurima se invicem destruant, & in aliud planè Ens, aliamve Naturam conver-

convertantur; negari tamen non potest, Misturam hanc simplicem, quod etiam de Tinctura bezoardica supra monui, aliis Homogeneis, veletiam Heterogeneis, suas verò qualitates in Mixto servantibus, pro Naturâ & Tempore Morbi misceri, & sic quasi ad intensiores vires compelli posse; sint tamen talia Symbolica, Homogenea &c. Medicamina, quæ separatim quovque in Apparatu Pharmaceutico necessario extare debent, ne Misturæ simplicis, vel Tincturæ bezoardicæ gratiâ Remedia multiformia parentur, quibus & in simplici, & compositâ dispensatione carere possumus. Reliqua, quæ de Opposito & Comparatis seu Cognatis hujus Misturæ simplicis moneri aut de aliis Membris ordinis Thematici latius diduci potuissent, partim Tinctura bezoardica jam complectitur in suâ ἐξέτασι, partim non opus est, ut prolixius hæc enucleentur. Tribus tantum verbis indicare, quin potius in Memoriam revocare & colligere libuit, Quæ de Nomine, Auctore, Processibus, & Usu hujus Misturæ simplicis in variis Auctoribus sparsim habentur, ut Tinctura bezoardica Misturæ simplici & Hæc illi lucem Naturæ ho-

ræ homogeneæ & Ufûs symbolici fœneraretur; cum itaq̃ve jam perfunctus sum proposito mihi Labore per D E I gratiam, Eucharistiam hanc calamus eucharisticus Coronidis vice subjicit:

DEO PATRI, FILIO, Spiritui Sancto, sit Gloria!

Paracelsus

Lib. Philosoph. de bonâ & malâ Fortunâ.

So hoch ist der Mensch begabt/was Er sich unterstehet/und die Lehre / Fleiß/ Sorge dazu braucht / Er erlangts. Alle Dinge liegen in der Erfahrungheit / in dem Lernen/ Schicksen/und dazu nicht seynen/nicht schlafen/ nicht faul seyn/nicht langsam/sondern emsig und fleißig/ ohn unterlaß dem Dinge nachgehen/ dem du nachstellst. Denn also ist der Mensch begabt in seiner Vernunft/so er sie übet/ daß er herfür kömmt nicht allein in zeitlichen Dingen/ sondern auch in Weißheit/Vernunft/und sinnreichen Thun. Der aber verzagt ist / und meynet / es sey nur ein gelehrter Mann/und weiter möge niemand gelehrt werden/ derselbige wird nicht gelehrt; Der aber gedencet / du bist so wohl ein Mensch/als der Gelehrteste auf Erden/ du bist gleich so wohl G Ottes Arbeit/ als der

der ander / du wilt Ihm gleich werden / oder noch
mehr; Jetzt gehört Fleiß und Emsigkeit dazu / so
schlägt dir's GOTT nicht ab; allein suche und bit-
te / so lange bist du es hast / und verliedere
nichts.

Errata, quorum Nonnulla satis enor- mia sunt.

AD quæ Lector benevolus recurrere velit to-
ties, quoties sensum obscuriorem, vel absur-
dam Dofin offenderit. Nimia enim Correctio-
nis aut ignorantia aut negligentia nec comma-
tum, nec aliarum interpunctionum rationem ha-
buit, Integra verba interdum omisit, Unciam pro
drachma & drachmas pro unciiis sæpius admisit,
& quæ alia sunt sphalmata intolerabilia ferè:

P. 3. l. 24. Quid si pro Qvod si. p. 4. l. 14. punctum pro
colo. p. 5. l. 4. quam pro quàm p. 15. l. 8. *Σατανας* pro
Σατανᾱς. p. 19. l. 24. Inter absurda & Methodi ponatur
comma. p. 21. l. 22. ex pro &. p. 22. l. 16. inter opposita &
Pugnantia ponatur comma & loco o legatur O. p. 23. l. 1.
nt pro ut. p. 24. l. ult. comma inter Thematica & hæc de-
leatur. p. 25. l. 21. ille pro illi. p. 27. l. 9. comma inter prin-
cipia & materialia tollatur. p. 30. l. 18. Inter cognoscendā
& axiomatica pon. comma. & l. 19. Protoxoëmatica pro
Protonoëmatica. p. 31. lin. 7. Inter Qvorundam & Non-
nullorum inseratur Veterum, & lin. 13. sequentibus adde
femicolon. p. 32. l. 16. optimam pro optimum. p. 38. l. 6.
homogoneam pro homogeneam. p. 41. l. 19. vitrioli pro
vitrioli. p. 42. l. 13. vitriola pro vitriota seu vitriola pro vi-
triolata. p. 47. post verba: Caput III. inseratur De p. 53. l.
18. m. post Tartari deleatur. & p. 56. l. 21. del. qvq; bid.
lin. 23.

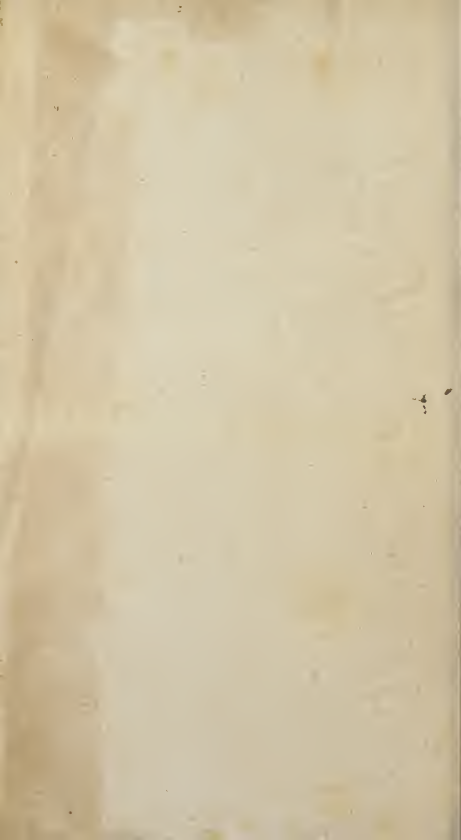
lin. 23. omne pro omnes. p. 60. lin. 9. Pand. pro Parid. p. 60. l. 25. \oplus li ¶ tæ pro \oplus tæ ¶ tæ seu vitriolatæ, Tartarifatæ. p. 61. l. 9. entimus, pro sentimus p. 62. l. 14. brevius pro brevius Ibid. l. 24. succinctius & ordinatius pro succinctius & ordinatius. p. 64. l. 17. abjiciatur pro adjiciatur. Excesivum pro Excesivum. p. 65. l. ult. inferantur 3. commata. p. 68. l. 7. \hat{a} djiciatur pro adjiciatur. p. 70. l. 1. deleatur punctum ante vocem Tincturæ. p. 71. l. 7. bezoardicos pro bezoardicos; & l. 25. Inter tantum & omnium inferatur non. Et l. 26. concervatione pro coacervatione. p. 72. l. 9. Post adjecerit ponatur comma. p. 73. l. 1. ante cui, inferatur comma, & l. 8. Polliceatur pro pollicentur. p. 74. l. 9. archetypy pro archetypus. & l. 8. legantur $\text{Zij}\beta$. Ibid. l. 1. Crori pro Croci Ibid. l. 13. Castorei Zij pro Zij . Ibid. l. 14. q. m. pro g. m. p. 75. lin. ult. ut & p. 76. l. 3. & lin. 20. & p. 85. l. 3. victrioli pro vitrioli. p. 76. lin. 3. ut post Tart. deleatur. Ibidem l. 13. deputatiorem pro depurationem. p. 77. l. 12. generati pro generali. p. 77. l. 19. erant, pro ferant. p. 78. l. 20. Inter diuretica & anodyna ponatur est. p. 78. l. 22. glutinosam pro glutinosam. p. 79. l. 18. eruda pro cruda. & l. 19. erudos, pro crudos. p. 81. l. 3. Eeperientia pro Experientia. p. 81. l. 15. Pharmacap. pro Pharmacop. p. 83. l. 16. anſomen pro anſommen. p. 84. l. 14. Possunt, pro possunt. p. 84. l. 20. Camphoratum pro camphoratum. p. 86. l. 8. salis pro falsus. p. 87. l. 11. aleriphar-macum pro alexiphar-macum. p. 87. l. 14. est pro &. p. 87. l. 25. dantit pro da. p. 91. l. 16. sensimque pro sensimque. p. 92. l. 5. Immunitam pro Imminutam. p. 94. l. 1. Paroxysmum pro Poroxysmum. p. 95. l. 14. absint. pro absinth. p. 95. l. 24. sine pro sive. Ibid. l. ult. delet pro debet. p. 97. l. 16. Clau-desino pro clandestino. p. 97. l. 21. Verrari pro versari. p. 98. l. 19. eadem abl. pro eadem nominat. p. 99. l. 13. Sulpuhe pro sulphure. p. 100. l. 3. ante Vocem spiritus omis-sum est: habet. & lin. ult. Gœckel. pro Gockel. p. 101. l. 1. : post Vocem salmuth dele. Ibid. l. 3. post vocem $\frac{1}{2}$ le infere comma. Ibid. l. 9. ; post vocem optimæ dele. Ibid. l. 10. .
post

post vocem antidoti dele. p. 102. l. 2. Præseetaneam pro
 Præsentaneam. & l. 4. qvavis pro qvâ Vis p. 103. l. 4. s. pro
 f. & l. 11. tinctum semel tantum legatur. & l. 18. ac pro ab. p.
 104. l. 14. suum pro succum. p. 105. l. 25. Θ -lo pro Θ to.
 p. 107. l. 16. pro ol. bacc. junip. $\zeta\beta$. leg. $\zeta\beta$. Ibid. l. 18. pro
 Tinct. bez. ζij . leg. ζij . p. 108. l. 4. qva pro qvi p. 112. l.
 ult. bezoardico pro bezoardica p. 115. l. 16. Venesect. pro
 Venæsect. p. 117. l. 1. angreise pro angrisse. & l. 8. in delea-
 tur. & l. 13. m. deleatur post signum Tart. & l. 16. m. iterum
 deleatur, ut & p. 118. l. 4. & 7. p. 119. l. 10. tichorii pro ci-
 chorii p. 120. l. 9. inter extinguere & vel inferatur solet. p.
 120. l. 17. fuerit pro fuerint. p. 120. l. 23. calidoribus pro ca-
 lidioribus. & l. 25. frigidoribus pro frigidioribus. l. 28.
 mortificam pro morbificam. p. 121. l. 22. post couenit in-
 feratur comma. p. 127. l. 18. obstructine pro obstructione.
 p. 128. l. 8. post familiaris deleatur i. & l. 12. post 2. infera-
 tur Tincturæ. p. 132. l. penult. Lue, venerea, pro Lue vene-
 rea. p. 134. l. 8. Mortis pro Morbis. p. 135. l. 25. Tractat pro
 Tractat. p. 136. l. 25. spiritu pro spiritus. p. 140. l. 17. inter
 plerunqve & Ingredientium inferatur designatione. p. 147.
 l. 1. deleatur velecudent. p. 149. l. 7. rectificationi pro re-
 ctificationi & l. 10. lege $\zeta\beta$. p. 150. l. 6. simui pro simul. p.
 157. l. 1. forte pro forti. p. 164. l. 12. Δ pro ∇ seu aqua. Ibid.
 l. 13. s. p. S. p. 166. lin. 9. pro Myrrhæ $\zeta ij\beta$. lege $\zeta ij\beta$
 Ibid. l. 10. pro ζj : $\zeta\beta$. p. 169. lin. 17. adstrictiora pro ad-
 strictoria. p. 170. l. 7. sumtæ pro sumti. p. 178. lin. 12. Ad
 pro ab. p. 183. l. 12. pro ζj . lege ζj . p. 185. l. 2. anaton-
 pro anatom. p. 186. lin. 10. ζj . pro ζj . p. 188. l. 3. uriniam
 pro urinam. Ibid. lin. 8. sangvineæ pro sangvineæ.

CT

